

Golden State Realty

JASSI GILL
Broker/Owner

Listing and Selling Homes
From San Jose to Sacramento

Ph:510-304-9292

Refinance Now

@ZERO COST

Call Sukhi Gill:510-207-9067

CA DRE Lic.#01180969



CA DRE#00966763

HELPING YOU BUY AND SELL HOMES IN MORGAN HILL, GILROY, & HOLLISTER



Jeet Singh Sangha

REALTOR & REAL ESTATE
ADVISOR

CALL FOR FREE CONSULTATION:

408-840-3112

CalRe:02014485

Speaks English, Hindi & Punjabi

JeetSangha.com



SERVING THE ENTIRE SOUTH BAY FROM SAN JOSE TO SALINAS



**Certified
Insurance
Agent**

**Global
Green**
INSURANCE AGENCY



**ਹੈਲਥ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ**

ਫੋਨ:510-487-1000

MANN@GGIABA.COM

Mann Insurance Brokers Inc.

4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587



Gurcharan Singh Mann

Twenty-Fifth Year of Publication

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢

Email:punjabtimes1@gmail.com

www.punjabtimesusa.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 25, Issue 27; July 6, 2024

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਰੱਫਤ ਵਧਿਆ

ਜਲੰਧਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚਾਲੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਇਥੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਚਾਨਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈ, ਉੱਥੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਵਾਪਸੀ ਕਰ ਲਈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ, ਸੁਖਬੀਰ ਧੜੇ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬਸਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸਿਰਫ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨਿਆ ਸੀ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਖਿਲਾਫ ਉਠੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਪਿੱਛੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਤੋਂ ਹਮਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਖਿਲਾਫ ਨਿੱਤਰੇ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਡਟਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚਾਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੰਕਟ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਧੜੇ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਿਆ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਹੋਈਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੇ ਭੁੱਲਾਂ ਦਾ ਇਕਸਾਫ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੀ ਖਿਮਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ

ਕਮੇਟੀ (ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ.) ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗੀਰ ਕੌਰ, ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ, ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖਤਾ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ, ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਤਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਲਾਂਡਰਾਂ, ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਰੱਖਤਾ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੰਜੋਲੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਭੁੱਲਾਂ ਦੀ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਫਿਆਂ ਦਾ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭੁੱਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 2007 ਦਾ ਸਲਾਬਤਪੁਰਾ ਕੇਸ ਜਿਸ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਦੀ ਨਕਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਤਾਂ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ। ਦੂਜਾ ਮਾਮਲਾ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਜੇਤੂ ਕੱਪ



ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਮੈਟਰੋ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੀ ਟੀਮ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਨਾਲ। ਮੇਲੇ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ। -ਤਸਵੀਰ: ਏਸ਼ੀਅਨ ਮੀਡੀਆ ਯੂ.ਐਸ.ਏ.

ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ !

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਤਖਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸਮੁੱਚਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਾਸਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ

ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਸਨ ਕਿ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਰੱਫਤ ਪਿਆ ਅਤੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਦਲਣ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉੱਥੇ, ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਸਟਾਰਟ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਤੋਂ ਲਵੋ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ



Call us at: +18442272162

Address: 2605 US-130 Cinnaminson, NJ 08077

- * ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ
- * ਫੀਸ ਕੇਵਲ 2500 ਡਾਲਰ
- * ਆਨਲਾਈਨ ਟਰੇਨਿੰਗ ਉਪਲੱਬਧ
- * ਟਰੇਨਿੰਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੇ ਹਫ਼ਤੇ
- * ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ



Raja SWEETS & CATERING
AUTHORIZED CATERER FOR MAJOR 5-STAR HOTELS
ਭਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਵਾਹਾਗਾ

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਬਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਵੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Items Serving: - All kinds of Sweets - Snacks & Food - Chaat & Tikki Stall - Pani Puri Stall - Bhel Puri / Pav Bhaji - Faleeda Kulfi	Catering Services: - Wedding Ceremonies - Receptions - Birthday Parties - Religious Gatherings - Corporate Events - Picnics / Bar-b-que	Additional Services: - Warmers - Chaffing Dishes - China & Silverware - Linens Rental - Waiters & Bartenders
--	---	---

Raja Sweets & Indian Cuisine 31053 Alameda Blvd., Union City CA 94087 Ph. (510) 489-9130 Fax (510) 489-9111

Raja Indian Cuisine & Bar 1275 W. Winton Ave., Hayward CA 94543 Ph. (510) 264-5300 Fax (510) 264-5345

Call Makhan Bains or Ravinder Singh For Your Next Party
1-866-FOR-RAJA (367-7252)
www.RajaSweets.com

GLOBAL TRUCK PERMITS

18 years of
experience



Services

- We do Same day IRP Plates
- Truck Permits
- New company
- Truck ELD
- Trucking compliance



Rajinder Singh

159 D'Arcy Pkwy, Lathrop, CA 95330

Phone: 209 636 0880

ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲੇ 'ਚ ਲੱਗੀਆਂ ਰੌਣਕਾਂ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ: ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਵਲੋਂ 29 ਜੂਨ ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ 34ਵੇਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਸਜੇ ਨੌਨੇ ਮੁੰਨੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਤੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੇ ਗਿੱਧੇ ਅਤੇ ਭੰਗੜੇ ਦੇ ਪਿੜ ਵਿਚ ਉਹ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹੇ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕ ਅਸ਼ ਅਸ਼ ਕਰ ਉੱਠੇ।

ਸੈਲਫਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ

ਬੀਏਟਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਤੇ ਸਕੂਨ ਭਰੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਸ ਰੰਗਾਰੰਗ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ 150 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏ। ਕੋਚ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਨੀਤ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਿੰਘ, ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ, ਨਵਲੀਨ ਭਾਟੀਆ ਅਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਟਰੇਸੀ ਦੀਆਂ 18 ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਮੋਹ ਲਏ। ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਰੂਹ

ਰਵਾਂ ਸ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਫਰਵਾਲਾ ਅਤੇ ਗਾਇਕਾ ਪੂਨਮ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਇੱਕ ਇੱਕ ਸੋਲੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਪੁਰਾਤਨ ਡਿਊਟ ਗੀਤ 'ਜੇ ਮੁੰਡਿਆ ਸਾਡੀ ਟੋਰ ਤੂੰ ਵੇਖਣੀ' ਗਾ ਕੇ ਸਮਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਵੀਹ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੈਂਬਰ ਚੱਲੇ ਆ ਰਹੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ

ਨੇ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਆ ਕੇ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ।

ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਈ। ਵੀਡੀਓ ਤੇ ਫੋਟੋਗਰਾਫੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮਾਧੋ ਚਾਹਲ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਫਰਵਾਲਾ ਨੇ ਮੇਲੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਾਰੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ

ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਤੀਰਥ ਸਹੋਤਾ, ਪਰਮਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ, ਜਤਿੰਦਰ ਬੀਸਲਾ, ਰਸ਼ਪਾਲ ਫਰਵਾਲਾ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ, ਵਰਿੰਦਰ ਸੰਘੇਤਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਘੇਤਾ, ਕਮਲ ਬੰਗਾ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਡੋਡ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਬਿੰਦਰਾ, ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਗਿੱਲ, ਜੇਗੀ ਕੰਦੋਲਾ, ਜਰਨੈਲ ਮੰਡੇਰ ਤੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਨੋਟ- ਫੋਟੋਆਂ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਫਰਵਾਲਾ



ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਉੱਚਾ ਦਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ' 12 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ ਰਿਲੀਜ਼

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: ਹਾਸ-ਰਸ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਟਰੈਂਡ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ "ਉੱਚਾ ਦਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ" 12 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਸਬੰਧੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਕੜੀ ਤਹਿਤ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇੰਡੀਆ ਕਬਾਬ ਪੈਲੇਸ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਫਿਲਮ

ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਲਈ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿੱਸੀ ਵਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ, ਘਰਾਂ ਦੇ ਕਲੇਸ਼, ਨਸ਼ਾ ਆਦਿ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਘੁਣ ਵਾਂਗ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਫਲਸਫੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਇਹ ਫਿਲਮ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਵੇਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ



ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਫਿਲਮ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤਰਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜਗਪਾਲ, ਐਕਟਰੈਸ ਮੋਨਿਕਾ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਕਿੱਸੀ ਵਰਮਾ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਸਟ ਜੋਤ ਰਣਜੀਤ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਘੀ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖ ਕੇ ਕੀਤੀ। ਉਪਰੰਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤਰਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜਗਪਾਲ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਰੱਬ ਦਾ ਰੋਡੀਓ ਅਤੇ ਦਾਣਾ ਪਾਣੀ ਵਰਗੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸਫਲ ਫਿਲਮਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਉੱਚਾ ਦਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਲੈ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪਿਆਰ ਬਖਸ਼ਣਗੇ। ਮੋਨਿਕਾ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਟਰੈਂਡ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਸਾਡੇ ਯੂਥ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੋਂ

ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਿਲਮ ਨੂੰ 12 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸਿਨੇਮਾ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਜਾਣ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਐਕਟਰ ਦੇਵ ਖਰੌੜ, ਯੋਗਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਮੋਨਿਕਾ ਗਿੱਲ, ਕਿੱਸੀ ਵਰਮਾ, ਕਮਲਜੀਤ ਨੀਰੂ, ਈਸ਼ਾ ਰਿਖੀ, ਹਰਜਨ ਨਾਗਰਾ ਆਦਿ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੀਆਂ ਸਿਰਕੱਢ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ, ਵਿਚ ਕਿਰਸਾਨ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਨ, ਸ਼ਰੂ ਸ਼ਰਮਾ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਜੇ ਐਸ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ), ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ, ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਰਾਜ ਬਰਾੜ (ਸੈਂਟਰਲ ਟਰੱਕ ਡ੍ਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ), ਪਵਨ ਬਰਾੜ (ਸਟਾਈਲ ਐਂਡ ਸਮਾਈਲ ਸਟੂਡੀਓ), ਮਾਸਟਰ ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਮੀਤ (ਮੈਕਸ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ) ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਾਈਕਲ ਮਹਿਰ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। - ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ/ ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
847-359-0746



Sistar Mortgage
A Nationwide Lender

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans
Available in Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859
balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal@sistarmortgage.com
<https://www.nmlsconsumeraccess.org>

Corporate NMLS# 48434
AZ License# BK-0945946

Balbir (Bill) Grewal
MORTGAGE LOAN OFFICER
NMLS# 353442

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

For Emergency
Call anytime at
847-436-9010



EARLY BIRD SALE!!!!

**Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.**

**Domestic fares
available**

Matrimonials

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Khatri Sikh family residing in USA looking for a compatible Sikh match from USA, Canada or India for their US citizen Turbaned son, 1984 born, 5'10", never married, BS & MS (USA), working as an Engineer in North Carolina. Caste no bar. Serious enquiries only. Please contact us with complete details and picture at WhatsApp +1-630-290-1375 or sanjogmatri27@gmail.com

27-30

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised 30 year 5'6" Gursikh Boy, PhD. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.

25-28

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੈੱਲ ਸੈਟਲਡ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੇ well qualified ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਲੜਕੇ, ਉਮਰ 36 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'11" ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ masters ਡਿਗਰੀ ਹੋਲਡਰ, Software Engineering Product Manager ਦੀ ਵਧੀਆ ਜੋਬ ਕਰਦਾ ਹੈ। Well settled, San Francisco Bay Area, USA ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਘਰ ਹੈ ਅਤੇ innocent issueless divorcee ਹੈ, ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ, ਸੋਹਣੀ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੈਰਿਜ ਬਿਊਰੋ ਵਾਲੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ: +1 510-281-7065/what's app on +91 9899379442 or E-mail: cjsingh55@gmail.com

25-28

Jatt Sikh family seeks a suitable match in the USA/Canada for their Amritdhari boy (work permit in Canada), 30, 5'11" tall, residing in Surrey. Please contact: 98768-65849

24-27

Saini family (Belongs to Hoshiarpur) looking for a suitable match for their 28, 5'5" son, Masters in Bio tech. Boy is Working as Research professional in Stanford University. Please call to his Uncle at: 510-557-6988

23-26

Looking for a Bride for American Citizen Ramgarhia Sikh boy divorced from short marriage, no kids, born in 1984, height 5'10". Looking for American citizen or green card holder girl. Contact us at: 510-200-1772 or E-mail: binnumunday@gmail.com

22-25

Parjapat Punjabi family looking for a H1B or Student visa holder Match for their Engineer son, working in MNC at Texas, USA. Age- 28, 5.10". Caste no Bar. Please Contact us at: singh.dapinder@gmail.com or call at 732-407-6683.

20-23

Ramgarhia family looking for a suitable match for their USA born Electrical Engineer boy, 31, 5'11" tall. Girl should be educated. Please call us at: 586-549-0107 or E-mail: sukhjitus@att.net.

20-23

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jat Sikh family seeks a comparable match from a progressive family for their 32-year-old, 5'7", US-born daughter. Her background is in chemical engineering, and she is currently a department manager at a Fortune 500 multinational corporation. She lives in Chicago with her two dogs. Please contact with details at surjitkaur1937@outlook.com or 312-380-2714.

27-30

ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਲੜਕੀ, ਉਮਰ 41 ਸਾਲ, 5'3", ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੱਕੇ, ਬਿਨਾ ਪੇਪਰਜ਼ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਹੇ, ਐੱਚ 1 ਵੀਜ਼ਾ ਹੋਲਡਰ ਜਾਂ ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਸਟੇਅ ਵਾਲੇ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 38-45 ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਜਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲਦੀ ਛਕ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: +1 734 968 1195 (ਵ੍ਹਾਟਸਐਪ) ਜਾਂ +91 788885 22328 'ਤੇ ਬਾਇਓਡਾਟਾ ਫੋਟੋ ਸਮੇਤ ਭੇਜਣ। ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੇਰੇ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰਨ।

27-30

Jatt Sikh family seeks a suitable match for their divorced girl (no kids) 32, 5'6" tall. Working as a journalist in a prominent newspaper. Please contact: +91-70093-82989

Gursikh Rajput Kanda family seeks a suitable match in USA for their convent educated MBBS Doctor daughter, October 1989 born 5'4". Younger sister is also a Doctor. Please call us at: 98150-66773 or text message our Whatsapp no. 224-392-6613.

Ramgarhia Sikh family seeks a suitable match in USA for their USA Citizen well settled daughter, August 1990 born in Ludhiana 5'2", residing in Michigan (Canton). Working as a Nursing Assitant in University of Michigan Hospital. Please call us at : +17348001448 or Email: binnumunday@gmail.com

17-20

ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਨਬਾਰਡ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਰੋਕੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਖਾਤਰ ਨਵਾਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਖਸਤਾ ਹਾਲਤ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉੱਭਰਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ 14 ਜੂਨ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ 3 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਨਬਾਰਡ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਨਬਾਰਡ ਤੋਂ 1800 ਕਰੋੜ ਦਾ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨੱਧ



ਪਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਰ ਛੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੜਕੀ ਮੁਰੰਮਤ ਵਾਸਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੰਡ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਖਾਤਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰੁਖ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵੇਲੇ 30,237 ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 64,878 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬਾਈ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਵਰ੍ਹਾ 2022-23, 2023-24 ਅਤੇ ਵਰ੍ਹਾ 2024-25 ਦੀਆਂ ਕਰੀਬ 8105 ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 17,406 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬਾਈ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ 2892 ਕਰੋੜ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਰਕੀਟ ਫੀਸ ਤਿੰਨ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਦੋ ਫੀਸਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਕਾਫੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੱਤਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡ ਰੋਕੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਾਫੀ ਪਛੜ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਫੰਡ ਰੋਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਲਾਪਤਾ ਹੋਏ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ

ਗੁਰੂਸਰ ਸੁਧਾਰ: ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਗਏ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅੰਬੂਵਾਲ ਵਾਸੀ ਚਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ (22) ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨਿਆਗਰਾਫਾਲ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਪਿਛਲੇ ਵੀਰਵਾਰ ਤੋਂ ਲਾਪਤਾ ਸੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਆਗਰਾਫਾਲ ਵਿੱਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਚਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੀਤੀ 20 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਨਿਆਗਰਾਫਾਲ ਕੈਂਪ 'ਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਆਖ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਫੋਨ ਬੰਦ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ।

ਕੈਨੇਡਾ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਡਸਟਿਨ ਬਲਾਸਨ ਨੇ ਚਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਆਗਰਾਫਾਲ ਨੇੜਲੇ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ

ਦੌਰਾਨ ਚਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਆਪਣਾ ਫੋਨ ਰੱਖ ਕੇ ਨਿਆਗਰਾਫਾਲ ਵਿੱਚ ਛਾਲ ਮਾਰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਖਰਾਬ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਚਰਨਦੀਪ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਰਾਏ ਉੱਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਚਾਰ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਟੈਸਟ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਾਰਸਾਂ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਚਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਬਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਚਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਚਰਨਦੀਪ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੋਨ 'ਤੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ 10 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਆਗਰਾ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ: ਸਿੱਖ ਵਫ਼ਦ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ ਦੇ ਡੀ.ਸੀ. ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਜੋਧਪੁਰ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੌਰਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨ ਕੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦਾ ਸਿੱਖ ਵਫ਼ਦ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਲੜਕੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨ ਕੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਹਿਰ ਲਈ



ਸਰਗਰਮ ਆਗੂ ਤੇਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟਿੱਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ

ਗੰਗਾਨਗਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰ ਕੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤਹਿਤ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮਕਾਜ ਨੱਧ ਕਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ

ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟਿੱਮਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਜੈ ਚਾਵਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਜੁਨੇਜਾ, ਉਮਾ ਸ਼ੰਕਰ ਵਰਮਾ, ਬਲਕਰਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਪਵਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਅਮਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਮੇਤ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਫੜਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਲੇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 13 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਚੋਣ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕੰਗਨਾ ਰਣੌਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬੱਧਤ ਮਾਰਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਯੋਗ ਕਰਨ ਆਈ ਮਹਿਲਾ 'ਤੇ ਵੀ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਈਮਾਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਬੂਟੇ ਬੋਲ ਕੇ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਾਬਾ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਾ ਚੁਕਵਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਉਭਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਤੇ ਸੀ.ਆਈ.ਐਸ. ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਖੇਤੀ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਆਫ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਟ ਸਟੇਟਜ਼ (ਸੀ.ਆਈ.ਐਸ.) ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਸਤੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਡਾ. ਸਾਹਨੀ ਮਾਸਕੋ ਵਿੱਚ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਬ੍ਰਿਕਸ ਰੂਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਭਾਰਤ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੀ.ਆਈ.ਐਸ. ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਉਜ਼ਬੇਕਿਸਤਾਨ,

ਕਜ਼ਾਕਿਸਤਾਨ ਆਦਿ ਦਰਮਿਆਨ ਵਪਾਰਕ ਮੌਕਿਆਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਸਤਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਹਗਾ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਚੈਕ ਪੋਸਟ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੈ। ਡਾ. ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਪਜ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਫਾਰਮ ਟੂ ਫੋਰਕ' ਦੇ ਲਾਭ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬ੍ਰਿਕਸ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਉਤਪਾਦਕ ਸੰਗਠਨਾਂ (ਐਫ.ਪੀ.ਓ.) ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ।

ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ

ਤਲਵੰਡੀ ਭਾਈ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਰੀ 'ਚ ਵਾਪਰੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਤਲਵੰਡੀ ਭਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚਰਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (25) ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਕਰੀਬ 10 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰੀ 'ਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਸਚਦੇਵਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀਬਾ ਅਰੋੜਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਾਹਨ ਦੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਆ ਗਏ। ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਜਥੇਦਾਰ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਮੱਲਾ ਆਦਿ ਨੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ।

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੁੱਤ ਸਥਾਪਤ

ਲਾਹੌਰ: ਸਿੱਖ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਾਸਕ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੁੱਤ ਤੋਂ 450 ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਪਰਦਾ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇ ਬੁੱਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿਚਵਾਈਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਬੁੱਤ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ। ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, 'ਅਸੀਂ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੁੱਤ



ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।' ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.-ਐੱਨ ਦੇ 44 ਸਾਲਾ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੜ ਸਥਾਪਤ ਬੁੱਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਰੱਖਿਆ

ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਗਲਿਆਰੇ ਰਾਹੀਂ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਣ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬੁੱਤ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਿੰਘ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਪੁੱਜਿਆ 455 ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜਥਾ ਵੀ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਾ ਨੌਂ ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਬੁੱਤ ਪਹਿਲਾਂ 2019 ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਕਿਲੇ ਨੇੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਲਹਾਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਸੀ।

Punjab Times
Established in 2000
25th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com
Founder Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Amrit Pal Kaur

Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703
Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur
Correspondents
California
Ashok Bhaura
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 115 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਫਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ

ਜਲੰਧਰ: ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਜੈਸ਼ਕਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਸੰਸਦ ਦੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਸੰਤ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਜੈਸ਼ਕਰ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਬਾਰੇ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪੇ। ਸੰਤ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੱਢਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ ਤੇ ਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ

ਕਿ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕਈ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਰਮੀਨੀਆ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਫਸੇ 12 ਭਾਰਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੂਸ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਜਬਰੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਕੁਵੈਤ ਵਿਚ ਜਰਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਂਅ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਉਠਾਇਆ ਜਿਹੜਾ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ

ਬੰਦ ਹੈ ਜਦਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬਲੱਡ ਮਨੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਦੁਬਈ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਫਸੇ 17 ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਬੜਾ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਕਢਵਾਉਣ ਦੀ ਚਾਰਾਜ਼ੇਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ !

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਧੜੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੰਕਟ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਹਰ ਵਕਤ ਤਿਆਰ ਹਨ।

ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਪਰਤ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬਣ ਦੀ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਮੌਤ

ਮੈਲਬਰਨ: ਕੁਆਂਟਾਸ ਦੀ ਉਡਾਣ ਵਿਚ ਮੈਲਬਰਨ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਆ ਰਹੀ 24 ਸਾਲਾ ਲੜਕੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਤਪਦਿਕ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਸੈਂਫ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ 20 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮੈਲਬਰਨ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਠੀਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ

ਸੰਸਦ 'ਚ ਗੁੰਜਿਆ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਦਖਲ ਦਾ ਮੁੱਦਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਆਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹਰਸਮਿਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਸੁਲਝਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦ ਮਤੇ ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਮਿਰਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਅੰਦੋਲਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਈ ਕਿਸਾਨ ਮਾਰੇ ਵੀ ਗਏ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਉੱਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੇਧਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਹੁੰ ਲਈ ਪੈਰੋਲ ਬਾਰੇ ਅਰਜ਼ੀ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੈਰੋਲ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਓਮ ਬਿਰਲਾ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਇਸ ਵੇਲੇ ਆਸਾਮ ਦੀ ਡਿਬਰੂਗੜ੍ਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਐਨ.ਐਸ.ਏ. ਤਹਿਤ

ਲੰਡਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ 'ਚ ਵਿਕੇਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੀਚੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਲੀਚੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੰਡਨ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਗਬਾਨੀ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਹ ਫਸਲ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਪੰਜ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਵਿੱਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 10 ਕੁਇੰਟਲ ਲੀਚੀ ਦੀ ਖੋਪ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਾਗਬਾਨੀ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ਼ੈਲਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਬਾਗਬਾਨੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਗਬਾਨੀ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਸਦਕਾ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

2015 ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਬਤੌਰ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਵਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਤੀਜਾ ਮਾਮਲਾ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਮੰਗਿਆਂ ਮਾਫੀ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਹੈ। ਚੌਥਾ ਮਾਮਲਾ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੋਏ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਬੀਤੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀਆਂ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਦੋਂ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਸਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਵਿਧੀ-ਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣੀ ਚੀਹੀਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਬਾਗੀਆਂ ਦੇ ਧੜੇ ਨੇ ਅਕਾਲ

ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਰਾਜਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਪੈਰੋਲ ਦੇਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੀ.ਐਮ. ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕੋਲ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ 60 ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਮੰਗੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਖੇ ਨਵੰਬਰ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀਜ਼ਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸਪੋਰਟ 10 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ

ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਲਕਾ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਸ਼ਿਫਾਰਸ਼ ਸਹਿਤ 10 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਯਾਤਰਾ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦੇਣ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਰੱਫੜ ਵਧਿਆ

ਤਖਤ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕਬੂਲਣ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਔਖੇ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਿੱਤ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰ-ਕਰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਦੇ ਇਸ ਪੈਂਤੜੇ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਧੜੇ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਵੱਧ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਦਰਅਸਲ, 2022 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਇਹ ਮੰਥਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਝੁੰਦਾਂ

ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨ ਆਧਾਰ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਕਮੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰ ਕੇ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਅੰਦਰ ਹੁਣ ਇਸ ਨਿਘਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ ਗੂੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

2017 ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਉੱਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੂਲ ਸਮਰਥਕ ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਪੁਰਾਣੇ ਆਗੂ ਚਿਤਾਵਨੀਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਮੁੜ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਭੁੱਲ ਬਖਸ਼ਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਅਣਸੁਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਸਬੰਧੀ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਧਰ, ਤਖ਼ਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਜਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਫ਼ਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਥਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌਤਾ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਹੈਪੀ ਹੀਰ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਟੀ-20: ਭਾਰਤ 17 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਬਣਿਆ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ

ਬ੍ਰਿਸਟਾਊਨ (ਬਾਰਬਾਡੋਸ): ਭਾਰਤ ਨੇ ਇੱਥੇ ਵਿਰਾਟ ਕੋਹਲੀ (76 ਦੌੜਾਂ) ਦੇ ਨੀਮ ਸੈਂਕੜੇ ਮਗਰੋਂ ਤੇਜ਼ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ੀ ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਬੁਮਰਾਹ ਤੇ ਹਾਰਦਿਕ ਪਾਂਡਿਆ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ੀ ਸਦਕਾ 17 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਟੀ-20 ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਖਿਤਾਬ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਕਰ ਲਿਆ।

ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਫਾਈਨਲ 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਨੂੰ 7 ਦੌੜਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਖਿਤਾਬੀ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਲਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਰਾਟ ਕੋਹਲੀ ਦੀਆਂ 76 ਦੌੜਾਂ, ਅਕਸ਼ਰ ਪਟੇਲ ਦੀਆਂ 47 ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਮ ਦੂਬੇ ਦੀਆਂ 27 ਦੌੜਾਂ ਸਦਕਾ 20 ਓਵਰਾਂ 'ਚ 7 ਵਿਕਟਾਂ 'ਤੇ 176 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਨੂੰ 169/8 ਸਕੋਰ 'ਤੇ ਹੀ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧੋਨੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਟੀ-20 ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਾਲ 2013 ਵਿਚ ਚੈਂਪੀਅਨ ਟਰਾਫੀ ਜਿੱਤਣ ਮਗਰੋਂ 11 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਆਈ.ਸੀ.ਸੀ. ਖਿਤਾਬ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਾਰ ਟੀ-20 ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ਤੀਜਾ ਮੁਲਕ



ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੈਸਟ ਇੰਡੀਜ਼ (2012 ਤੋਂ 2016) ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ (2010 ਤੋਂ 2022) ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 177 ਦੌੜਾਂ ਦੇ ਟੀਚੇ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਟੀਮ ਇਕ ਵਾਰ ਜਿੱਤਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਤੇਜ਼ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੱਸਵੀ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ੀ ਅੱਗੇ ਵਿਰੋਧੀ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਦੱਖਣੀ

ਅਫਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਹੈਨਰਿਕ ਕਲਾਸਨ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 52 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਦਕਿ ਕੁਇੰਟਨ ਡੀ ਕਾਕ 39 ਦੌੜਾਂ, ਟ੍ਰਿਸਟਨ ਸਟੱਬਸ 31 ਅਤੇ ਡੇਵਿਡ ਮਿੱਲਰ 21 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਆਉਣ ਹੋਏ। ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਹਾਰਦਿਕ ਪਾਂਡਿਆ ਤਿੰਨ ਵਿਕਟਾਂ ਜਦਕਿ ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਬੁਮਰਾਹ ਨੇ ਦੋ ਵਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ। ਇਕ ਵਿਕਟ ਅਕਸ਼ਰ ਪਟੇਲ ਨੇ ਲਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਪਤਾਨ ਰੋਹਿਤ

ਕੋਹਲੀ, ਜਡੇਜਾ ਤੇ ਰੋਹਿਤ ਵੱਲੋਂ ਟੀ20 ਕ੍ਰਿਕਟ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ

ਬ੍ਰਿਸਟਾਊਨ: ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਦੋ ਦਿੱਗਜਾਂ ਕਪਤਾਨ ਰੋਹਿਤ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਸੁਪਰਸਟਾਰ ਵਿਰਾਟ ਕੋਹਲੀ ਨੇ ਟੀਮ ਨੂੰ ਟੀ20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੀ20 ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਹਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਟੀ20 ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੈਚ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੋਹਿਤ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਵਿਦਾ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹਾਸਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਹੈ। ਵਿਰਾਟ ਕੋਹਲੀ ਅਤੇ ਰੋਹਿਤ ਸ਼ਰਮਾ ਵਾਂਗ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰਫਨਮੋਲਾ ਖਿਡਾਰੀ ਰਵਿੰਦਰ ਜਡੇਜਾ ਨੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੀ-20 ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਰਬੋਤਮ ਫੀਲਡਰਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਜਡੇਜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਇਕ ਰੋਜ਼ਾ ਮੈਚ ਖੇਡਣੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ।

ਸ਼ਰਮਾ, ਰਿਸ਼ਭ ਪੰਤ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰਿਆਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ।

ਵਿਰਾਟ ਕੋਹਲੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਣ ਮਗਰੋਂ ਟੀ-20 'ਚੋਂ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਭਾਰਤ ਲਈ ਇਹ ਮੇਰਾ ਆਖਰੀ ਟੀ-20 ਮੈਚ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਹਾਰ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਸੰਨਿਆਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਖੇਡ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਹੈ।” ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਜਸਪ੍ਰੀਤ

ਬੁਮਰਾਹ ਨੂੰ ‘ਮੈਨ ਆਫ ਦਿ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ’ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਅੱਠ ਮੈਚਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ 8.27 ਦੀ ਔਸਤ ਨਾਲ 15 ਵਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ। ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 18 ਦੌੜਾਂ ਦੇ ਕੇ ਦੋ ਵਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਵਿਰਾਟ ਕੋਹਲੀ ਨੂੰ ਮੈਨ ਆਫ ਦਿ ਮੈਚ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਧੀਮੀ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਨੂੰ 177 ਦੌੜਾਂ ਦਾ ਟੀਚਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਫੌਜ ਸਾਰੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਲਈ ਤਿਆਰ: ਜਨਰਲ ਦਿਵੇਦੀ



ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਉਪੇਂਦਰ ਦਿਵੇਦੀ ਨੇ ਪੁਰਬ ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਸਰਹੱਦੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚਾਲੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸਾਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ 13 ਲੱਖ ਸੈਨਿਕਾਂ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਲ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਲ ਸੈਨਾ, ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਜਲ ਸੈਨਾ ਵਿਚਾਲੇ ਤਾਲਮੇਲ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਰਾਇਸਾਨਾ ਹਿੱਲਜ਼ ਦੇ ਸਾਊਥ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਸਲਾਮੀ ਗਾਰਦ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨਿਵੇਕਲੀਆਂ ਜੰਗੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਖਤਰਿਆਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ।

ਈ.ਪੀ.ਐਫ.ਓ. ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 4 ਫੀਸਦੀ ਘਟੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਫੰਡ ਬਾਰੇ ਸੰਸਥਾ ਈ.ਪੀ.ਐਫ.ਓ. ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2023-24 ਵਿਚ 4 ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਨਿਘਾਰ ਨਾਲ 1.09 ਕਰੋੜ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਅੰਕੜਾ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਐਨ.ਪੀ.ਐਸ. ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਸਬਸਕ੍ਰਾਈਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ (2022-23) ਵਿਚ ਐਨ.ਪੀ.ਐਸ. ਸਬਸਕ੍ਰਾਈਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 8,24,735 ਸੀ, ਉਹ 2023-24 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 9,37,020 ਹੋ ਗਈ।

ਰਿਪੋਰਟ ‘ਪੇਅਰਲ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਇਨ ਇੰਡੀਆ: ਐਨ ਐਂਪਲਾਈਮੈਂਟ ਪਰਸਪੈਕਟਿਵ-’



ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਅਪਰੈਲ 2024’ ਮੁਤਾਬਕ ਐਂਪਲਾਈਜ਼ ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਈ.ਪੀ.ਐਫ.ਓ.) ਨੇ 2023-24 ਵਿਚ

1,09,93,119 ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰ ਜੋੜੇ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 2022-23 ਵਿਚ ਇਹ ਅੰਕੜਾ 1,14,98,453 ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਅਮਲ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਇਆ ਤੇ 2019-20 ਦੇ 1,10,40,683 ਤੋਂ 2020-21 ਵਿਚ ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਘਟ ਕੇ 85,48,898 ਰਿਹਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ 2021-22 ਵਿਚ ਮੁੜ ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਵਧ ਕੇ 1,08,65,063 ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ 2020 ਤੋਂ 2021 ਵਿਚ ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਨੂੰ ਫੈਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਸਣੇ ਹੋਰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਆਰਥਿਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰ ਪਈ। ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲਾਂ (2023-24) ਤੱਕ ਈ.ਪੀ.ਐਫ.ਓ. ਨਾਲ ਓਨੇ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਜੁੜੇ, ਜੋ 2018-19 ਵਿਚ ਕੋਵਿਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਪੱਧਰ ਸੀ।

ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਹੀਂ: ਅਮਰਤਿਆ ਸੇਨ

ਕੋਲਕਾਤਾ: ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਅਮਰਤਿਆ ਸੇਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹਾਲੀਆ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ‘ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ’ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਵੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਜਤਾਈ ਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ‘ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਬਿਨਾਂ’ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜਾਰੀ ਪ੍ਰਥਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਾਜ ‘ਚ ਤੇਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸੇਨ ਨੇ ਇੱਥੇ ਨੇਤਾ ਜੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ‘ਤੇ ਇਕ ਬੰਗਾਲੀ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਲਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।” ਉੱਘੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਮਰਤਿਆ ਸੇਨ (90) ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ, “ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਰ ਚੋਣ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇਖਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ ਕੁਝ ਹੋਇਆ (ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ‘ਚ) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ‘ਚ ਰੱਖਣਾ

ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਤੇ ਗਰੀਬ ਵਿਚਾਲੇ ਪਾੜਾ ਵਧਾਉਣਾ, ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸੋਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਇਕ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਾਲ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਲਕ ਹੈ। ਅਮਰਤਿਆ ਸੇਨ ਨੇ ਮੁਤਾਬਕ, “ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ‘ਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵਾਂ ਕੇਂਦਰੀ

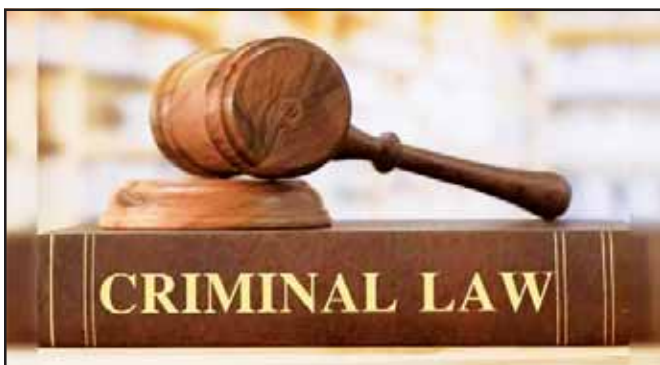
ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ “ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਹੀ ਨਕਲ ਹੈ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ, “ਮੰਤਰੀਆਂ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਹੀ ਵਿਭਾਗ ਹਨ।

ਮਾਮੂਲੀ ਫੇਰਬਦਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਲੋਕ ਹੁਣ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹਨ।” ਅਯੁੱਧਿਆ ‘ਚ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਫੈਜ਼ਾਬਾਦ ਸੀਟ ਤੋਂ ਹਾਰਨ ‘ਤੇ ਸੇਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਸਲੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੇਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਨਵੇਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਆਉਣਗੇ। ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂ ਸੰਹਿਤਾ (ਬੀ.ਐਨ.ਐਸ) 2023, ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਹਿਤਾ (ਬੀ.ਐਨ.ਐਸ.ਐਸ) 2023 ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਾਕਸ਼ਯ ਅਧੀਨਿਯਮ (ਬੀ.ਐਸ.ਏ.) 2023 ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨੋਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਕਾਲ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ), ਦੰਡ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ (ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ) ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਾਕਸ਼ਯ ਅਧੀਨਿਯਮ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲਈ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰਜ਼. ਬੀ.ਐਨ.ਐਸ. ਤਹਿਤ ਦਰਜ



ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਹੜੇ ਮਾਮਲੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਬੇੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਆਧੁਨਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਥਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ‘ਜ਼ੀਰੋ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ’, ਪੁਲਿਸ

ਵਿਚ ਆਨਲਾਈਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣਾ, ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਤਰੀਕੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ‘ਐਸ.ਐਮ.ਐਸ’ ਰਾਹੀਂ ਸੰਮਨ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

ਉਧਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਆਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣਗੇ ਜਦਕਿ ਅੱਗੇਰੋਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ, ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਦ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਯੁੱਗ ਦੇ ਨਿਆਇਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।” ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ 77 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ

ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣਨਗੇ ਨਵੇਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ: ਬਾਬਾ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਥ ਅਕਾਲੀ ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਥੇਦਾਰ ਬਾਬਾ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ 96 ਕਰੋੜੀ ਨੇ ਨਵੇਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ‘ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਨਵੇਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਾਸ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ‘ਤੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰਦੇ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੰਘਾਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਪੀੜਤਾਂ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਾਰੇ 22.5 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ 12,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ‘ਮਾਸਟਰ ਟਰੇਨਰ’ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਸਿਆਸੀ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਨਿਆਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਾਨ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਸ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਚ ਐਤਵਾਰ ਰਾਤ 12.10 ਵਜੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਚੋਰੀ ਦਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੇਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਨਿਆਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਦੀ ਦਰ 90 ਫੀਸਦ ਤੱਕ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਆਵੇਗੀ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਝੁੰਦਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਤਕ

ਜਲੰਧਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਦੇ ਦੋ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਝੁੰਦਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ ਜਨਤਕ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਜੇਕਰ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਇਹ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਣੇ ਪੈਂਦੇ।

ਝੁੰਦਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਲਈ ਨਵੀਂ ਮੁਸ਼ਕੀਲ ਖੜੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਨਕਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ 16 ਨੁਕਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਨਤਕ ਕੀਤੇ।

ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਤੇ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਝੁੰਦਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ



ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਵੇ। ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ

ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਹੋਈਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਬਖਸ਼ਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੰਥ ਤੇ

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਲੜਨ ਲਈ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਝੁੰਦਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ 'ਤੇ ਵੀ ਚੋਣ ਲੜਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੰਚ 'ਤੇ ਝੁੰਦਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਝੁੰਦਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਸੋਈ) ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ

ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੀ ਬੋਰਡ ਬਣਾਉਣ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਦਫਤਰ ਮੁੜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਵਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਝੁੰਦਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਸਮੂਹਿਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕਦਾ। ਫੈਡਰਲ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਡੱਟ ਕੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਇੱਕ ਟਿਕਟ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ 1920 ਤੇ ਮਿਸਲ ਸਤਲੁਜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਤੇ

ਜਲੰਧਰ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ 1920 ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਜਲੰਧਰ ਇਕਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਿਨਾਕਾ ਤੇ ਮਿਸਲ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜੇਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਗੂਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਉੱਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਹੋਇਆ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖੋਹਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰ ਜਦੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਜੁੱਡਲੀ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ।

ਟੌਲ ਦਰਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਤੋਂ ਖਫਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਲਾਡੋਵਾਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਜਿੰਦਰੇ ਜੜੇ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਲੁਧਿਆਣਾ-ਜਲੰਧਰ ਮੁੱਖ ਮਾਰਗ ਉੱਤੇ ਸਥਿਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੇ ਲਾਡੋਵਾਲ ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ਾ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸਹਿਯੋਗੀ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਕਰ ਕੇ ਟੌਲ ਮੁਫਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਟੌਲ ਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਵਾਧੇ ਖਿਲਾਫ ਧਰਨਾ ਲਗਾ ਕੇ ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਰਚੀ ਵਾਹਨ ਲੰਘਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦ ਕਿ ਹੁਣ ਟੌਲ ਬੁਝਾ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਧਰਨਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ਾ 'ਤੇ ਹੋਏ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਦੌਰਾਨ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਕੇ ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ਾ ਦੇ ਕੈਬਿਨਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਝੰਡੇ ਲਗਾ ਕੇ ਤਰਪਾਲਾਂ



ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰੱਸੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤਾਲੇ ਲਗਾ ਕੇ ਚਾਬੀਆਂ ਤੇ ਮੰਗ ਪੱਤਰ

ਏ.ਡੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ਾ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੁਆਬਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਏ, ਭਾਕਿਯੂ ਦੁਆਬਾ ਦੇ ਮਾਲਵਾ ਜ਼ੋਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇੰਦਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਦੀਆਂ, ਢਾਡੀ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੰਗਲੀ, ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਆਦਿ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟਰੱਕ ਯੂਨੀਅਨਾਂ, ਕੈਂਟਰ ਯੂਨੀਅਨਾਂ, ਟੈਂਪੂ ਯੂਨੀਅਨਾਂ, ਟੈਂਕਸੀ ਯੂਨੀਅਨਾਂ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟ ਦੇ ਧੋਖੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ ਫਸਿਆ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ: ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਇੱਕ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟ ਖਿਲਾਫ ਪੱਟੀ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਲ ਠੱਗੀ ਮਾਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸ਼ਾਰ ਤੇਜੀ (20) ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਨੇੜੇ ਸਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਮਾਰਕੀਟ ਅੰਦਰ 'ਸਵਪਨਿਲ ਹਾਈਟੈੱਕ ਐਂਜੂਕਾਨ' ਨਾਂ ਹੇਠ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਸੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜਸਮੀਤ ਕੌਰ ਖਿਲਾਫ ਗਲਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਭੇਜਣ ਵਿਰੁੱਧ ਬਾਣਾ ਸਿਟੀ ਪੱਟੀ ਨੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਤੁਸ਼ਾਰ ਤੇਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦਿਵਿਆਸੂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆਸੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਸਮੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ 'ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਭੇਜਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ 21.70 ਲੱਖ ਰੁਪਏ

ਲਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਦੀ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਤੁਸ਼ਾਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਬਾਰਡਰ ਰੋਜ਼ ਫੋਰਸ ਨੇ ਤੁਸ਼ਾਰ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਭੇਜੇ ਤੇ ਤੁਸ਼ਾਰ ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਰਹਿਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਤੁਸ਼ਾਰ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਸਮੇਤ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਤੁਸ਼ਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜਲੰਧਰ: ਦੁਬਈ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਫਸੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 17 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਿਰਮਲ ਕੁਟੀਆ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੇ 14 ਦੇ ਕਰੀਬ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ।

ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕੋਲ ਉਠਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ 6, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ 3-3 ਨੌਜਵਾਨ ਜਦ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ,



ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ 1-1 ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਦੁਬਈ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਗੌਰਵ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਭਰਾ ਰਵੀਕਾਂਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਦੁਬਈ ਗਏ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਹੋਏ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਵੀਕਾਂਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੰਨੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਦੁਬਈ 'ਚ ਵਕੀਲ ਕਰ ਕੇ ਗੌਰਵ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਵਾ ਸਕਣ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਪਰਜੀਆਂ ਕਲਾਂ ਦੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੁਬਈ ਤੋਂ ਫੋਨ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਛੁਡਵਾ ਦੇਣਗੇ, ਉਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਦੀਪਕ ਦੇ ਪਿਤਾ ਰਾਮ ਲੁਭਾਇਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਫਸ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਦੁਖੀ ਹਨ, ਦੂਜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਫਰਜ਼ੀ ਫੋਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਫੋਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, "ਤੁਸੀਂ ਪੈਸੇ ਦਿਓ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਛੁਡਵਾ ਦਿਆਂਗੇ।" ਫਗਵਾੜੇ ਤੋਂ ਆਏ ਹਰਮੇਸ਼ ਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੁਬਈ ਵਿੱਚ ਟਰਿਸਟ ਵੀਜ਼ੇ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਛਾਪੇ ਵਿੱਚ ਹਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਵੀ ਫਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦੀ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਬੁੱਤ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਬੁੱਤ ਲਗਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਢਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਾਇਲਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਜੋਂ ਇੱਕ-ਦੋ ਮੁੱਖ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਬੁੱਤ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ 'ਬਦਲਾਅ' ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਆਈਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ 17 ਜੂਨ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ

ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਲਏ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਹੁਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹੱਦ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਬੁੱਤ ਜਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਾਏ ਜਾਣ। ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਮੁੱਖ ਮਾਰਗਾਂ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ।



ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ

'ਬਦਲਾਅ' ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਆਈਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣੂ ਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਆਮ ਲੋਕ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਸਭ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ

ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗੀ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕ ਵਾਰੀ ਸਿਰ ਡੀਸੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਣਗੇ। ਗਵਰਨੈਂਸ ਰਿਫਾਰਮ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਘਟਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ 'ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ' ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ ਛੋਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਵੱਲੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਡੀ.ਸੀ ਆਮ ਪਬਲਿਕ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਘਮਸਾਣ ਛਿੜਿਆ

ਸੁਖਬੀਰ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਬਸਪਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼ ਨਵੇਂ ਪੜਾਅ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਬਾਗੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਪੈਂਤੜੇ ਅਪਣਾ ਲਏ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ 'ਚ ਉੱਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਡਟਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਰਹੇ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਾਸਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਬਗ਼ਾਵਤ ਮਗਰੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੋਂ ਹੱਥ ਪਿਛਾ ਹਿੱਚ ਲਏ ਹਨ ਜਦਕਿ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਤੱਕੜੀ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਅਲਾਟ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਨੇਤਰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਾਗੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਹੈ।

ਡਾ. ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਬਸਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ



ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਚੋਣ ਵਿਚ ਟਕਸਾਲੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਝੋਕ ਕੇ ਖੁਦ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਟਕਸਾਲੀ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚੋਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅੱਜ ਵੀ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਸਾਲ ਜਲੰਧਰ (ਪੱਛਮੀ) ਵਿਚ ਆਧਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੀਟ 23 ਸਾਲ ਭਾਜਪਾ ਕੋਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੰਬੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ

ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 2600 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ ਸਨ।

ਡਾ. ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਬਸਪਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਕਾਗਜ਼ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫ਼ਸਰ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਗੀ ਆਗੂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਅਕਸ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਬਸਪਾ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣਾ ਗਲਤ: ਚੀਫ਼ਡਸਾ

ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਫ਼ਡਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਟਿਕਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਭਲਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਚੀਫ਼ਡਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 99 ਫੀਸਦੀ ਫੈਸਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ ਜੋ ਸੌ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆ ਦੀ ਮਾਂ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੈ।

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਡਟਣ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਜਲੰਧਰ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਡਟੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸੁਖਮਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੀ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਗਰੀਬ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕਾਗਜ਼ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਅਲਾਟ ਹੋਇਆ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੱਕੜੀ ਖੋਹਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ?

ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਦੇ ਆਗੂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ, ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ, ਜਗੀਰ ਕੌਰ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਫ਼ਡਸਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਆਦਿ ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪੈਂਤੜੇ ਬਾਰੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੈ. ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਅਤੇ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਉਮੀਦਵਾਰ

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਡਟਣਗੇ।

ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਟਕਸਾਲੀ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚੋਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਘਰ 'ਚੋਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ ਖ਼ਾਤਰ ਲੰਮਾ ਅਰਸਾ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਹੁਣ ਕਾਗਜ਼ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਦਬਾਓ ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਟਕਸਾਲੀ ਵਰਕਰ ਦੀ ਤੋਹੀਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਜਿਤਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਆਜ਼ਾਦ ਲੋਕ ਦਲ ਦਾ ਬਸਪਾ 'ਚ ਰਲੇਵਾਂ

ਜਲੰਧਰ: ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੀ ਜਦੋਂ 'ਆਜ਼ਾਦ ਲੋਕ ਦਲ' ਦਾ ਰਲੇਵਾਂ ਬਸਪਾ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ 'ਆਜ਼ਾਦ ਲੋਕ ਦਲ' ਦੇ ਰਲੇਵੇਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਲੋਕ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਰਲੇਵਾਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੜ੍ਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਰਚਨਾ ਮਕਵਾਨਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਯੋਗ ਆਸਣ ਕਰ ਕੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਵਡੇਰਾ ਦੀ ਅਰਚਨਾ ਮਕਵਾਨਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਰਜ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਨਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਮੇਟੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗਾ।

ਆਪਣੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਵੀਡੀਓ ਅਪਲੋਡ ਕਰਦਿਆਂ ਅਰਚਨਾ ਮਕਵਾਨਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਯੋਗ ਆਸਣ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਗਲਤ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਵਾਪਸ ਲਵੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ



ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਸਬੰਧੀ

ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਾਜ਼ਾ ਵੀਡੀਓ ਤੋਂ ਅਰਚਨਾ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕੁਤਾਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬਾਦਲ ਦਲ ਜਾਂ ਬਾਗੀ ਦਲ ਦੀ ਬੇੜੀ 'ਚ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਧਰਾਂਗਾ: ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਪਟਿਆਲਾ: ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਤੌਰ ਉਤੇ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਥਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ

ਕੀਤੇ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਬਾਗੀਆਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਦੀ ਬੇੜੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਗੇ।

ਭਾਈ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ



ਅਗਲੀ ਰਣਨੀਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਣਾਉਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ

ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਐਮ.ਪੀ. ਬਣੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਐਨ.ਐਸ.ਏ. ਵਧਾ ਦੇਣਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਣ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ।

ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਰੜਕਣ ਲੱਗੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਚੁੱਪ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚ ਉੱਠੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼ ਦਰਮਿਆਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਰੜਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਉਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਮਾਅਨੇ ਹੋਰ ਡੂੰਘੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮਜੀਠੀਆ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਬਣੇ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਮੌਕੇ ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਮਜੀਠੀਆ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰ ਸਿਆਸੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਉਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਖੁੰਝੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਛਿੜੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ 'ਚੋਂ ਮਜੀਠੀਆ ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬਾਕੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ ਮਜੀਠੀਆ ਗਾਇਬ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਸੰਸਦੀ



ਹਲਕੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮਜੀਠੀਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਮੁੜ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਕੋਈ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਜੀਠੀਆ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰੁਝੇਵੇਂ ਵਿਚ ਹਨ। ਇੰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਨ। ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਜੀਠੀਆ ਆਪਣੇ

ਬੱਚੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਗ਼ਲਤ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਜੀਠੀਆ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮਜੀਠੀਆ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ

ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ 'ਚ ਰੱਖੜਾ ਤੇ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਮੋਹਰੀ: ਸੁਖਬੀਰ

ਪਟਿਆਲਾ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਰਚੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਪਿੱਛੇ ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੈ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਵੀ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਅੱਜ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮੋਹਰੀ ਰੋਲ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਚੌਧਰ ਖਾਤਰ ਕਲੇਸ਼ 'ਚ ਉਲਝਿਆ ਅਕਾਲੀ ਦਲ: ਮਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਤੇ ਤਿੱਖਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸੁਪਰੀਮੋ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਚੌਧਰ ਚਮਕਾਉਣ ਲਈ ਆਪਸੀ ਕਾਟੋ-ਕਲੇਸ਼ 'ਚ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਟੈਂਡ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਟਵੀਟ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਵੱਖ ਚੱਲ ਰਹੇ ਬਾਗੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ

ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚਲੀ ਅਗਵਾਈ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹਮਾਇਤ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਲਈ 'ਕਰੋ ਜਾਂ ਮਰੋ' ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਲਈ ਜਲੰਧਰ (ਪੱਛਮੀ) ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ 'ਕਰੋ ਜਾਂ ਮਰੋ' ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ 'ਮਿਸ਼ਨ 2027' ਦਾ ਮੁੱਖ ਬੰਨ੍ਹਣਗੀਆਂ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੁਣ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਹਨ। ਆਉਂਦਾ ਇਕ ਵਰ੍ਹਾ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਰੋਲੇ-ਰੱਪੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੰਘਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਰੀ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਰੋਅ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਦੀ ਚੋਣ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਜਲੰਧਰ ਚੋਣ ਨੂੰ ਵੱਕਾਰੀ ਮੰਨ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਵੋਟ ਫੀਸਦ ਪੱਖੋਂ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਮਗਰੋਂ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਚੋਣ

ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਬਰਨਾਲਾ, ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ, ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਚੰਬੇਵਾਲ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਚੋਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਚਾਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਡਿਬਰੂਗੜ੍ਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਡਿਬਰੂਗੜ੍ਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ ਦੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੋਂ, ਬਰਨਾਲਾ ਤੋਂ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਉਕੇ ਅਤੇ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਤੋਂ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਾਜੇਕ ਦੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਚਰਚੇ ਹਨ। ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ



ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਵੀ ਚਰਚੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼ ਛਿੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ

ਦਾ ਅਸਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪਵੇਗਾ।

ਸਾਲ 1995 ਵਿੱਚ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਤਕਾਲੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਝੋਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਸੀਟ ਉਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਧਾਇਕ ਬਣੇ ਸਨ। ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਸੀਟ 'ਤੇ ਸਾਲ 1977 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ 10 ਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ 'ਚੋਂ ਛੇ ਵਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਚਾਰ ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚੋਣਾਂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵੜਿੰਗ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਹਨ। ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮਰਹੂਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਨਾਲਾ ਸੀਟ ਤੋਂ 10 'ਚੋਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਚਾਰ ਵਾਰ ਇਹ ਸੀਟ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਈ ਹੈ। ਬੀਡੀਆਂ ਦੇ ਚੋਣਾਂ 'ਆਪ' ਦੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਹੋਅਰ ਨੇ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚੋਣਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਚੰਬੇਵਾਲ ਸੀਟ ਤੋਂ ਲੰਘੀਆਂ ਦੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਚੰਬੇਵਾਲ ਨੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਲ 2012 ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੀਟ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦਾ ਰੰਗ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਦਸਵੀਂ ਤੇ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸਾਲ 'ਚ ਦੋ ਵਾਰ ਕਰਵਾਉਣ 'ਤੇ ਬਣੀ ਸਹਿਮਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੈਂਟਰਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਸੈਕੰਡਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ.) ਵੱਲੋਂ ਦਸਵੀਂ ਤੇ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਨਾਲ ਆਨਲਾਈਨ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਜਨਵਰੀ ਤੇ ਅਪਰੈਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਵਾਉਣ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਹੈ।

ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਸਾਲ 2026 ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਲਈ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਖਾਕਾ ਉਲੀਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮੇਸਟਰ ਸਿਸਟਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਸਟਰ ਵਿੱਚ ਅੱਧੇ ਸਿਲੇਬਸ ਤੇ ਦੂਜੇ



ਸਮੇਸਟਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਦੂਜੇ ਵਿਕਲਪ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਰਚ-ਅਪਰੈਲ ਦੀਆਂ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵੇਲੇ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਤੀਜੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ.ਈ.ਈ. ਮੇਨਜ਼ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਜਨਵਰੀ ਤੇ ਅਪਰੈਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਲਈਆਂ ਜਾਣ। ਇਹ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਪੂਰੇ ਸਿਲੇਬਸ ਲਈ ਜਨਵਰੀ ਤੇ ਅਪਰੈਲ ਵਿੱਚ ਲਈਆਂ ਜਾਣ। ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਨੇ ਤੀਜੇ ਵਿਕਲਪ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2025-26 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ।

ਮੱਕੀ ਦੇ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਬੀਜ ਸਬਸਿਡੀ ਉਤੇ ਦੇਵੇਗੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਮੱਕੀ ਦੇ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਬੀਜਾਂ ਉਤੇ 100 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ 4700 ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬੇ 'ਤੇ ਮੱਕੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਦਾਂ, ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਆਦਿ ਸਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੱਗਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ 6,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਖੁੱਡੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਪੀ.ਏ.ਯੂ.) ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਅਤੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਮੱਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਇੱਕ ਕਿਲੋ ਬੀਜ ਦੀ ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ 100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਮੱਕੀ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 5 ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਲਈ ਸਬਸਿਡੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਫੇਰ 40 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਬੀਜ ਲਈ



ਸਬਸਿਡੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਲ 2300 ਕੁਇੰਟਲ ਮੱਕੀ ਦਾ ਬੀਜ ਸਬਸਿਡੀ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੱਧ ਖਪਤ ਵਾਲੀ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 2 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬੇ 'ਤੇ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਮੱਕੀ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿੱਥਿਆ ਹੈ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਆਨਲਾਈਨ ਪੋਰਟਲ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਛੱਡੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਰਨੀਆਂ, ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ, ਛੱਪੜਾਂ, ਸਮਸ਼ਾਨਘਾਟਾਂ ਦੇ ਰਸਤਿਆਂ, ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ, ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ, ਪਸ਼ੂ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ, ਪੰਚਾਇਤ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਸਤਿਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਛੱਡੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪੰਚਾਇਤ ਘਰ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾਵਾਂ, ਪਸ਼ੂ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੋਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ, ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ੇ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨਿਯਮਤ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਜਥਾ ਵਤਨ ਪਰਤਿਆ

ਅਟਾਰੀ: ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧ ਨੇੜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਮਨਾਉਣ ਅਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖ ਜਥਾ ਵਤਨ ਪਰਤਿਆ। ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ (ਅਜਨਾਲਾ) ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਵਿਖੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਦੂਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਗਏ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਖ਼ਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਥੇ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਖਾਲੜਾ ਮਿਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ, ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਖਾਲੜਾ ਮਿਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਜਥੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਸਮੇਂ ਅਟਾਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਲਾਹੌਰ 'ਚ 29 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧ ਨੇੜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਮਨਾਈ ਅਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ

ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ (ਮੰਡੀ ਚੂਹੜਕਾਣਾ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ), ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ (ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ), ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਗਰਜੇ ਅਧਿਆਪਕ



ਜਲੰਧਰ: ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਟੀਚਰਜ਼ ਫਰੰਟ (ਡੀ.ਟੀ.ਐਫ.) ਵੱਲੋਂ ਮੁੜ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਰੁਖ਼ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਐਲਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਡੀ.ਟੀ.ਐਫ. ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਕਰਮ ਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜੇ ਸੈਂਕੜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਧਰਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੋਣ ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਲ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਭਗਤ ਵੱਲੋਂ 'ਵਿਰੋਧ ਪੱਤਰ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਡੀ.ਟੀ.ਐਫ. ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵਿੰਦਰ ਔਜਲਾ, ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਵਡਾਲਾ ਬਾਂਗਰ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ਨ, ਜਥੇਬੰਦਕ

ਵੈਟਰਨਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨੇੜੇ ਟਾਵਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ

ਜਲੰਧਰ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਇੱਥੋਂ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਦਰਜਾ ਚਾਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵੈਟਰਨਰੀ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਰੋਹ 'ਚ ਆਏ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਚਾਰ ਆਗੂ ਦੀਪ ਨਗਰ ਸਥਿਤ ਮੋਬਾਈਲ ਟਾਵਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾਂਚੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਜਾਮ ਲਗਾ ਕੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਦੀਪ ਨਗਰ 'ਚ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਮਕਾਨ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਖ਼ਫ਼ਾ

ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ: ਸਥਾਨਕ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ 4161 ਮਾਸਟਰ ਕੇਡਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੱਤ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਰਨੈਲ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 5 ਜਨਵਰੀ 2023 ਤੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ 252 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸਾਰਥਿਕ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ।

ਸਕੱਤਰ ਤਜਿੰਦਰ ਕਪੂਰਬਲਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਦੇਵ ਭਾਂਸੀਵਾਲ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਭਰੋਸਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਥੀ ਨਹਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ

ਤੇ ਸਾਥੀ ਰਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤੀ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਹਾਲ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲਟਕਾਏ ਜਾਣ ਪ੍ਰਤੀ ਅਧਿਆਪਕ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਹੈ।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਿੰਮ: ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਦੋ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤਕਰੀਬਨ 5,443 ਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਬੰਦੀ ਵਧਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਘੱਟ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਫੋਟਾ ਸੂਬਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮੁਲਕ 'ਚੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ 'ਚ ਪੰਜਵੇਂ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 31,607 ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜੂਨ 2022 ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੰਕੜਾ 26,164 ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 5,443 ਬੰਦੀ ਵਧ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਘਟਦਾ ਵਧਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਜੋ ਤਸਕਰਾਂ ਦੀ ਫੜੇ-ਫੜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਮਿਲਣੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 26,904 ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦੀ ਵੱਧ ਬੰਦ ਹਨ।

ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਬੰਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਕੇਸਾਂ ਵਾਲੇ ਬੰਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ

ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਕੇਵਿਨ ਕੈਲੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦਰਮਿਆਨ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦਰਮਿਆਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਇੰਡਸਟਰੀ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਸ ਸਹਿਯੋਗ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਸੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਮਗਰੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਆਪਸੀ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਕੇਵਿਨ ਕੈਲੀ ਨੂੰ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ, ਕੇਵਿਨ ਕੈਲੀ ਨਾਲ ਰੋਮੰਡ ਮੁਲੇਨ ਡਿਪਟੀ ਐਂਬੈਸਡਰ, ਸੈਕਿੰਡ ਸੈਕਟਰੀ ਤੇ ਵੀਜ਼ਾ ਦਫਤਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।



ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 1,548 ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਬੰਦ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦੀ ਤਾਂ ਵੱਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ

ਬਹੁਤੇ ਬੰਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਾਮੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਜਲਦ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ

ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਸੋਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਣੇ ਛੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ: ਸਥਾਨਕ ਥਾਣਾ ਸਿਟੀ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਸਨਅਤਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਮਿੱਲ ਸਸਤੇ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸੋਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਣੇ ਛੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਤ ਨਿਗਮ (ਪੀ.ਐਫ.ਸੀ.) ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਮਾਮਲਾ 1998 ਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੋਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਤ ਨਿਗਮ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਨ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੀ.ਐਫ.ਸੀ. ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਮੈਨੇਜਰ ਸਤਪਾਲ ਵਾਸੀ ਜਲੰਧਰ, ਸੀ.ਐਮ. ਸੇਠੀ ਵਾਸੀ ਫਲੈਟ ਨੰਬਰ 440 ਸੈਕਟਰ-61 ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ,

ਸੁਧੀਰ ਕਪਿਲਾ ਸਾਬਕਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਨੇਜਰ ਵਾਸੀ ਰਣਜੀਤ ਐਵੇਵਿਊ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਐਸ.ਐਸ. ਗਰੇਵਰ ਵਾਸੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਐਵੇਨਿਊ ਮਜੀਠਾ ਰੋਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਏਕੇ ਧਵਨ ਵਾਸੀ



ਮਕਾਨ ਨੰਬਰ 447 ਸੈਕਟਰ-4 ਪੰਚਕੂਲਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਸ ਇੰਗਲੈਂਡ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨਅਤਕਾਰ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਨਿਊ ਐਂਤਰਯਾਮੀ ਕਲੋਨੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ

ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਦੋਬਰਜੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਰਾਈਸ ਮਿੱਲ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਪੀ.ਐਫ.ਸੀ. ਤੋਂ 70.30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ

ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਵਾ ਕੇ 12 ਕਨਾਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਫੈਕਟਰੀ ਲਗਵਾਈ ਸੀ। ਫੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਪਾਵਰਕੌਮ ਨੇ ਪੁੱਛਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਬਿਜਲੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਫੈਕਟਰੀ ਚਾਲੂ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਕਰਕੇ ਪੀ.ਐਫ.ਸੀ. ਨੇ ਫੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਅਗਸਤ, 1998 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਫੈਕਟਰੀ ਨੂੰ 14.96 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਠਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਰੀਬ 2.5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਰ ਕੇ 14.96 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਮੋਟਾ ਚੂਨਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 406 ਤੋਂ 420 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਤੇ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ੂਟਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਬਠਿੰਡਾ: ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਕਾਊਂਟਰ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (ਸੀ.ਆਈ.) ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਅਤੇ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ੂਟਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵਿਤ ਟਾਰਗੇਟ ਕਿਲਿੰਗ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ (ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ.) ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।



ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਕੋਟ ਸ਼ਮੀਰ ਬਠਿੰਡਾ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ 3 ਪਿਸਤੌਲ (ਇੱਕ 9 ਐਮ.ਐਮ. ਪਿਸਤੌਲ ਅਤੇ ਦੋ .32 ਬੋਰ ਦੇ ਪਿਸਤੌਲ) ਸਮੇਤ ਛੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਾਰਤੂਸ ਅਤੇ ਛੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕਾਰ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ।

ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਅਤੇ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਦੇ ਸਾਥੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ, ਮੁਹਾਲੀ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟਾਰਗੇਟ ਕਿਲਿੰਗ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ

ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੌਤ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਤਿੰਨੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਠਿੰਡਾ ਵੱਲ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਤਿੰਨ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਸਮੇਤ ਗੋਲੀ-ਸਿੱਕਾ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਕਰਨਦੀਪ ਕਨੂ ਸਿੰਘ ਤੋਂ 'ਤੇ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਪਾਸੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਟਾਰਗੇਟ ਕਿਲਿੰਗ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਥਾਨਕ ਕੋਰਟ ਰੋਡ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਟੋਕਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਗਲੀ 'ਚ ਤਤਕੇ ਚਾਰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਏਜੰਟ ਜੀਆ ਲਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬੰਧਕ ਬਣਾ ਕੇ ਲੁੱਟ ਦੀ ਵੰਡੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਲੁਟੇਰੇ ਘਰ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਦੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਕਿੱਲੋ ਸੋਨਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਪਿਸਤੌਲ ਅਤੇ ਸਕੂਟਰ ਲੈ ਗਏ ਹਨ।



ਲੱਭਣ ਲਈ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖੰਗਾਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਟੀਮਾਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਜੀਆ ਲਾਲ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੁਟੇਰੇ ਕੰਧ ਟੱਪ ਕੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸੌਣ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਬਾਹਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਧਕ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ। ਜੀਆ ਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੁਟੇਰੇ ਘਰ 'ਚੋਂ 1 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਦੀ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਉਸ ਦਾ ਸਕੂਟਰ ਵੀ ਲੈ ਗਏ। ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟੀਮਾਂ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰਿਆਂ ਨੂੰ ਘੋਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੁਰਾਗ ਮਿਲੇ ਹਨ।

ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਮੁਹਾਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਸਕਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਾਲੀ ਸਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ। ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ 83 ਕਿੱਲੋ ਹੈਰੋਇਨ, 10,000 ਕਿੱਲੋ ਭੁੱਕੀ, 100 ਕਿੱਲੋ ਗਾਂਜਾ, 4.52 ਲੱਖ ਗੋਲੀਆਂ, ਕੈਪਸੂਲ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੇ ਸਮੂਹ ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ. ਰੋਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਖੋਧ ਦੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਡੇਰਾਬੱਸੀ ਵਿਖੇ ਨਸ਼ਾ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕੈਮੀਕਲ ਐਂਡ ਕਰੋਪ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਦਾ ਅਚਨਚੇਤ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. (ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ) ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਨੀਲਾਂਬਰੀ ਜਗਦਲੇ, ਸੰਦੀਪ ਗਰਗ, ਏ.ਆਈ.ਜੀ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਕਿਉਂਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲਈ ਖਤਰਾ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 33 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ, ਕਮਿਸ਼ਨਰੇਟਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵੱਲੋਂ



ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿੱਚ 10 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ 626 ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਵੰਡੀ ਖੋਧ ਦਾ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੈਬੈਕਸ ਮੀਟਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਬਾਕੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ, ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਵੀ ਲਿਆ।

ਕਾਬਿਲੇਗੋਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 2700 ਕਿੱਲੋ ਹੈਰੋਇਨ, 3450 ਕਿੱਲੋ ਅਫ਼ੀਮ, 1.77 ਲੱਖ ਕਿੱਲੋ ਭੁੱਕੀ, 1.40 ਕਰੋੜ ਗੋਲੀਆਂ, ਕੈਪਸੂਲ ਅਤੇ 2 ਲੱਖ ਟੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, 6 ਜੁਲਾਈ, 2024

ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ

ਭਾਰਤ ਦੀ 18ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਐਨ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਹੈ, ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹਾਸ਼ੀਏ ਉੱਤੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ 'ਕਾਂਗਰਸ ਮੁਕਤ ਭਾਰਤ' ਦਾ ਜੁਮਲਾ ਵਰਤਦੇ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੋ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਓਨੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਵੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਵਾਲਾ ਅਹੁਦਾ ਮਿਲਦਾ। ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਨੇਮਾਂ ਤਹਿਤ ਉਸ ਵਕਤ ਬਣਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਦੇ ਦਿੰਦੀ ਪਰ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹੁੰਝ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੂਰੇ ਦਸ ਸਾਲ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਾਹਵਾ ਘਟ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਐਤਕੀਂ ਇਕੱਲਿਆਂ 370 ਤੋਂ ਉਪਰ ਅਤੇ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਦੀਆਂ 400 ਤੋਂ ਉਪਰ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ 240 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਸਿਮਟ ਗਈ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਦੁੱਗਣੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਤਕੜੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ। ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਛੜਨ ਦੀ ਕਨਸੇਅ ਚੋਣ ਅਮਲ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਖੁਦ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਨੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਂਝ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਇਕੱਲਿਆਂ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੁਣ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨੇ ਸੱਤਾ ਪਿਰ ਨੂੰ ਫਿਕਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵੰਡਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ; ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਦਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਤੋੜਨ-ਮਰੋੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਹਿੰਸਕ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੜੇ ਚੋਣਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਚੁਣਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਚਲਾਕੀ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਾਲੀ ਤਾਰੀਕ ਮੌਕੇ ਇਹ ਸੈਸ਼ਨ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਜਚਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਾ ਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕੀਤਾ। ਉਂਝ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਬਹਿਸ ਤੁਰ ਪਈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਅਣਐਲਾਨੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਸਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਸਿਆਸਤ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਇੰਨਾ ਫਰਕ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਗਿਣਨ ਯੋਗ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚਤਾਂ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰੇਗੀ ਹੈ, ਸੰਸਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੁਖਲਾਫਤ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੀ ਗੂੰਜਾਇਸ਼ ਬਣੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਰੋਹ ਅਤੇ ਰੋਸ ਵੀ ਉਚਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਜੋ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਆਲੋਚਕ ਹੈ, ਨੂੰ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਕ ਕੇਸ ਵਿਚ ਉਲਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਐਤਕੀਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਖਤ ਟੱਕਰ ਦੇਵੇ। ਇਉਂ ਐਤਕੀਂ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਛੱਡਣਗੇ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਸੌਂ ਕਿ ਹਜਾਰ ਬਿਮਾਰ?

ਕਾਲੀ ਸ਼ਾਹ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਧੂੜ ਅੰਦਰ, ਚਿੱਟੇ ਵਸਤਰ ਪਾ ਦਾਗੀ ਕਿਰਦਾਰ ਫਿਰਦੇ।
ਸੁੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਜੋ ਹੋਣ ਦੇ ਕਰਨ ਦਾਅਵੇ, ਪਰਦੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵੇਖੋ ਬਦਕਾਰ ਫਿਰਦੇ।
ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਜੋ 'ਬੈਨਰਾਂ' 'ਤੇ, ਖਾਤਰ ਅਹੁਦਿਆਂ ਕਰਦੇ ਤਕਰਾਰ ਫਿਰਦੇ।
ਕਿਤਿਓਂ ਰੁੱਸਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜੱਫੀਆਂ ਪਾ, ਦਾਅ ਲਾਉਣ ਲਈ ਹੋਏ ਲਾਚਾਰ ਫਿਰਦੇ।
ਕੁਰਸੀ ਖਾਤਰ ਹੀ ਤੜਫਨਾ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ, ਸੋਢੇਬਾਜ਼ੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਫਿਰਦੇ।
ਸੋਖਾ ਵੰਡਣਾ 'ਇਕ ਅਨਾਰ' ਸੌਂ ਨੂੰ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਈ ਹਜਾਰ 'ਬਿਮਾਰ' ਫਿਰਦੇ!

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਨਿਘਾਰ
ਅਤੇ ਬਾਗੀਆਂ ਦੀ ਹਕੀਕਤ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਬਣੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਦੁਵੇਡ ਹੋਣ ਦੀ ਕਗਾਰ ਉੱਪਰ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਰਾਣੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਮਹੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਵਰਗੇ ਚੁਣਵੇਂ ਲੀਡਰ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਲਈ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਣ ਨਾਲ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੋਰ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹੋਏ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ 2007 ਤੋਂ



ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ
ਈਮੇਲ: n4navkiran@gmail.com

2017 ਤੱਕ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹਮੇਸ਼ੀਏ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਨਿਘਾਰ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਧੜਾ ਤੱਕੜੀ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉੱਪਰ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਵਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਸਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 13 ਵਿਚੋਂ 10 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਹ ਹਾਰ 2022 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹੋਈ ਨਮੋਸ਼ੀਜਨਕ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 13.42 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ; 2022 ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਹ 5 ਫੀਸਦ ਘੱਟ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਵੀ ਪਛੜ ਕੇ ਚੌਥੇ ਸਥਾਨ ਉੱਪਰ ਚਲੀ ਗਈ।

2022 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਪੰਜ ਵਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਹਾਰ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਅੱਕ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਹਾਰ ਦਾ ਮੰਬਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਝੁੰਦਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਿਘਾਰ ਸਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ 'ਦੱਬ' ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਦਲਾਓ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਵਰਕਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਨਾਰਾਜ਼ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਤਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿੱਕਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸ਼ਾਨਮੱਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚ ਆਏ ਸਿਆਸੀ ਨਿਘਾਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਤੁਰਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ 1995-96 ਦੇ ਉਸ ਦੌਰ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਸਨ। ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਉਸੇ

ਦੌਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪਿਰ ਵਜੋਂ ਉਭਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪਹਿਲੀ ਅਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਹਮਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕੀਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਰੁਖ ਹੀ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਹਿਮ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਫਿਰਕੂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਨਾ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਸੀ। ਬਾਦਲ ਨੇ ਫਰਵਰੀ 1997 ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਭਾਜਪਾ ਰਲ ਕੇ ਲੜੀਆਂ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸਾਂਝੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ ਕਿ ਅੱਜ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ

ਪੱਖ ਵਾਲੇ ਸਟੈਂਡ ਲਏ। ਹੁਣ 'ਬਾਗੀ' ਹੋਏ ਧੜੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਉੱਪਰ ਸਟੈਂਡ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ 'ਹਮਦਰਦੀ' ਵੀ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜਦ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਇਆ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਸੂਬੇ ਦੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਕੇਬਲ ਸਨਅਤ, ਰੇਤ-ਬਜਰੀ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਹੋਟਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਬਾਗੀ ਸੁਰ ਅਲਾਪਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਆਗੂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਸਰੂਫ ਸਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਲੀਡਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਗੰਭੀਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੱਕ ਲੱਗੇ ਪਰ ਇਹਨਾਂ 'ਬਾਗੀ' ਹੋਏ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਕੁਸਕਿਆ ਤੱਕ ਨਹੀਂ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ



ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਦਿਵਾਏ ਮੰਤਰੀ ਪਦ ਦੇ ਆਹੁਦੇ ਅੱਜ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨ ਉਪਰੰਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਦੀ ਭੇਟ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਸਤੀ ਇਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਆਪਣਾ ਮੁੰਡਾ, ਨੂੰਹ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਫਿੱਟ ਕੀਤੇ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਢੀਡਸਾ, ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ, ਚੰਦਮਾਜਰਾ, ਮਲੂਕਾ ਵਰਗੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ 'ਐਡਜਸਟ' ਕੀਤੇ। ਹੁਣ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੇ ਢੀਡਸਾ, ਚੰਦਮਾਜਰਾ, ਮਲੂਕਾ ਵਰਗੇ ਲੀਡਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਕੀ ਪੰਥਕ ਦੇਣ ਸੀ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਟਕਸਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਦਿੱਤੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗੀਰ ਕੌਰ, ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖਤਾ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ, ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾਤ ਆਦਿ ਵੱਲੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਚਾਰ ਸਫਿਆਂ ਦੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭੁੱਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 2007 ਦਾ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚਲੇ ਡੇਰਾ ਸਲਾਬਤਪੁਰਾ ਮਾਮਲਾ, 2015 ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹਿਮ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੰਗਿਆਂ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਸੁਮੇਧ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਹਨਾਂ 'ਬਾਗੀ' ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 2007 ਤੋਂ 2017 ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਇਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇ?

ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਸਟੈਂਡ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪਿਛਲੱਗ ਬਣ ਕੇ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੇ

ਵਿਚ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਦਲ ਬਣੇ। ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਈ ਗਰੁੱਪ ਬਣ ਜਾਣ ਕਾਰਨ 1994 ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਉੱਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਦਾ ਰਲੇਵਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸੀ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਨਿਘਾਰ ਲਈ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਪਰ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਬਾਦਲ ਉਪਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਪੱਖੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦੰਭ ਰਚ ਰਹੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ, ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ, ਜਗੀਰ ਕੌਰ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖਤਾ ਵਰਗੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੁਣ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਚੈਲਿੰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਰੇ ਆਗੂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਿਘਾਰ ਵੇਲੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦਾ ਸੁੱਖ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਜੇ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਅੱਜ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਉਹੀ ਆਗੂ ਹਨ ਜੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ 'ਫਖਰ-ਏ-ਕੌਮ' ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ/ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਹੁਣ ਜਦ ਬਾਦਲ ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਸਮੇਂ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਐਵਾਰਡ ਵਾਪਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਰਹੇ? ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਚਾਓ ਲਹਿਰ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਧੜਾ ਭਾਜਪਾ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਨਿਘਾਰ ਦੇ ਅਹਿਮ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਪਰ ਚੰਦਮਾਜਰਾ, ਢੀਡਸਾ ਵਰਗੇ ਆਗੂ ਇਕ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਉੱਪਰ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹਨ। ਮਤਲਬ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਗੂ ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿੱਖੜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਪਾਪਤ ਵੇਲੇ ਲੈਣ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਗੇ।

ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦਾ ਸੱਚ: ਸੰਘ ਵੱਲੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਯਤਨ

ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਕੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਰੱਖਿਅਕ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। 18ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ 'ਇੰਡੀਆ' ਬਲਾਕ ਹਾਵੀ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪਰੋਤਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਕੱਠ ਹੋ ਕੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ; ਉੱਧਰ, ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਐੱਨ.ਡੀ.ਏ. ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅਸਾਧਾਰਨ ਉਪਾਵਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਪੀਕਰ ਓਮ ਬਿਰਲਾ ਨੇ ਕਰਵਾਈ।

18ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਮੁੜ ਚੁਣੇ ਸਪੀਕਰ ਦਾ ਵੀ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਅਤੇ ਚਾਲ-ਢਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮੁੜ

ਨਵੀਂ ਚੁਣੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਬਿਰਲਾ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਨੂੰ 'ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਕਾਲਾ ਅਧਿਆਇ' ਦੱਸਦਿਆਂ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦਾ ਧੁਤੂ ਬਣ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਘ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜਮਹੂਰੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਚੈਂਪੀਅਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਰਨਾਟਕ ਤੋਂ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਾਰਕੁਨ ਸ਼ਿਵਸੁੰਦਰ ਨੇ ਸੰਘ ਦੇ ਇਸ ਝੂਠ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਸਹਿਤ ਬੇਪਰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕਿਆ ਗਿਆ, ਸੈਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਸੰਘ ਤੇ ਬੀ.ਜੇ.ਐੱਸ. ਦੇ ਚੋਣੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਿਸਾਲ ਲਈ, ਬੀ.ਜੇ.ਐੱਸ. ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਦਿਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਅਤੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦਾ ਲੱਗਭੱਗ ਸਮੁੱਚਾ ਸਮਾਂ 20 ਮਹੀਨੇ

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁਖੀ ਟੀ.ਵੀ. ਰਾਜੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਇੰਡੀਆ- ਦਿ ਕਰੁਸ਼ੀਅਲ ਈਅਰਜ਼' ਵਿਚ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਗੋਝੇ ਟੇਕਣ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਐੱਚ.ਵਾਈ. ਸ਼ਾਰਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਵੀ ਵਿਸਵੇਸਵਰਯਾ ਸ਼ਾਰਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ 'ਦਿ ਪ੍ਰਿੰਟ' ਲਈ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਲਮਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੱਖੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ। 22 ਅਗਸਤ 1975 ਨੂੰ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਦੇਵਰਸ ਨੇ 15 ਅਗਸਤ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਲਾਘਾ ਕੀਤੀ! ਉਹ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਤ ਕਹਿ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਬਾਰੇ ਗਲਤਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ

ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਉੱਪਰੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ: "ਲੱਖਾਂ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰਸਵਾਰਥ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਯਕੀਨਦਹਾਨੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਵਰਕਰਾਂ ਉੱਪਰੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਕੇ ਚੱਲਣਗੇ।

ਮੁਆਫੀ ਚਿੱਠੀ ਨੰਬਰ 3

ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਹ ਦੂਜੀ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਵਿਨੋਭਾ ਭਾਵੇ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਦੇਵਰਸ ਨੇ ਤੀਜੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਵਿਨੋਭਾ ਭਾਵੇ (ਜੋ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਸੀ ਤੇ ਗਾਂਧੀ ਉੱਪਰ ਉਸ ਦਾ ਕੁਝ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ) ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਤਰਲੇ ਕੀਤੇ।... ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ "ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣੇਗੀ ਕਿ ਸੰਘ ਦੇ ਵਲੰਟੀਅਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਮੁਲਕ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਸਕਣਗੇ"। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸੀ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦਾ ਅਸਲੀ ਚਿਹਰਾ। ਜਦੋਂ ਗਾਂਧੀ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਲੜਾਤ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਬੀ.ਜੇ.ਐੱਸ. ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵਚਨ ਦੇ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਜਬਰ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣਗੇ।

ਇਸ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਜੋਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬੀ.ਜੇ.ਐੱਸ. ਨੇ 25 ਜੂਨ 1976 (ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ) ਨੂੰ ਗਾਂਧੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੀ.ਜੇ.ਐੱਸ. ਦੇ 34 ਆਗੂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ।

ਇਹ ਸਭ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਨਵਰੀ 1977 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਮਰਪਣ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸੀ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪੰਜ ਨੁਕਾਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਮੂਹਿਕ ਨਸਬੰਦੀ ਅਤੇ ਤੁਰਕਮਾਨ ਗੇਟ ਕਤਲੇਆਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਇਉਂ ਨਾ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਕੋਲ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਕੋਲ। ਉਹ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਮਾਣੇ ਤੇ ਗੋਝੇ ਟੇਕੂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਗਟਾ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਪਰ ਉਸ ਦੇ ਬੇਕਿਰਕ ਜ਼ੁਲਮ ਲਈ ਪੂਰੀ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮੁਲਕ ਉੱਪਰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਬੋਧਣ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਰਾਜ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮੁਆਫੀ ਤਾਂ ਮੰਗੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅੱਧੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹੀ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਧੋਖੇ ਲਈ ਮੁਲਕ ਕੋਲੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ਧੋਰ ਉੱਪਰ ਉਹ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦਾ ਪਰਦਾ ਪਾ ਕੇ ਬੇਹੱਦ ਘਿਨਾਉਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਦੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਜਦੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਧੋਖੇ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਨੰਗਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਸ਼ਿਵਸੁੰਦਰ ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਸਲ ਰਖਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੈ।

ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦਾ ਡਰ ਇਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹਿੰਦੀ ਪੱਟੀ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਦਲਿਤਾਂ ਅਤੇ ਬੀ.ਜੀ.ਸੀ. (ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ) ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਭਾਰੀ ਹਾਰ ਪਿੱਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਦਾ ਫੋਕਸ ਅਤੇ ਦਿਖਾਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਪਰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਅਸਲ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦਿਖਾਵੇ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪੱਖੜੀ ਅਤੇ ਦੋਗਲੇ ਹਨ।

ਇਕ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ 'ਅਣਐਲਾਨੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਨਿਘਾਰ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਉੱਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਕੰਟਰੋਲ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਇਸਾਈਆਂ, ਦਲਿਤਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਗਰੀਬ ਬਸਤੀਆਂ, ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਚੌਕਸੀ ਗਰੋਹਾਂ ਦੀ ਹਿੱਸਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਬਖੂਬੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਮੋਦੀ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਰਾਜ ਨੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਗਿਆਰ੍ਹੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਕਦਮ ਰੱਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮੋਦੀ ਰਾਜ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਕਰੂਰ ਵੀ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.) ਦੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਗਲਤ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਅਸਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰੂਪ- ਭਾਰਤੀ ਜਨਸੰਘ (ਬੀ.ਜੇ.ਐੱਸ.) ਦੇ ਚੋਣੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿਮ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਰਸੰਘਚਾਲਕ ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਦੇਵਰਸ ਸਮੇਤ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਚੋਣੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵੇਰਵੇ ਹਨ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੰਭੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੋਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵਾਜਪਾਈ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ?

ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਅਤੇ ਨਕਸਲੀ



ਬਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਰਸ

ਬਾਹਰ ਪੈਰੋਲ 'ਤੇ ਰਿਹਾ।

ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਸਵਾਮੀ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ। 13 ਜੂਨ 2000 ਨੂੰ 'ਦਿ ਹਿੰਦੂ' ਵਿਚ ਛਪੇ 'ਦਿ ਅਨਲਰਨਟ ਲੈਸਨਜ਼ ਆਫ ਐਮਰਜੈਂਸੀ' (ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਕੁਝ ਭੁੱਲੇ-ਵਿਸਰੇ ਸਬਕ) ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸਵਾਮੀ ਨੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਬੀ.ਜੇ.ਐੱਸ. ਦੇ ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਗੱਲਬਾਤ ਚਲਾਈ।

ਸਵਾਮੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਵਚਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਰੋਲ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗਾ। ਸਵਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੈਰੋਲ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਬਿਤਾਏ ਸਮੇਂ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਉਹੀ ਕੀਤਾ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦਾ ਸਮਰਪਣ

ਉਸੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸਵਾਮੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਦਸੰਬਰ 1976 ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਦਸਖਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਘ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਮਾਧਵਰਾਵ ਮੂਲੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਏਕਨਾਥ ਰਾਨਾਡੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਖੁਦ ਸਵਾਮੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਅੰਦੋਲਨ ਲਈ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

ਨਵੰਬਰ 1976 ਵਿਚ ਮੂਲੇ ਨੇ ਸਵਾਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਯਤਨ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ "ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਨੇ ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮਰਪਣ ਦੇ

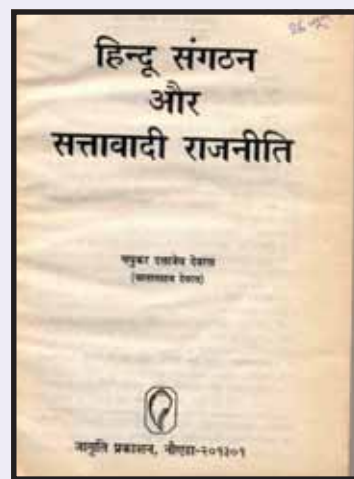
ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮੁਲਕ ਉੱਪਰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਬੋਧਣ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਰਾਜ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮੁਆਫੀ ਤਾਂ ਮੰਗੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅੱਧੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹੀ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਧੋਖੇ ਲਈ ਮੁਲਕ ਕੋਲੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ਧੋਰ ਉੱਪਰ ਉਹ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦਾ ਪਰਦਾ ਪਾ ਕੇ ਬੇਹੱਦ ਘਿਨਾਉਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਦੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਰਸੰਘਚਾਲਕ ਦੇ ਮੁਆਫੀਨਾਮੇ

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਉਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਸਰਵਉੱਚ ਆਗੂ ਦੇਵਰਸ ਨੇ ਪੁਣੇ ਦੀ ਯੇਰਵਡਾ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਵਿਨੋਭਾ ਭਾਵੇ ਨੂੰ ਵੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਬੀ.ਜੇ.ਐੱਸ. ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪਾਖੰਡ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਚਿੱਠੀਆਂ 'ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨ ਔਰ ਸੱਤਾਵਾਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ' ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਅੰਤਿਕਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਦੇਵਰਸ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਸੀ (ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨ ਯੋਗੇਂਦਰ ਯਾਦਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਐਕਸ ਅਕਾਊਂਟ ਉੱਪਰ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲਿੰਕ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।) ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਬ੍ਰਹਮ ਚੰਦ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ 'ਫਾਈਵ ਹੈਂਡਡ ਮੋਨਸਟਰ: ਏ ਫੈਕਟਚੁਅਲ ਨੈਰੇਟਿਵ ਆਫ ਦੀ ਜੈਨੇਸਿਸ ਆਫ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ' ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚਿੱਠੀਆਂ 2021 'ਚ ਛਪੀ ਕਿਤਾਬ 'ਇੰਡੀਆ'ਜ਼ ਫਸਟ ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਿਪ' ਜੋ ਪ੍ਰਤਿਨਵ ਅਨਿਲ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸਟੋਫ ਜੈਫਰੇਲੋਟ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜੈਫਰੇਲੋਟ ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ-ਪੱਥ ਦਾ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿਚ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਮੁਆਫੀ ਚਿੱਠੀ ਨੰਬਰ 1

ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦਾ ਐਲਾਨ 25 ਜੂਨ 1975 ਨੂੰ ਕੀਤਾ। ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਕੀਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸੰਬੋਧਨ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਕਰਦੇ ਹੀ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਧੋਰੀ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਲੋਕਤੰਤਰ



ਦੇਵਰਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਟਾਈਟਲ।

ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ: "ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਉੱਪਰੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾ ਦਿਓ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਮਝੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਲ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ।" ਇਉਂ ਪਹਿਲੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸਗੋਂ ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਹ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਉੱਪਰੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੁਆਫੀ ਚਿੱਠੀ ਨੰਬਰ 2

ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦੇਵਰਸ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਕਦੇ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਝੁਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਹ ਰੀਗਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਜ਼ਾਦ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਇਸ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਪੱਖੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਅਤੇ ਬਾਹਰ, ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੀ ਘੋਰ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ।

ਤੇ ਉੱਪਰ ਸਰਸੰਘਚਾਲਕ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ? 10 ਨਵੰਬਰ, 1975 ਦੀ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਆਪਣੀ ਦੂਜੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਦੇਵਰਸ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਜਿੱਤ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ: "ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।" ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਇਕ

ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਲਾਉਣ ਦੇ ਅਰਥ

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਵੀ.ਕੇ. ਸਕਸੈਨਾ ਨੇ ਲੇਖਕਾ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕੂ) ਐਕਟ (ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ.) ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਸ਼ੇਖ ਸ਼ੋਕਤ ਹੁਸੈਨ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਇਸ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ 14 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਵਿਰੁੱਧ 2010 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਤਹਿਤ ਇਹ ਕੇਸ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਕਤੂਬਰ 'ਚ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਚੈਨਲ ਅਲ ਜਜ਼ੀਰਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਚ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਪੁਲਵਾਮਾ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਉਦੋਂ

ਰੋਕਸੀ ਗਾਗੜੇਕਰ ਛਾਰਾ

ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਨ।” ਪੱਤਰਕਾਰ ਕਰਨ ਬਾਪਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਜਪਾ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਪਣੇ ਨਾਵਲ ‘ਦਿ ਗੋਡ ਆਫ ਸਮਾਲ ਬਿੰਗਜ਼’ ਲਈ 1997 ਵਿਚ ਬੁਕਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਨੇ 9 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਵਲ ‘ਦਿ ਮਨਿਸਟਰੀ ਆਫ ਅਟਮੋਸਟ ਹੋਪੀਨੇਸ’ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਕ੍ਰਿਟਿਕਸ ਸਰਕਲ ਅਵਾਰਡ ਲਈ ਫਾਈਨਲਿਸਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਸੱਤ ਨਾਨ-ਫਿਕਸ਼ਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 1999 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ‘ਕੋਸਟ ਆਫ ਲਿਵਿੰਗ’ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਰਮਦਾ ਡੈਮ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਅਤੇ ਪਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੀਖਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ 2001 ਵਿਚ ‘ਪਾਵਰ ਪਾਲੀਟਿਕਸ’ ਲਿਖੀ ਜੋ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਉਸ ਦੀ ‘ਦਿ ਅਲਜਬਰਾ ਆਫ ਇਨਫਿਨੀਟ ਜਸਟਿਸ’ ਆਈ। 2004 ਵਿਚ ‘ਦਿ ਆਰਡੀਨਰੀ ਪਰਸਨਜ਼ ਗਾਈਡ ਟੂ ਐਪਾਇਰ’ ਛਪੀ। 2009 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ‘ਇੰਡੀਆ, ਲਿਸਨਿੰਗ ਟੂ ਗ੍ਰਾਸਰੋਪਰਸ: ਫੀਲਡ ਨੋਟਸ ਆਨ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ’ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਪੱਖ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਅਰੁਧਤੀ ਦੀ ਉਮਰ 60 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੋੜੀ ਵੱਖਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਘਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਫਿਰ ਗੋਆ ਦੇ ਬੀਚਾਂ 'ਤੇ ਕੇਕ ਵੇਚਿਆ, ਐਰੋਬਿਕਸ ਸਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਇੰਡੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸਾਲ ਸਕ੍ਰੀਨਪਲੇਅ (ਪਟਕਥਾ) ਲਿਖੇ। ਉਸ ਨੂੰ 2002 ਵਿਚ ਲੈਨਿਨ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਫਾਰ ਕਲਚਰਲ ਫਰੀਡਮ, 2004 ਵਿਚ ਸਿਡਨੀ ਪੀਸ ਪ੍ਰਾਈਜ਼, 2004 ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੋਸਲ ਆਫ ਟੀਚਰਜ਼ ਆਫ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਾਰਜ ਓਰਵੈਲ ਅਵਾਰਡ ਅਤੇ 2011 ਵਿਚ ਡਿਸਟਿੰਗੁਇਸ਼ਡ ਰਾਈਟਿੰਗ ਲਈ ਨੋਰਮਨ ਮੇਲਰ ਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਰੁਧਤੀ ‘ਨਰਮਦਾ ਬਚਾਓ ਅੰਦੋਲਨ’ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ‘ਨਰਮਦਾ ਬਚਾਓ ਅੰਦੋਲਨ’ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਮੇਧਾ ਪਾਟਕਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਜੋ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਸਰੋਵਰ ਡੈਮ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ

ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭਾਰਤੀ ਲਿਖਾਰੀ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨੇ ਹਲਚਲ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਉਹ ਜ਼ਬਾਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਨੁਕਸਾਨੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉੱਝ, ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਦੁਆਰਾ ਉਜਾੜੇ ਗਏ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਰਾਏ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਕਈ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਰੋਧੀ ਰੁਖ਼ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ।

ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਦੇ ਲੇਖ ‘ਐਂਡ ਆਫ

ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, “ਉਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ, ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਰਗੇ ਆਵਾਜ਼ਹੀਣ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਾਰਕੁਨ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਹੈ। ਮੋਦੀ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।”

ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹਨ ਜੋ ਇਮਾਨਦਾਰੀ



ਇਮੈਜੀਨੇਸ਼ਨ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰਾਏ ਦੇ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਿਧਾਰਥ ਦੇਬ ਨੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਿਆ, “ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਨੇ ਪਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਉੱਤੇ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ (ਸਮਰਥਕਾਂ) ਉਸ ਅੰਧਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਜਿਸਦੇ ਦਮ ਉੱਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਗਰੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ।” ਅਰੁਧਤੀ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ‘ਆਉਟਲੁੱਕ’ ਅਤੇ ‘ਫਰੰਟਲਾਈਨ’ ਵਰਗੇ ਵੱਕਾਰੀ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ।

ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ 2002 ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਹੋਏ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਹੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਉਤੀਸਾ ਵਿਚ ਬਾਕਸਾਈਟ ਮਾਈਨਿੰਗ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਬਾਇਲੀ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਉਹ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰੇਗਾ?

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਤਹਿਤ ਅਰੁਧਤੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਤੁਹਿਨ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਅਰੁਧਤੀ ਦੇ 14 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਹਨੇ ਇੱਕ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਇਕੱਲੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਲ 2010 ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਰਾਏ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਝ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ‘ਨਰਮਦਾ ਬਚਾਓ ਅੰਦੋਲਨ’ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਾਰਕੁਨ ਰੋਹਿਤ ਪ੍ਰਜਾਪਤੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਰੁਧਤੀ ਵਿਚ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ

(ਆਵਾਜ਼ਹੀਣ ਲੋਕਾਂ) ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਰੁਧਤੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਈ। ਮੈਂ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਚੰਗੇ ਦੋਸਤ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਵਿ੍ਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਅਰੁਧਤੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਹੈ।”

ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਨਿਖਿਲ ਡੋ ਨੇ ਵੀ ਨਰਮਦਾ ਬਚਾਓ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਲਿਖਣ ਦੇ ਜਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, “ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਕੋਲ ਲਿਖਣ ਦਾ ਹੁਨਰ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਏਜੰਡੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ।” ਮੰਨੀ-ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਲੇਖਕਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁਨ ਕਵਿਤਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, “ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਬਹੁਤ ਦਲੇਰ ਲੇਖਕ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ 2010 ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਬੋਲ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਜੋਖਮ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦਾ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ



ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸੇ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਹੈ।”

ਸਲਿਲ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਭਾਰਤੀ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸੰਪਾਦਕ ਹਨ। ਉਹ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਸੋਚ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, “ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਰੁਧਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋਵਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਾਂਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਤਿੱਖੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਬਚਾਅ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਉਸ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਅਰੁਧਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਕੰਮ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।”

ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਘਨਸ਼ਿਆਮ ਸ਼ਾਹ ਕਈ ਵਾਰ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਦੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਲੇਖਣੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਿਆ।”

ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਠਕ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਹਨ। ਸਲਿਲ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, “ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦਬਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।” ਨਿਖਿਲ ਡੋ ਨੇ ਸਵਾਲੀਆ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾ ਕੇ ਕਿਹੜੀ

ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਜਾਂ ਨਾਪਸੰਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਿਵੇਂ ਚਲਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੋ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਲੋਕ ਇਸ 'ਤੇ ਹੱਸਣਗੇ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਜੋਂ ਅਕਸ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਰਾਏ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਲਿਤਾਂ, ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਵਰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਕੁਝ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ 14 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਰਾਏ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਕਵਿਤਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਤਹਿਤ ਲੇਖਕਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਹੁਣ ਉਕਾਉ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ?

ਘਨਸ਼ਿਆਮ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਰਗੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਗੜ ਜਾਵੇਗੀ। ਸ਼ਾਹ ਵਾਂਗ ਮਸ਼ਹੂਰ ਲੇਖਕ ਆਕਾਰ ਪਟੇਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਭਾਰਤ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸੰਕੇਤਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਫ੍ਰੀਡਮ ਹਾਊਸ, ਵੈਰਾਇਟੀ ਆਫ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀਜ਼, ਦ ਇਕਨਾਮਿਸਟ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਯੂਨਿਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ (ਮਾਮਲਾ) ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਹੈ।” ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਕਿ ਅਸਹਿਮਤੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਅਸਹਿ ਹੈ।

ਸਲਿਲ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, “ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਅਕਸ ਨੂੰ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ। ਸਭਿਅਕ, ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ, ਸਮਾਜ ਆਪਣੇ ਉੱਘੇ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਸਨ ਹੈ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਸੰਸਦੀ ਬਹੁਮਤ ਗੁਆਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਗਲਤ ਸਬਕ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਲਈ ਅੱਗੇ ਕੀ ਰਾਹ?

ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਆਈ.ਐਚ. ਸਈਅਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਿਚ ਬੈਲੰਜੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇਰੀ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਅਦਾਲਤ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੇਗੀ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਅਰੁਧਤੀ ਰਾਏ ਵੀ ਇਸ ਦਲੀਲ (ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਦੇਰੀ) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।”

ਫਰੰਟਲਾਈਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ, ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਏ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਰਾਏ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸ਼ੇਖ ਸ਼ੋਕਤ ਹੁਸੈਨ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 153ਏ, 153ਬੀ, 504, 505 ਅਤੇ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਤਹਿਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਧਾਰਾ 153 ਧਰਮ, ਜਾਤ, ਜਨਮ ਸਥਾਨ, ਰਿਹਾਇਸ਼, ਭਾਸ਼ਾ ਆਦਿ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 153ਬੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 505 ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਨਾਲ ਹੁੰਜਨ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਦਮਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਹੁੰਜਨ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਗਰੈਂਡਚਿਲਡਰਨ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਗਰੇਟ ਗਰੈਂਡਚਿਲਡਰਨ ਵੇਲੇ ਡੂੰਘਾ ਸਦਮਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਸਰਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੁੰਜਨ (89) ਦਾ ਲੰਘੀ 26 ਜੂਨ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਕਾਉਂਕੇ ਕਲਾਂ (ਜਗਰਾਉਂ), ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ। ਉਹ ਸਰਦਾਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਹੁੰਜਨ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰਨੀ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ।

ਸਰਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੁੰਜਨ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ, ਦੋ ਨੂੰਹਾਂ, ਇੱਕ ਧੀ, ਇੱਕ ਜਵਾਈ, ਛੇ



ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਮੰਗਲਵਾਰ, 2 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 12:00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 2:00 ਵਜੇ ਦਰਮਿਆਨ ਡੇਵੋਨਪੋਰਟ ਫਿਊਨਰਲ ਹੋਮ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਉਪਰੰਤ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ 3:00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5:00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਈ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਵਿਛੜੀ ਰੂਹ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਜੁੜੋ।

THE BAINS FIRM

Manpreet S. Bains

Personal Injury and Wrongful Death Attorneys

Case Results*

\$10 MILLION
Motorcycle vs. Truck Collision

\$8 MILLION
Wrongful Death

\$5.25 MILLION
Traumatic Brain Injury

\$1.1 MILLION
Burn Injury

\$1.1 MILLION
Pedestrian vs. Motor Vehicle Collision

*Past Performance
Not a Guarantee of Future Results

Offices in San Francisco and Union City



WILLIAM E. WEISS
Of Counsel

No Fees Unless Recovery for Your Injuries is Made

CONTACT US AT:

Phone: (510) 474-0028 • E-mail: info@thebainsfirm.com

www.thebainsfirm.com

ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ !



CALIFORNIA

IMMIGRATION SERVICES INC.

Registered & Bonded

- * FAMILY IMMIGRATION
- * GREEN CARD PETITION
- * CITIZENSHIP
- * BUSINESS/VISITOR VISA
- * RELIGIOUS VISA
- * VARIOUS IMMIGRATION SERVICES

- * ਫੈਮਿਲੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ
- * ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਪਟੀਸ਼ਨ
- * ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ
- * ਬਿਜਨਸ ਵੀਜ਼ਾ/ ਵਿਜ਼ਿਟਰ ਵੀਜ਼ਾ
- * ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਵੀਜ਼ਾ
- * ਕਈ ਹੋਰ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੇਵਾਵਾਂ



ROSY (Kanwal) KAUR
Immigration Consultant

☎ 408-422-8585
☎ 510-573-3666

Address:

Fremont Office:

4127 Bay Street, Unit 5, Fremont CA, 94538

Tracy Office:

1660 W Linne Rd. Unit J24, Tracy CA, 95377

Website: www.caials.com

e-mail: rosy@caials.com

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Homeopathicvibes

Harminder Singh Gill

Homeopathic Consultant and Practitioner



D.H.M.S.; B.C.I.H

(Ex Homeopathic Medical officer Punjab Govt.)

Now we have two locations:

940 E. El Camino Real, Sunnyvale, CA 94087

39039 Paseo Padre Pkwy, Suite# 209 (upstairs), Fremont, CA 94538

We also do Virtual appointments for long distance patients.

Ph: (408) 737-7100

www.homeopathicvibes.com

We sell and ship homeopathic remedies through out North America.

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਬਰੋਪ



ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

SAME DAY

ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ
ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ

DPF Cleaning ਅਤੇ Baking
ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ

ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ALIGNMENT SHOP

- 3 Axle Alignment \$199
- Trailer Alignment \$150

Grand Opening

Special Price for Truck Wash

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ
ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ STOCKTON ਵਿਚ
HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ
1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205

Ph: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

www.globalmultiservices.com

info@globalmultiservices.com

REPAIR SHOP

ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil Change, Brakes, Engine Work, Tune Up, Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 500+ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

TEL: 209.547.9210

FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES

ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA, CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT Audit ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

TEL: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਦੇ ਗੀਤ

ਚੈਕ ਰਿਪਬਲਿਕ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪਰਾਗ ਦੇ ਡਾਊਨ ਟਾਊਨ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ।



ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਕੋਪਾਚਕੋਵਾ ਸੀ। ਉਹ ਚੈਕ ਸੁਆਣੀ ਸੀ ਜਾਂ ਸਲੋਵਾਕ? ਸ਼ਾਇਦ ਚੈਕ ਅਰਸ਼ੋਂ ਉਤਰੀ ਅਪਸਰਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਲੰਮੀ-ਝੰਮੀ ਸੋਹਣੀ ਸੁਨੱਖੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕ ਸੀ। ਚਮਕ ਜੋ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚੋਂ ਸਹਿਜ ਹੀ ਜਾਗਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਅਜਾਇਬਘਰ 'ਚ ਮਿਲੀ। ਚਲਦਾ ਫਿਰਦਾ ਅਜਾਇਬਘਰ ਜੋ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਏਸ਼ੀਆ ਮਾਈਨਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਰੂਪ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੈਕ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਜਨਬੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਜਾਇਬਘਰ ਨੇ ਦੂਹਰੀ ਅਜਨਬੀਅਤ ਜਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਅਜਨਬੀਅਤ ਜੋ



ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ

ਵੰਗਾਰਦੀ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣੇ, ਮੈਂ ਫ਼ਾਸਲਾ ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੰਘ ਕੇ ਮੇਰੀ ਹਕੀਕਤ ਤਕ ਪਹੁੰਚੇ। ਵਤਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸਾਂ। 'ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ' ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਡੇਰਾ ਸੀ। ਕਮਰੇ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਾਹਰਲੇ ਗੇਟ ਦੀ ਚਾਬੀ ਵੀ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕਾਹਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਜਾਇਬਘਰ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਅਨੁਭਵ ਇਉਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਧੁਰ ਡੂੰਘ ਤਕ ਉਤਰਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਵਿਚ ਲਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਇਕੱਲਾ। ਰਸਮਿਸੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਪੌੜੀਆਂ ਦਾ ਪਰਲਾ ਸਿਰਾ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ।

ਮੈਂ ਕੋਪਾਚਕੋਵਾ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਪ ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਅਫ਼ਸਰ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋ ਵਾਰ ਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਚੁਸਤ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦੀ ਸੀ। ਤਲੱਫ਼ਜ਼ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਰਗਾ। ਉਹਨੇ ਬਿਨਾਂ ਤੁਆਰਫ਼ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਆਪਣੇ ਹੱਥ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਬੇਝਿਜਕ, ਉਹਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸਵੇਰਸਾਰ ਦੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰਾ ਦੁਭਾਸ਼ੀਆ ਡਾ. ਮਾਸ਼ਾ ਉਹਦਾ ਅਤਾ-ਪਤਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਚੁਪ ਕਰ ਗਿਆ ਪਰ ਕੋਪਾਚਕੋਵਾ ਦੀ ਗੱਲ ਅਜੇ ਮੁੱਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਅਜੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੀ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਦੁਭਾਸ਼ੀਆ, ਕਿਸੇ ਗੱਲੇ, ਓਥੇ ਹੋਰ ਠਹਿਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਕਤਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਵੇਲਾ ਸੀ। ਅਸਾਂ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਕਾਹਲੀ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕੋਪਾਚਕੋਵਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਲਈ ਛਟਪਟਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੋਪਾ, ਉਹਦੇ ਵੱਲੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ ਮੈਨੂੰ ਵੇਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਕੋਈ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮੀਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗਪਸ਼ਪ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਕੋਪਾਚਕੋਵਾ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਡਾ. ਮਾਸ਼ਾ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਫੋਨ ਉਸੇ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਉਤਰ ਵਜੋਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਏਥੇ ਨਹੀਂ। ਉਹਦੇ ਬੂਠ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਦੁਭਾਸ਼ੀਆ ਡਾ. ਮਾਸ਼ਾ ਏਥੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਫੋਨ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਐਤਕੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਓਪਰੇਟਰ ਦਾ ਓਪਰੇਟਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਹਾਂ। ਡਾ. ਮਾਸ਼ਾ ਉਹਦੇ ਅੱਗੇ ਬੂਠ ਨਾ ਮਾਰ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਫੋਨ ਲਿਆ ਤਾਂ ਓਪਰੇਟਰ ਨੇ ਲਾਈਨ ਕੋਪਾਚਕੋਵਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਕੋਪਾਚਕੋਵਾ ਭਰੀ-ਪੀੜੀ ਬੈਠੀ ਸੀ, ਉਹ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹ ਪਈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬੀਣੀ ਆਪਣੇ ਬੂਠੇ ਸ਼ੋਹਰ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਦੀ ਚਮਕ ਸੀ ਤੇ ਰੋਸ ਦਾ ਸੇਕ ਵੀ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਟਰਮ ਫੜੋ, ਫਲਾਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਤਰੋ। ਓਥੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਭੇਜ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਮੇਰੇ ਘਰ ਲੈ ਆਏਗਾ।

ਹੁਣ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਜਨਬੀਅਤ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਕੋਪਾਚਕੋਵਾ ਹੁਣ ਅਪਣੱਤ ਵਿਚ ਕੋਪਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਦੂਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੈਠੀ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੇ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਆਪਣਾ ਹੱਥ, ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਗ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨਹੀਂ। ਵੀਹ-ਪੰਝੀ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਘਰ ਸਾਂ। ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੀ। ਮੀਆਂ-ਬੀਣੀ ਤੇ ਦੋ ਬੱਚੇ। ਮੇਜ਼ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਹੀ ਵਾਈਨ ਦੀ ਬੋਤਲ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ। ਦੂਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਪਿਆਨੋ 'ਤੇ ਬੀਬੇਵਨ ਦੀ ਸਿੰਫਨੀ ਛੇਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਦਾ ਪਤੀ ਉਹਦੇ ਹੀ ਵਾਂਗ ਸੋਹਣਾ-ਸੁਨੱਖਾ ਤੇ ਖੁਸ਼ਬਾਸ਼ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜੀ ਸੀ, ਚੰਗਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ। ਗੱਲਾਂ ਬੀਬੇਵਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਗੇਟੇ ਤਕ ਤੇ ਫੇਰ ਕਾਫ਼ਕਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਇਹ ਚੈਕ ਪਰਿਵਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਰਮਨ ਸਾਹਿਤ ਉਪਰ ਇਸਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਗਹਿਰਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਖਾਂਦਿਆਂ-ਪੀਂਦਿਆਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿੰਫਨੀ ਸੁਣੀ ਸੀ। ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ। ਅਪਣੱਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਾਂ। ਆਖਰ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਇਆ, ਕੋਪਾ ਆਪ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇ ਘਰ ਤਕ ਛੱਡਣ ਜਾਏਗੀ। ਉਹਦਾ ਪਤੀ ਵੀ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕੋਪਾ ਨੇ ਬੜੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਵਰਜ ਦਿੱਤਾ। ਦਸਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਕੋਪਾ ਦੀ ਕਾਰ ਮੇਰੇ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਸੀ।

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਰ ਸੀ। ਸੜਕ ਸੁੰਨਸਾਨ ਸੀ। ਨਾਲ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ

ਬੱਤੀਆਂ ਬੁਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸੜਕ 'ਤੇ ਵੀ ਘਸਮੇਲਾ ਜਿਹਾ ਚਾਨਣ ਸੀ। ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕੋਪਾ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਾਥੋਂ ਕੀ ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਅਸੀਂ ਚੁਭੀ ਮਾਰ ਜਾਂਦੇ, ਲੰਮਾ ਅਰਸਾ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਸੜਕ 'ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਏਕਾਂਤ, ਮੁਕੰਮਲ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਸੀ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਅਸੀਂ ਦੋ ਹੀ ਜਣੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਲਾਗਿਓਂ ਪੂਰੀ ਸਮਾਧੀ ਜਿਹੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਲੰਘਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਨਾ ਅੱਜ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਠੰਢੀ ਰੇਤ 'ਤੇ ਰੀਗਦੇ ਸੱਪ ਵਾਂਗ ਸਮਾਂ ਸਰਕ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹਵਾ ਵੀ ਸਾਡੇ ਹੀ ਸਾਹਾਂ ਦਾ ਉਤਾਰ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੋਲਦੀ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਭਾਸ਼ਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਸਾਂ, ਪਰ ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਨਬੀਅਤ ਅਤੇ ਅਪਣੱਤ ਦਾ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਇਹਸਾਸ ਜਾਗ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਏਦਾਂ ਅਹਿੱਲ ਖਲੋਤੇ ਰਹੇ, ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਚਲੀ ਗਈ ਤਾਂ ਜਾਪਿਆ ਅਜੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਖਲੋਤੀ ਮੈਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੈ। ਬੋਲਾਂ ਦੇ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਣ ਬਾਦ ਵੀ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਪਰਮ-ਅਵਸਥਾ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਸ਼ਿਅਰ ਦਾ ਪੰਛੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਖੰਭ ਝਾੜ ਕੇ ਅਗਾਂਹ ਉਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਹੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਜੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵਰਤਣ

ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨਹੀਂ। ਏਸ ਪੜਾਅ ਉਪਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬੰਦਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਿਰੋਲ ਸਾਰਥਕਤਾ ਕਾਰੇ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

ਜੀ ਕਰਦੈ ਕੋਈ ਐਸਾ ਬੋਲ ਸੁਣਾਵਾਂ
ਜੋ ਵੀ ਸੁਣੇ ਉਹੀ ਸਮਝੇ ਮੈਂ ਖੁਦ ਹੀ ਇਸਨੂੰ
ਗਾਵਾਂ।

ਤੇਰੇ ਮਨ-ਹੁਜਰੇ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਇਵੇਂ
ਧਿਆਵਾਂ

ਧੂਪ ਦੇ ਉਹਲੇ ਦੀਵਾ ਬਲਦਾ, ਛਾਵੇਂ ਜਿਉਂ
ਪਰਛਾਵਾਂ।

ਤੇਰੇ ਮੁਖ ਤੇ ਤੇਰਾ ਹਾਸਾ ਬਣ ਮੈਨੂੰ ਹੱਥ
ਲਾਵਾਂ

ਤੇਰੇ ਜਿਸਮ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਥਕੇਵਾਂ ਬਣ ਕੇ
ਮੈਂ ਬਹਿ ਜਾਵਾਂ।

ਤੇਰੇ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਦੇ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਤੈਨੂੰ ਇਵੇਂ
ਬੁਲਾਵਾਂ

ਕਦੀ ਨਾ ਜਾਪੇ ਆਪਣੀ ਵਲੋਂ ਮੈਂ ਕੋਈ
ਬਾਤ ਬਣਾਵਾਂ

ਕਿਸੇ ਕਾਲਜੇ ਮੱਠੀ ਅਗ ਦੀ ਲੀਕ ਜਿਹੀ
ਇਕ ਵਾਹਵਾਂ

ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਇਹ ਅਜੇ ਬੋਲਦਾ ਭਾਵੇਂ ਚੁਪ
ਕਰ ਜਾਵਾਂ।

ਅਜੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਪਰਾਗ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਕੋਪਾ ਨਾਲ ਫੇਰ ਮੇਲ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਇਹਸਾਸ ਵੀ ਨਾ ਜਾਗਿਆ। ਸਚਮੁਚ ਉਹ ਦਰਿਆ ਵਾਂਗ ਚਲੀ ਵੀ ਗਈ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਵੀ ਗਈ, ਉਵੇਂ ਦੀ ਉਵੇਂ। ਮੇਰੀ ਪਰਾਗ-ਯਾਤ੍ਰਾ ਵਿਚ ਕੋਪਾ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤਾ ਸੀ। ਪਰਾਗ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਉਸੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇਕ ਨੁਕਤੇ ਵਾਂਗ ਫੈਲਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਹੀ ਅਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੇਮੀ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਗ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੁੱਤ ਜਾਂ ਫੁਹਾਰੇ ਨਾਲ ਵਾਸਤਾ ਲਾ ਕੇ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਬੈਠੇ-ਖਲੋਤੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਜਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਨਾ ਹਿਲਦਾ, ਪਲਕਾਂ ਤਕ ਨਾ ਉਠਦੀਆਂ-ਡਿਗਦੀਆਂ। ਹਵਾ ਠਹਿਰ ਗਈ ਲਗਦੀ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋਏ ਰੁਖ-ਵੇਲ ਦਾ ਪੱਤਾ ਤਕ ਹਿੱਲਣ ਦਾ ਝਾਉਲਾ ਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਕੋਪਾ ਚਲੀ ਗਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤਕ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੁਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖਲੋਤਾ ਉਹਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਇਹਸਾਸ ਵਿਚ ਉਪਰਲਾ ਗੀਤ ਰਚਿਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਿਪਸੀ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖਲੋਤੇ ਸਾਂ ਕਿ ਜਿਪਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਸਾਡੇ ਲਾਗਿਓਂ ਲੰਘੀ। ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿੱਖੜ ਕੇ ਇਕ ਜਿਪਸਣ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਫੜ ਲਿਆ। ਉਹ ਸੈਨਤ ਨਾਲ ਸਮਝਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ

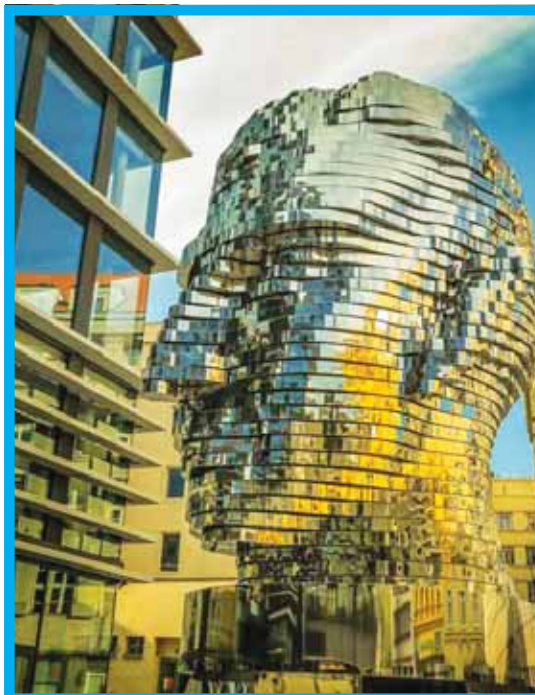
ਚੱਲ। ਟੋਲੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਜਣੇ ਵੀ ਓਥੇ ਹੀ ਖਲੋ ਗਏ, ਇਸ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਚੱਲਾਂਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਤੁਰ ਪੈਣਗੇ। ਕੋਪਾ ਜਿਪਸਣ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਜਿਪਸੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਇਕ ਟੋਟਾ ਝਲਕਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ। ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਤੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪਹੁੰਚਣ ਤਕ ਇਕ ਗੀਤ ਮੇਰੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ :

ਤੇਰੀ ਗਲੀ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ
ਆਪਣਾ ਚਾਨਣ ਟੋਲਦੇ
ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸਭ ਦੇਸ ਬਿਗਾਨੇ
ਕੋਈ ਨ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਦੇ
ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਵਿਚ ਰਸਤੇ ਸੁਤੇ
ਮੂੰਹੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ
ਅੰਬਰ ਠੰਢੇ ਧਰਤੀ ਤੱਤੀ
ਮੌਸਮ ਰੋਲ-ਘਰੇਲ ਦੇ
ਏਸ ਸੁਆਹ ਵਿਚ ਇਹ ਵਣਜਾਰੇ
ਚਿਣਗੇ ਪਏ ਫਰੇਲਦੇ
ਹੈ ਕੋਈ ਐਸੀ ਚਾਨਣ ਵਾਲੀ
ਜੋ ਆਪਣੇ ਬੂਠੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇ
ਜਿਸ ਚਾਨਣ ਨੂੰ ਜੰਦਰੇ ਵੱਜੇ
ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਾ ਗੋਲਦੇ
ਜੋ ਚਾਨਣ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਚੁੰਮੇ
ਉਸ ਤੇ ਜਿੰਦਗੀ ਘੋਲਦੇ।

ਇਸ ਕੁੜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਪੈਸ਼ੀਨੋਵਾ। ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਸੀ ਬਲਾਂਕਾ ਪੈਸ਼ੀਨੋਵਾ। ਦੋ ਕੁ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਉਹ ਮੇਰੀ ਦੁਭਾਸ਼ਣ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਬਲਾਂਕਾ ਕਹਿ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਉਣਾ। ਪੈਸ਼ੀਨੋਵਾ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਮਿੱਠੀ ਜਿਹੀ ਘੁਰੀ ਵੱਟ ਕੇ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ: ਮਿਸ ਪੈਸ਼ੀਨੋਵਾ। ਮਿਸ ਦਾ ਲਫਜ਼ੀ ਅਰਥ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸਮਾਜਿਕ ਸਾਰਥਕਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਕਾਰ ਧਰਮ ਭੈਣ ਜਾਂ ਧਰਮ ਧੀ ਜਿਹਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਕ ਅਧ ਵਾਰ ਫੇਰ ਖੁੰਝਾ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਘੁਰੀ ਕੁਝ ਘੱਟ ਮਿੱਠੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਹਨੇ 'ਮਿਸ' ਉਪਰ ਰਤਾ ਕੁ ਵਾਧੂ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਲੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸ਼ੱਫਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਵਧੇਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨੂੰ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਬੱਝਾ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੇਂਟ ਹੋ, ਓਲਡ ਬਾਈਬਲ 'ਚੋਂ ਸਿੱਧੇ ਚਲ ਕੇ ਆਏ ਐਬਰਾਹਮ ਵਰਗੇ ਕੋਈ ਪਰਾਫਿਟ। ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬਲਾਕਾ ਕਹਿ ਲਵੋ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਪੈਸ਼ੀਨੋਵਾ ਨਾ ਹੀ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਇਹ ਵਧੇਰੇ ਪੈਟਿਟਿਕ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, ਬਲਾਕਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਬਲਾਕਾ ਨਾਲ ਬਲੈਕ ਜਿਹਾ, ਖਾਲੀ ਜਿਹਾ, ਸੁੰਦਰ ਜਿਹਾ ਬਿੰਬ ਬਣਦਾ ਹੈ'। 'ਤੇ ਪੈਸ਼ੀਨੋਵਾ ਨਾਲ?'। 'ਲਾਲੇ ਸੂਹੇ ਪੈਸ਼ਨ ਵਰਗਾ। ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਇਹਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਪੈਸ਼ਨ, ਮਨੋਵੇਗ'। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਲਾਲ ਸੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਹਨੂੰ ਮੇਰੀ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਭਾ ਗਈ। ਕਹਿੰਦੀ, 'ਠੀਕ ਹੈ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਮਿਸ ਨਾ ਕਹਿਣਾ'।

ਇਕ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਹਿਲ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)



ਪਰਾਗ ਵਿਚ ਉਘੇ ਲਿਖਾਰੀ ਫਰਾਂਜ਼ ਕਾਫਕਾ ਦਾ ਬੁੱਤ। ਇਹ ਬੁੱਤ ਡੇਵਿਡ ਸਰਨੀ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਪੈਸੀਨੋਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਚੈਕ ਕੁੜੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਰਦੇਸੀ ਨਾਲ ਚਲਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਵੈਸਟ ਜਰਮਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇੰਡੀਅਨ ਤਕ ਨਾਲ।” ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਯਾਤਰੀ ਡਾ. ਕਿਸ਼ੋਰ ਵੀ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ‘ਇੰਡੀਅਨ ਤਕ’ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬੜਾ ਨਾਗਵਾਰ ਗੁਜ਼ਰਿਆ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਦੋਹਾਂ ‘ਚ ਤਲਖ਼ ਕਲਾਮੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਪੈਸੀਨੋਵਾ ਤੁਰਕੀ ਬਤੁਰਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਖ਼ਰ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, “ਡਾ. ਸਿੰਘ, ਮਿਸਟਰ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਮਝਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੋ, ਸਮਝਦੇ ਹੋ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ।” ਮੈਂ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਕਿਸ਼ੋਰ ਜੀ ਮੰਨ ਵੀ ਜਾਓ। ਕੋਈ ਵੈਸਟ ਜਰਮਨ ਤਾਂ ਏਥੇ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਇਕੋ-ਇਕ ਇੰਡੀਅਨ ਹੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਮਝਦੇ ਤਾਂ ਹੋ, ਫੇਰ ਝਗੜਾ ਕਾਹਦਾ?” ਇਸਦੇ ਬਾਦ ਪੈਸੀਨੋਵਾ ਦੇ ਸੁਭਾ ਵਿਚ ਬੜੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਗਈ। ਦਿਨੇ ਕਮਲਕੱਲੇ ਅਜਾਇਬ-ਘਰਾਂ ਵਿਚ, ਯਹੂਦੀ ਸਿਨਾਗਾਗਾਂ ਵਿਚ, ਰਾਤੀਂ ਨਿਰਤ-ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰਤ-ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਬਾਕਸ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਲਛਮਨ ਰੇਖਾ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਨੇੜੇ ਖਿੱਚੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਦੁਭਾਸ਼ੀਆ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ. ਮਾਸਾ ਨੇ ਮਿਸ ਪੈਸੀਨੋਵਾ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈ ਲਈ। ਮੇਰੇ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਸੀਨੋਵਾ ਸਾਨੂੰ ਰਾਹ ਤੁਰਦਿਆਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਮਿਲੀ। ਕਹਿੰਦੀ, “ਤੁਸੀਂ ਕਲ੍ਹ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਮੈਨੂੰ ਪਤੈਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਕਵਿਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖਣਾ।” ਕਵਿਤਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੱਤ-ਭੜੱਤੀ ਜਿਹਾ ਪਿਆਰ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੋਪਾ, ਪੈਸੀਨੋਵਾ ਤੇ ਜਿਪਸਣ ਸਭ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਿਹੇ ਲਗ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਅਪਣੱਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਹੋਰ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆ ਪਰ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਤਬੀਅਤ ਮੈਨੂੰ ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਦੀ ਲੱਗੀ, ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਪੱਛਮ ‘ਤਰੱਕੀ’ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ‘ਵਾਰਤਕ’

ਜ਼ੋਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਉਸ ਮੂਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਇਰੀ ਲਈ ਵੱਤਰ ਹੈ। ਪਰਾਗ ਪੁਰਾਣੇ ਢੰਗ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਪੱਥਰ ਜੋੜ ਜੋੜ ਕੇ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਥਾਂ-ਪਰ-ਥਾਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ

ਕੰਡਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਲੰਘ ਜਾਵਾਂ ਅਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਨ ਸੱਕਾਂ ਅਪਣਾ ਲੀਰ ਲੰਗਾਰਾ ਉਮਰ ਦੁਪਹਿਰਾ ਸੜਕਾਂ ਸੂਰਜ ਪਾਣੀ ਪਾਣੀ ਖੁਰਿਆ

ਸ਼ਾਮ ਪਈ ਹੁਣ ਨੂੰਰਾ ਬਣ ਕੇ ਥਾਂ-ਪਰ-ਥਾਂ ਭੁੱਲ ਜਾਵਾਂ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਹੁੰਝ ਲਵੇਗਾ ਮੇਰਾ ਖੋਲ-ਖਿਲਾਰਾ। ਵਿਦਿਆ ਵੇਲੇ ਤਿੱਖਿਆਂ ਨਕਸ਼ਾਂ ਵਾਲੀ ਉਹ



ਪਰਾਗ ਦੀ ਕੈਂਪਾ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਡੇਵਿਡ ਸਰਨੀ ਦਾ ਬੁੱਤ ‘ਚਿਤ੍ਰਦੇ ਬਾਲ’।

ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਗੋਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਰੀਝ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਵਿਕ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਤਕ ਮੈਂ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸਾਂ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿੱਜੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਅਜਨਬੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਅਪਣੱਤ ਮੈਂ ਹੋਰਬੇ ਨਾ ਕਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਖੀ ਸੀ ਨਾ ਫੇਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ:

ਨਿਰਮਲ ਨਿਰਮਲ ਤੇਰੀ ਝੀਲ ਮੈਂ ਤਿਲਮਿਲ ਤਿਲਮਿਲ ਤਾਰਾ ਨਾ ਇਹ ਤਾਰਾ ਘੁਲਿਆ ਮਿਲਿਆ ਨਾ ਇਹ ਵਖਰਾ ਨਿਆਰਾ। ਨਿਰੀ ਪੈਣ ਹਾਂ ਅੰਗ ਚਿਰਵਾ ਕੇ

ਆਖ ਨ ਸਕਿਆ ਬਕਲੇ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲੈ ਪੀ ਲੈ ਯਾਰਾ ਦਰਿਆਵਾਂ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਬਬੇਰਾ ਨੰਗ ਮੁਨੰਗਾ ਨਾ ਲੈ ਦਰਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਕੰਢਿਆਂ ਤੀਕਰ ਇਕ ਰਸਤਾ ਸੀ ਭਾਰਾ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੋਰੇ ਬਦਨ ਤਕ ਸਭ ਤੋਂਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਭਾਵੇਂ ਪਤਾ ਸੀ ਇਹਨੀਂ ਰਾਹੀਂ ਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਦੋਬਾਰਾ। ਪਹਿਲੀ ਬਰਹਰ ਬਣ ਕੇ, ਤੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਤੇ ਜੀ ਲੀਤਾ ਦੁਜੀ ਬਰਹਰ ਤੀਕ ਉਡੀਕੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਿੰਦ ਅਵਾਰਾ

ਜਿਪਸੀ ਕੁੜੀ ਵੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਵੇਂ, ਮੇਰਾ ਅਤਾ-ਪਤਾ ਪੁੱਛੇ ਬਿਨਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਇਕ ਜਿਪਸੀ ਹੀ ਸਾਂ। ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਵਰਗੀ ਹੋਂਦ ਸੀ ਮੇਰੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰਾਂ ਵਾਂਗ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਸੇ ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਟਾਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ : ਕੱਲ੍ਹ ਚੱਲਾਂਗੇ। ਰੋਸਤੋਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਗਲਾਸ ਬੀਅਰ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਫੋਕੀ ਸੁਲ੍ਹਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਾਰੀ। ਜੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਾਂ, ਪਿਆਰ ਦਾ ਜੋ ਮੌਕਾ ਕੱਲ੍ਹ ਮਿਲਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁੰਝਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅੱਜ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾ ਦਿਆਂ। ਪਰ ਗੁਆਚਾ ਹੋਇਆ ਕੱਲ੍ਹ ਅੱਜ ਕਿੱਥੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਪਸੀ

ਦੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਵਿਚ ਵਰਤਮਾਨ, ਹੁਣੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੁਣੇ ਦਾ ਛਿਣ, ਦਾ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਇਹ ਇਹਸਾਸ ਵੀ ਇਕ ਗੀਤ ਬਣਦਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਇਹਨੂੰ ਮੈਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਰੂਪਮਾਨ ਕੀਤਾ: ਕਲ੍ਹ ਦੇ ਮੀਤਾ ਅੱਜ ਨਾ ਆ ਕਲ੍ਹ ਮੇਰਾ ਜੀ ਸੀ ਮਘਿਆ ਮਘਿਆ ਅੱਜ ਦਾ ਕੌਣ ਵਸਾਹ ਬੁਝ ਗਈ ਕਲ੍ਹ ਦੀ ਅਗ ਵਣਜਾਰਣ ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਠੰਢਤੀ ਠਾਰ ਸੁਆਹ ਕਲ੍ਹ ਦੀ ਬਦਲੀ ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਵਰੁਨਾ ਨਾਲ ਕਦੇ ਤੁਰਦੇ ਦਰਿਆ ਰਾਹ ਵਿਚ ਚੰਬੜੇ ਘਗਰੀ ਨੂੰ ਛਾਪੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾ ਤੁਰਨਾ ਸਾਰਾ ਰਾਹ ਰਾਹ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਹੋਏ ਨ ਪੂਰਾ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹ ਤੋਂ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰੁਖ ਉਇ ਬੰਦਿਆ ਇਸਦੀ ਛਾਵੇਂ ਬੈਠ ਨ ਜਾ ਚਾਰ ਕਦਮ ਤੇਰੀ ਧੁੱਪ ਤੁਰੇ ਜੋ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਾ ਯਾਰ ਬਣਾ ਕਲ੍ਹ ਤੋਂਨੂੰ ਦਿਤਕੇ ਕੁਲ ਚੰਗਿਆਤੇ ਬਾਕੀ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਕੋਲ ਬਚਾ ਅੱਜ ਚੰਗਿਆਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੱਜ ਦੀ ਅਗ ਦੇ ਅੱਜ ਦੇ ਚਾਅ ਹਾਰ ਗੁੰਦਾਈਏ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾਈਏ ਚਾਹੀਏ ਤਾਂ ਸੁਟੀਏ ਤੋਤ ਵਗਾਹ ਬਹੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਹੋਜ ਨ ਕਰੀਏ ਸਿਰ ਤੇ ਨ ਚੁਕੀਏ ਸਦਾ ਗੁਨਾਹ ਜਿਸ ਪਲ ਲਾਈਏ ਰੱਜ ਹੰਢਾਈਏ ਹੰਢ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੁਟੀਏ ਲਾਹ ਦਿਲ ਦੌਲਤ ਦਾ ਅੰਤ ਨ ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਕਮਾ ਨਿਤ ਨਵੀਆਂ ਖਾਹ ਇਸ਼ਕ ਜੇ ਕੋਈ ਕਤੂਰਾ ਹੋਵੇ ਤੂੰ ਘਰ ਰੱਖ ਲੈ ਸੰਗਲੀ ਪਾ ਇਸ਼ਕ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਸ਼ੇਰ ਬਘੇਲਾ ਉਸ ਤੇ ਨ ਸਕੀਏ ਕਾਠੀ ਪਾ ਕਲ੍ਹ ਦੇ ਮੀਤਾ ਅੱਜ ਨਾ ਆ ਕਲ੍ਹ ਮੇਰਾ ਜੀ ਸੀ ਮਘਿਆ ਮਘਿਆ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਜੀ ਦਾ ਕੌਣ ਵਸਾਹ।

ਪੁਲਾੜ ਤੋਂ ਵੇਖਣ ‘ਤੇ ਧਰਤੀ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਗੋਲੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਭੂਰੇ, ਚਿੱਟੇ, ਹਰੇ ਅਤੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਧੱਬੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਰਾ ਰੰਗ ਜੰਗਲਾਂ, ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ ਬਰਫ਼ ਦੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ, ਪੀਲਾ ਤੇ ਭੂਰਾ ਰੰਗ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਅਤੇ ਨੀਲਾ ਰੰਗ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਹਾਸਾਗਰਾਂ ਕਰਕੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਦੇ ਕੁੱਲ ਰਕਬੇ ਦੇ ਦੋ ਤਿਹਾਈ (71 ਫ਼ੀਸਦੀ) ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਮਹਾਸਾਗਰ ਹੀ ਹਨ। ਧਰਤੀ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪਾਣੀ ਦਾ 97 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਮਹਾਸਾਗਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ ਘੁਲੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪਾਣੀ ਖਾਰਾ ਭਾਵ ਲੂਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਪੀਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ

ਅਸ਼ਵਨੀ ਚਤੁਰਥ
ਫੋਨ: +91-62842-20595

ਹੈ। ਮਹਾਸਾਗਰਾਂ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਤਹਿ ਉੱਤੇ ਪਏ ਰੇਤ, ਚਿੱਕੜ ਅਤੇ ਪਥਰੀਲੇ ਕਣ ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੁਦਰਤੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਫਟਣ, ਭੋਇੰ-ਬੋਰ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਕਣਾਂ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਵਹਿ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਸਾਗਰਾਂ ਦਾ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ 36 ਕਰੋੜ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ 1.35 ਅਰਬ ਘਣ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਆਇਤਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮੋਈ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਮਹਾਸਾਗਰਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਗਹਿਰਾਈ 3688 ਮੀਟਰ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਮਾਰੀਆਨਾ ਟਾਪੂ ਨੇੜੇ ਮਾਰੀਆਨਾ ਖੰਡ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਡੂੰਘੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ 10,994 ਮੀਟਰ ਹੈ। ਮਹਾਸਾਗਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਖੇਤਰਫਲ ਦੀ ਘਟਦੀ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਇੰਝ ਹਨ: ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਸਾਗਰ, ਅਟਲਾਂਟਿਕ, ਹਿੰਦ ਮਹਾਸਾਗਰ, ਅੰਟਾਰਕਟਿਕ (ਦੱਖਣੀ) ਅਤੇ ਆਰਕਟਿਕ ਮਹਾਸਾਗਰ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਸਾਗਰਾਂ ਵਿਚ ਬਨਸਪਤੀ ਅਤੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਦਸ ਲੱਖ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਸਮੁੰਦਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਘਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਦੇ

ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨੀ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਸਮੁੰਦਰੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਲੱਭ ਸਕੇ ਹਨ। ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਬਨਸਪਤੀ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਈਆਂ ਜਿਵੇਂ ਲਾਲ, ਭੂਰੀ, ਪੀਲੀ ਅਤੇ ਹਰੀ ਕਾਈਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮੁੰਦਰੀ ਉੱਲੀ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਘਾਹ ਅਤੇ ਨੀਲੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਸਾਈਨੋ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਬਨਸਪਤੀਆਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਤਲ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ 200 ਮੀਟਰ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤੱਕ ਹੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਨਸਪਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਭੋਜਨ ਹੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਲਈ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਸਾਗਰਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਜੰਤੂਆਂ ਵਿਚ ਡਾਲਫਿਨ, ਵੇਲ

ਮੱਛੀ, ਸ਼ਾਰਕ, ਜੈਲੀ ਫਿਸ਼, ਸਮੁੰਦਰੀ ਸ਼ੇਰ, ਕੈਲਪ, ਕੋਫੂਕੋਮੋ, ਮੂੰਗੇ, ਧਰੁਵੀ ਰਿੱਛ, ਨੀਲੀ ਵੇਲ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਅਣਗਿਣਤ ਬਨਸਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਤੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਧਾਰਨ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਸਮੁੰਦਰ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਵੱਸਦੇ ਜੀਵਾਂ ਲਈ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿਚਲੀ ਕੁੱਲ ਆਕਸੀਜਨ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਕਸੀਜਨ ਸਦਕਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਸਮੁੰਦਰ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਹ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਬੇਹੱਦ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਰਿਆਵਾਂ

ਰਾਹੀਂ ਛੱਡੀ ਗਈ ਕਾਰਬਨ ਡਾਇਆਕਸਾਈਡ ਦਾ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੀ ਸੋਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮੁੰਦਰ ਹਵਾ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਵਾ ਵਿਚਲੀ ਆਕਸੀਜਨ ਤੇ ਕਾਰਬਨ ਡਾਇਆਕਸਾਈਡ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਸਾਗਰਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸੂਰਜ ਦੀ ਗਰਮੀ



ਸਾਗਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਾ ਅਦਭੁੱਤ ਨਜ਼ਾਰਾ।

ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸੋਖ ਕੇ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਦੀ ਗਰਮੀ ਸੋਖ ਕੇ ਠੰਢਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਗਰਮਾਹਟ ਦੇ ਕੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਨਿੱਘਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਇਹ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਕੂਲਰ ਅਤੇ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀਟਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਸਾਗਰਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੀ ਸਿੰਚਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਬੇਸਕੀਮਤੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ

ਪਾਣੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਲਈ ਪੀਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਉੱਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਮੌਨਸੂਨ ਪੌਣਾਂ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਵੱਡੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਭੋਜਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਬਲ

ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੌਣਾਂ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖਿੱਤੇ ‘ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਹੁਪੱਖੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫ਼ਾਇਦੇਮੰਦ ਹਨ। ਸਮੁੰਦਰ ਕੰਢੇ ਵੱਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਤੀਜੇ ਹਿੱਸਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਮੁੰਦਰ ਭੋਜਨ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਸਰੋਤ

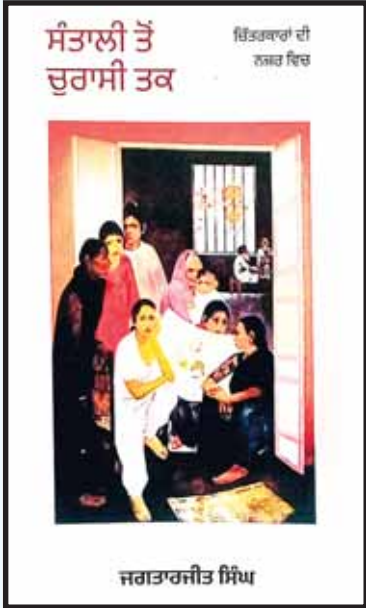
ਹਨ ਅਤੇ ਨਮਕ, ਖਣਿਜ, ਰੇਤ, ਬਜਰੀ, ਮੱਛੀ, ਮੋਤੀ, ਮੂੰਗੇ, ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਘਾਹ ਆਦਿ ਵਸਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਵੀ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਦੇ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਰ ਸਾਲ ਤੀਹ ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਮਦਨ ਵੀ ਕਮਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਸਾਗਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕੁਝ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲਾਂ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ ਦੇ 90 ਫ਼ੀਸਦੀ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਉੱਪਰੀ ਤਲ ਤੋਂ 330 ਫੁੱਟ ਡੂੰਘੇ ਪਾਣੀ ਤੱਕ ਹੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਥੋਲੇ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਹੈ।

ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 2 ਕਰੋੜ ਟਨ ਸੋਨਾ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇੱਕ ਖੋਜ ਏਜੰਸੀ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਤੀ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 94 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਮਹਾਸਾਗਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 2002 ਦੀ ਇੱਕ ਖੋਜ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਨੇੜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਸਾਗਰ ਵਿਚ ਵ੍ਹਾਈਟ ਸ਼ਾਰਕ ਕੈਫੇ ਨਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉੱਤੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਰਕਾਂ ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਨਾਉਣ ਚਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸਿੱਭ ਓਸ਼ਨਿਕ ਰਿਜ ਨਾਂ ਦੀ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 40390 ਮੀਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਹਾੜੀ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੰਮੀ ਹੈ। ਸਤਾਰਾਂ ਜਨਵਰੀ 1966 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਬੰਬ ਭੂ-ਮੱਧ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਜੋ ਕਿ ਗੋਤਾਖੋਰਾਂ ਦੀ ਵਾਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਤਲ ਉੱਤੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੀ ਕਲਾ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਹੀ ਵੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਮਹਾਸਾਗਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੁਝ ਮੁੱਦੇ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਫੋਰੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀ ਓਜ਼ੋਨ ਪਰਤ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਓਜ਼ੋਨ ਛੇਕ ਕਾਰਨ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀਆਂ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਪਰਾ-ਬੈਂਗਣੀ ਕਿਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਅਣਗਿਣਤ ਜੀਵ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮਹਾਸਾਗਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਭੋਜਨ ਦਾ 15 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਘਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕਈ ਮੱਛੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੰਸ਼ ਨਾਸ਼ ਹੀ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਫਤਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਪੰਜ ਗੁਣਾ ਮੱਛੀਆਂ ਗ਼ੈਰ-ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਫਤਨ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੀ ਲੱਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਪੰਛੀ-ਪੰਥੇਰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭੋਜਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਘਟਣ ਨਾਲ ਕੁਦਰਤੀ ਭੋਜਨ ਲੜੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੰਤੁਲਨ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੱਛੀ ਫਤਨ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਨੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕੈਨਵਸ ਦੀ ਦੁਗਦੀ ਰਗ

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਣੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਰ ਕਾਲ ਖੰਡ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਸਹਿਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਖਾਂਤਾਂ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੋਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਿਆਂ ਤੋਂ ਦੁਖਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਬਰ ਮੋਚਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਮੱਧਕਾਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਵੀ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਵਿਚ ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਜੂਨ ਤੋਂ ਨਵੰਬਰ ਚੁਰਾਸੀ ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਹਮਲਾ ਅਤੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤ੍ਰਾਸਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਧਰਮ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਭੂਗੋਲ, ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ



ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਪਈ ਕਿਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ, ਐੱਸ.ਐੱਲ. ਪਰਾਸ਼ਰ, ਧੰਨ ਰਾਜ ਭਗਤ, ਅਮਰਨਾਥ ਸਹਿਗਲ, ਪ੍ਰਾਣ ਨਾਥ ਮਾਗੋ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਖੰਨਾ, ਸਤੀਸ਼ ਗੁਜਰਾਲ, ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ, ਵਿਵਾਨ ਸੁੰਦਰਮ, ਅਰਪਨਾ ਕੌਰ, ਸੁਰਜੀਤ ਅਕਰੇ ਤੇ ਸਿੰਘ ਟਵਿਨਜ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਘੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਸੰਤਾਲੀ ਦਾ ਦਰਦ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੰਢਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤੇ ਚਿੱਤਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਚੁਰਾਸੀ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਖੋਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਅਵਾਮ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੁੱਸਾ ਤੇ ਰੋਸ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ ਪਰ ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ:

*ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨਵਸ 'ਤੇ ਹਿੰਸਾ, ਵੱਢ, ਟੁੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਪਰ ਉਹਦੇ ਚਿੱਤਰ 'ਦੁਖੀ ਜੀਵਨ' ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

*ਪਰਾਸ਼ਰ ਦੇ ਲਕੀਰੀ ਚਿੱਤਰ 'ਚੀਕ' ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬੜਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੀਕ ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਦੀ ਹੁਕ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਲਈ ਚਿਤਾਵਨੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਚੀਕ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ।

*ਅਮਰਨਾਥ ਸਹਿਗਲ ਦੀ 'ਐਂਗੁਇਸ਼ਡ ਕਰਾਈਜ਼' ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਹਿੰਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਚਾਰਾਜੋਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਲਾ ਦਾ ਇਹ ਧਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਸਾ ਵਰਗੇ ਬੀਮ ਵਿਚੋਂ ਤ੍ਰਾਸ ਦੇ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰੇ ਨਾ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਉਕਸਾਵੇ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਕਰੇ।

*ਸਿੰਘ ਟਵਿਨਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ ਤੇ ਰਬਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੋਤੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਚੁਰਾਸੀ ਬਾਰੇ ਚਿੱਤਰ 'ਸਟਾਰਮਿੰਗ ਆਫ਼ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ' ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

*ਅਰਪਨਾ ਕੌਰ ਦਾ '1947' ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਅਕਰੇ ਦਾ 'ਪਾਸਟ ਮੈਮੋਰੀਜ਼' ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੇ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਚਿੱਤਰ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਲਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਛਪਣਾ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨਿਵੇਕਲੇ ਪੱਖ ਹਨ ਜੋ ਵਿਸਥਾਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਚਿਤਰਨਾ ਤੇ ਉਹਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਕੇ ਉਹਦੇ ਸੂਖਮ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣਾ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਅਸ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਦੁਖਾਂਤਕ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਇਸ ਸੁਮੇਲ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਸੁਆਗਤ ਕਰਨਗੇ।

ਜਗਤਾਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸੰਤਾਲੀ ਤੋਂ ਚੁਰਾਸੀ' ਦਾ ਮੁਖੜਾ।



ਜਗਤਾਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਕਰਦਿਆਂ ਜਗਤਾਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦਾ ਹੈ: 'ਸੰਤਾਲੀ ਤੋਂ ਚੁਰਾਸੀ ਤੱਕ- ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ' ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਤਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਅਛੇਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਸਥਿਤੀ ਰਹੇਗੀ। ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਆਧਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਚਿੱਤਰ ਹਨ। ਚਿੱਤਰ ਚੋਣ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ-ਲੱਛਣਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ-

ਪਰਮਜੀਤ ਢੀਂਗਰਾ
ਫੋਨ: +91-88476-10125

ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਨਕਸ਼ ਉੱਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਸਦੀਵੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਖਾਂਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਭਰ ਸਕਣ।

ਸੰਤਾਲੀ ਬਾਰੇ ਹੰਢਾਏ ਦਰਦ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਉਰਦੂ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋਈ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਲੰਕ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹ ਸਵਾਲ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜਿਹੜੀ ਵੰਡ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਕਦੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਿਹੱਥੇ ਤੇ ਨਿਹੱਥੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਦਸ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ ਸੀ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇੱਕ ਨਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਖਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਜ਼ ਤੇ ਪੈਨਸਿਲ ਨਾਲ ਚਿਤਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਕਿਸੇ ਵਿਦਵਾਨ, ਕਲਾ ਚਿੰਤਕ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਡਾ. ਜਗਤਾਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉੱਘਾ ਕਵੀ ਤੇ ਆਲੋਚਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਤ੍ਰਾਸਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਖਿਆ ਪਾਠ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ। ਲੇਖਕ ਕੋਲ ਬਾਰੀਕ ਬੁੱਧ ਤੇ ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਸਟੀਕ ਮੁਹਾਰਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਲਾ ਸਕਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਜਿਹਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਕਾਰਜ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਿਤਾਬ 'ਸੰਤਾਲੀ ਤੋਂ ਚੁਰਾਸੀ ਤੱਕ' ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਦੀ ਗੱਲ



ਖੱਬਿਓ: ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਬਾਰੇ ਐੱਸ.ਐੱਲ. ਪ੍ਰਾਸ਼ਰ ਦਾ ਚਿੱਤਰ 'ਚੀਕ', ਟਵਿਨ ਸਿਸਟਰਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਿੱਤਰ 'ਸਟਾਰਮਿੰਗ ਆਫ਼ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ' ਅਤੇ ਅਪਰਨਾ ਕੌਰ ਦਾ ਚਿੱਤਰ '1947'।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 13 ਜੁਲਾਈ 2024 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-646



ਵਿਚ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਕਿੰਝ ਹੈ ਜੀਵਣਾ, ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਸਵੀਰ ਕਹਾਣੀ, ਬੇਬੇ ਨੇ ਹੈ ਰੱਖਿਆ ਹੋਸਲਾ ਬੁਲੰਦ, ਭਾਵੇਂ ਉਮਰਾਂ ਹੈ ਕੀਤੀ ਨਿਤਾਣੀ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ ਕਰ ਰਹੀ, ਬੁੱਢੜੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਪੰਡ ਹੈ ਚੁੱਕੀ, ਡਿਗਦੇ ਢਹਿੰਦੇ ਹੈ ਚੱਲਦੀ ਆ ਰਹੀ, ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਆਸ ਹੈ ਮੁੱਕੀ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-644



ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਕੇ।
ਭੱਠੇ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਕੋਲ ਖਲੋ ਕੇ।
ਪੱਕੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲਗਾਉਂਦਾ।
ਸਭ ਲਈ ਰੈਣ-ਬਸੇਰੇ ਬਣਾਉਂਦਾ।
ਥੱਕ ਟੁੱਟ ਜਦ ਚੁਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ,
ਜ਼ੋਰ ਨਾ ਚਲਦਾ ਨੀਂਦ ਦੇ ਅੱਗੇ।
ਬੱਜਣ ਘਰਾਣੇ ਇੱਟਾਂ ਉੱਤੇ,
ਸੁਰਗਾਂ ਦੇ ਝੂਟੇ ਲੈਂਦਾ ਲੱਗੇ।
-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਪਾਲੀ
ਫੋਨ: 94176-49275

ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਭੱਠਾ ਤਪਦਾ
ਉੱਤੇ ਸੂਰਜ ਕਹਿਰ ਕਮਾਵੇ।
ਨਾਲ ਧੂੜ ਦੇ ਲੱਥ ਪੱਥ ਹੋਇਆ
ਭੋਰਾ ਹਿਲਿਆ ਵੀ ਨਾ ਜਾਵੇ।
ਨੀਂਦਰ ਆ ਕੇ ਘੇਰ ਹੈ ਲੈਂਦੀ
ਜਦ ਭੋਰਾ ਉਹ ਢੂਹੀ ਲਾਵੇ।

ਕੁੱਝ ਸੌਂਦੇ ਨੇ ਏ.ਸੀ. ਦੇ ਵਿੱਚ
ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਵੀ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਵੇ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ

ਕਾਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ
ਥੱਕ ਟੁੱਟ ਕੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਚਕਨਾਚੂਰ
ਸੁਰਤ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ
ਦਿਹਾੜੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ
ਨਾ ਘਰੇ ਚੈਨ ਨਾ ਕੰਮ ਉੱਤੇ
ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਦਸਤੂਰ
ਵਿਚ ਵਿਚਾਲੇ ਨੀਂਦ ਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ
ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ
ਅੰਤ ਨੇੜੇ ਹੈ ਜਾਂ ਦੂਰ।
-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ
ਫੋਨ: 98784-69639

ਤਨ 'ਤੇ ਹੰਢਾਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ
ਜਾਣਦੇ ਓਹੀਓ ਅਨੁਭਵ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਾ
ਥਕਾਵਟ ਭੰਨਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼
ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਚਕਨਾਚੂਰ
ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਆਰੀ
ਹੋ ਨਿਵਾਲ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦਾ ਜਦ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਹੈ
ਇੱਟਾਂ ਦੀ ਧਾਂਕ ਨਾਲ ਹੀ ਲਾ ਵੇਹ
ਲੁੜਕ ਜਾਂਦਾ ਸਿਰ ਸਰੀਰ ਉਧਰ ਹੀ
ਜਿੱਧਰੋਂ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ ਬੋੜਾ
ਵੱਜਦੇ ਰਹਿਣ ਭਾਵੇਂ ਵੋਲ ਢਮੱਕੇ
ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਇਹ
ਹੱਡ ਤੋੜ ਥਕਾਵਟ ਹੈ
ਜੋ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਹਿਸਾਸ
ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੂਹ ਨੂੰ
ਕਿਉਂ, ਕਿਵੇਂ ਢਿੱਡ ਹੈ
ਉਸਦਾ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ ਵੰਡ ਕਾਣੀ ਨਾਲ
-ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਫੋਨ: 847-359-0746

ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਲੈ ਕੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਲੰਮਾ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚਿਆ। ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣੀਆਂ ਪਰ ਮਾਰਚ 2022 ਨੂੰ ਗਠਿਤ ਸੋਲ੍ਹਵੀਂ ਅਸੈਂਬਲੀ 'ਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਘਟ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ 3 ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸੰਸਦ 'ਚ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ 1 ਸੀਟ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਪੰਦਰ੍ਹਵੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ 15 ਵਿਧਾਇਕ ਸਨ ਅਤੇ ਸਤਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸੰਸਦ 'ਚ ਸਿਰਫ਼ 2 ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ (ਐਮ.ਪੀਜ਼.)।

ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਗਠਨ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਿੱਖ ਅਕਸਰੀ ਅਤੇ (ਬਹੁਗਿਣਤੀ) 'ਚ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਰਾਜ ਭਾਗ ਸਦਾ ਬਣਿਆ



ਮਨਮੋਹਨ
ਫੋਨ: 82839-48811

ਰਹੇਗਾ ਪਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਗ਼ਾਲਤਾ ਸੀ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੋਈ ਇਕਹਿਰੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਪਾਸਾਰੀ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਅਕਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸਦੀ ਸਮੂਹੀਅਤ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਚ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਪਿੱਛੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਈ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਨਵਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਚਿੰਤਕ ਫਰੈਡਰਿਕ ਜੇਮਸਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਲ ਪਰਤੋਂ...

ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਜਮਾਤ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਗਰੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਭਾਰਗਵ ਬਣਿਆ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਮਨ 'ਚ ਦੱਬੀ ਰਹਿ ਗਈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਨੂੰ 'ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ' ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਾਡਾ ਰਾਜ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹੱਕ ਹੈ। 1967 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅੰਗਤ-ਪਿਛਤ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਦੇ ਰਹੇ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਗਵ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੀਮ ਸੈਨ ਸੱਚਰ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ, ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ, ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਆਦਿ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਦੇ ਵੀ ਸੱਤਾ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹਿੰਦੂ ਅਕਸਰੀਅਤ ਹਨ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਥਿਤ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਆਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 1956 ਨੂੰ ਪੈਪਸੂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਚ ਰਲੇਵਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੈਪਸੂ ਦੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਹਾਰਾਜਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਰਾਏਵਾਲਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਲੜੇ ਗਏ ਲੰਮੇ ਅੰਦੋਲਨ ਮਗਰੋਂ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 1966 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ 17ਵਾਂ ਸੂਬਾ ਸਵੈ-ਸਿੱਧ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਿਰਫ਼ ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਬਣ ਗਿਆ ਜੋ ਵਾਹਗੋ ਤੋਂ ਰਾਜਪੁਰੇ ਤੱਕ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ ਤੈਅ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਉਹ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।

1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ 2,56,000 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ ਜੋ 1947 ਦੀ ਦੇਸ਼ਵੰਡ ਮਗਰੋਂ ਘਟ ਕੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ, ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ ਦਾ 47.85 ਫੀਸਦੀ, ਭਾਵ 1,22,000 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 1966 ਵਿਚ ਇਹ ਖੇਤਰਫਲ ਘਟ ਕੇ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰ ਦਾ 19.6 ਫੀਸਦੀ ਭਾਵ 50,362 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ? ਕੀ ਸਪਤਸਿੰਧੂ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ? ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ? ਕੀ ਇਬਨ-ਏ-ਬਤੂਤਾ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਜਾਂਦਾ? ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸੂਬਾ ਲਾਹੌਰ ਜਾਂ ਸੂਬਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਚਰਚਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ? ਕੀ 'ਸਰਕਾਰ-ਏ-ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵਾਲੇ ਫਿਲੌਰ ਤੋਂ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਤੱਕ ਫੈਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ? ਕੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਟਕ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਫੈਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ? ਕੀ 1966 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਾਈ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ? ਕੀ ਕਾਰਨ ਸਨ ਕਿ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਤੇਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਹੋ ਗਿਆ? ਅੱਜ ਦੇ ਇਸ ਸੁੰਗਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ?

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਭਾਸ਼ਾ ਸਬੰਧੀ ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਇਸ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਲਾਰਡ ਟੀ.ਬੀ. ਮੈਕਾਲੇ ਨੇ ਫਰਵਰੀ 1835 ਦੀ 'ਦਿ ਮਿਨਟਸ ਆਫ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ' ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪੀ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਅਰਬੀ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਦਾ ਹੀ ਸਰੋਂ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ 'ਚ ਇਸਾਈਅਤ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ, ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਮੂਵਮੈਂਟ ਕਾਰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕੀਕਰਨ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ, ਉਰਦੂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਗਰਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਿੱਪੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕੀਕਰਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਿੱਖਾਂ, ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ-ਅਰਬੀ ਲਿੱਪੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹੋ ਗਈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਹਿੱਤ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1831 ਵਿਚ ਜਨਗਣਨਾ ਕਰਵਾਈ। ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਜਾਣਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ 1871 ਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਧਰਮ ਅਤੇ ਜਾਤ ਦਾ ਇੰਦਰਾਜ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਸਮਝ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਮ ਸਨ, ਧਾਰਮਿਕ ਲੜਾਈਆਂ ਵੀ ਸਨ ਪਰ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੂਜੇਪਾਸੇ ਦਾ ਘਿਣਾਉਣਾ ਰੂਪ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸੇ ਦੂਜੇਪਾਸੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 'ਦੋ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ' ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿ ਦੇ ਕੇ ਸਦਾ ਮਘਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਇਸੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਲੋਨਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਤਿਰ ਤਰੀਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੀਤੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਿਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਹੋਇਆ।

ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਮੁੱਖ ਧਰਮਾਂ ਭਾਵ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਸਾਈਅਤ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਪਛਾਣਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਧਰਮ ਸੁਧਾਰਕ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਪੁੱਠ ਚੜ੍ਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਹਿੱਤ 'ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ' ਦਾ ਗਠਨ 1873 ਵਿਚ, ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਮੁਸਲਿਮ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦਾ ਗਠਨ 1875 ਵਿਚ ਅਤੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦਾ ਗਠਨ 1881 ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਫਿਰਕੂ ਘੁਣਤਰੀ ਲਕੀਰਾਂ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਦਿਆਂ ਬਸਤੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਫਿਰਕੂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਉਦੋਂ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਜਦੋਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਹੇਠ ਸੰਨ 1920 ਵਿਚ ਮਹੰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ। ਇਸ ਦੀ

ਪਿੱਠਭੂਮੀ 'ਚ 1905 'ਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਾਭਾ ਰਿਪੁਦਮਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੂਝ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਹਿੰਦੂ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ। 1920 'ਚ ਬਣੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਵਿੱਢੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਅੰਤ ਸਿੱਖ



ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ

ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲ ਗਈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਨੂੰ ਅਣਚਾਹੀ ਵੰਡ ਝੱਲਣੀ ਪਈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮਿਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਇਹ ਟੀਸ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹੀ ਕਿ ਉਹ 'ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ' ਤੋਂ ਵਿਰਥੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਦਰਅਸਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ



ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1925 ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਹੋਇਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਬਾਰੀਕਬੀਨੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਪੱਧਰੀ ਦੀ ਪੁੱਠ ਚੜ੍ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਸਮੇਂ ਨਾਲ;

'ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਬੱਧੀਆਂ ਇਕ ਮੀਰੀ ਦੀ ਇਕ ਪੀਰੀ ਦੀ'

ਇਕ ਅਜ਼ਮਤ ਦੀ ਇਕ ਰਾਜ ਦੀ ਇਕ ਰਾਖੀ ਕਰੇ ਵਜ਼ੀਰੀ ਦੀ'

ਦੀ ਸਮਝ ਹੇਠ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤਲ ਦਾ ਖਾਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਬੜੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਜਮਹੂਰੀ ਲਬਾਏ ਨੇ ਬੜੀ ਸ਼ਾਤਿਰਤਾ ਨਾਲ ਇਸ 'ਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਕੇਸਧਾਰੀ, ਸਹਿਜਧਾਰੀ, ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ (ਜਿਵੇਂ ਸਿੰਧੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਖੱਤਰੀ) ਅਤੇ ਪਤਿਤ ਦੇ ਕਈ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ 'ਸਿੱਖ' ਤੋਂ 'ਵੇਟਰ' ਤੱਕ ਘਟਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ-ਆਸਥਾ ਨੂੰ 'ਵੇਟ' ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਵੰਡ ਦਰ ਵੰਡ ਪੈ ਗਈ ਜੋ ਅੱਗੇ ਧੜੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣੀ। ਇਹ ਧੜੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ। ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਅਜੇ ਲੰਬਿਤ ਹੈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਨੀਤੀ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਹਿੰਦੂ+ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾਤ ਪਾਇਆ ਸਗੋਂ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਤ ਦਾ ਬੀਜ ਉਦੋਂ ਹੀ ਬੀਜਿਆ ਗਿਆ ਜਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਨੇ 1925 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਵਰਗਾ ਦੁਰਗਿਆਣਾ ਮੰਦਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਹੋ ਅੰਤਰੀਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਰੋਧ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਜਦ ਹਿੰਦੂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਥਾਂ ਹਿੰਦੀ ਲਿਖਵਾਈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਘੜੇ 'ਦੋ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ' ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ

ਇਹੋ ਟੀਸ ਤੇ ਵਿਰਥੇਪਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ।

ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ 'ਚ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵਢਾਂਗਾ ਅਤੇ ਉਜਾੜਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਨਵਰੀ 1945-ਮਾਰਚ 1947 ਦਰਮਿਆਨ ਵਾਪਰੀਆਂ ਫਿਰਕੂ ਤਣਾਅ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਫਿਰ ਇਹ ਤਣਾਅ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਖੂਨੀ ਟਕਰਾ ਵਿਚ ਬਦਲਦਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਫਿਰਕੂ ਟਕਰਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਦੌਰ ਅਪਰੈਲ 1947 ਤੋਂ 14 ਅਗਸਤ 1947 ਤੱਕ ਵਾਪਰਿਆ। ਤੀਜਾ ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਦੌਰ ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਸਫਾਏ ਦਾ ਸੀ ਜੋ 15 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਵਾਪਰਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਆਲਮੀ ਸਰਹੱਦ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰੈਡਕਲਿਫ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਜਨਤਕ ਐਲਾਨ 17 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਜੋ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ, ਕਸਬਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਜਵਾੜਾਸ਼ਾਹੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਉਜਾੜਾ, ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਸਫਾਇਆ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਪਿੱਛੇ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਰਜਵਾੜਿਆਂ, ਅਕਾਲੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਸ਼ਹਿ ਦੇ ਚਰਚੇ ਮਗਰੋਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਲਿਖੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚ ਅਕਸਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਆਪਣਾ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮਲਾਲ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਤਾਂ ਹੀ ਕਾਇਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਧੱਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਸ ਖ਼ਤਰ ਡਰ ਅਤੇ ਭੈਅ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਢਾਂਗਾ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਸਫਾਇਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜ-ਛੇ ਕੁ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗ਼ਰੀਬ-ਗ਼ਰਬਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਿਸ 'ਚ ਤੇਲੀ, ਨਾਈ, ਘੁਮਿਆਰ, ਅਰਾਈਂ, ਦਰਜੀ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ, ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਪੈਪਸੂ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦਾ ਗਠਬੰਧਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਰਾਏਵਾਲਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਖ਼ਾਸਕਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਆਸ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਗਿਆ ਜਾਪਣ ਲੱਗਾ। ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਡਾ. ਭੀਮ ਰਾਏ ਅੰਬੇਡਕਰ ਨਾਲ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ 'ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ' ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠਾਉਣ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਅਕਾਲੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖਾਂ,

ਜੋ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕੱਠੇ ਸਨ, ਦਰਮਿਆਨ ਹੁਣ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਤਾ ਵਧਣ ਲੱਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਈ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਜਨਸੰਘ, ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਹਿੰਦੀ ਲਿਖਵਾਈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਇਲਾਕੇ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਏ। ਅੰਤ 1 ਨਵੰਬਰ 1966 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਣੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਮਿਲ ਕੇ ਲੜੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਉਹੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲੜ ਮਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਲੜਾਈ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸੁਲਗ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪੰਜ ਛੇ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ। ਪਹਿਲੀ ਸਰਕਾਰ ਜਸਟਿਸ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸੀਪੀਆਈ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਬਣੀ। ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਸੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ। ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਜਨਸੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ। ਫਿਰ ਇਕ ਵਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸੀਪੀਆਈ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ। ਫਿਰ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ। ਫਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰਾਂ ਮਗਰੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਉਸ ਦੇ ਸੁਫਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਦੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਅਕਸਰੀਅਤ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਅਸੈਂਬਲੀਆਂ 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 24 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 58 ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਰਹੀ। ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਸੰਕਟ ਦੇ ਦੌਰ 'ਚ ਗਰਮਖ਼ਿਆਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਅਕਾਲੀਆਂ ਹਿੱਸੇ ਸੰਨ 1985 'ਚ 73 ਅਤੇ ਸੰਨ 1997 'ਚ 75 ਸੀਟਾਂ ਆਈਆਂ।

ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੰਮੇ ਅੰਦੋਲਨ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ 'ਤੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਬਣੀ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪੁਨਰਗਠਨ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹੀ ਬਣੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਵੀ ਯੂ.ਟੀ. ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੀ ਦੋਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਰਹੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ, ਇਲਾਕਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ 'ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੰਨ 1984 ਮਗਰੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਲਗਪਗ ਵੀਹ ਸਾਲ ਕਾਲਾ ਦੌਰ ਚੱਲਿਆ ਜਿਸ 'ਚ ਅਨੇਕਾਂ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਵੱਡਾ ਜਾਨੀ ਅਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਹੀ, ਪੰਜਾਬ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪੱਛਤ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਤਰਜ਼ਮਾਨੀ ਮੁਜ਼ੱਫ਼ਰ ਰਜ਼ਮੀ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਿਅਰ ਬੜੇ ਸੰਜੀਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੈ:

'ਯਹ ਜਬਰ ਭੀ ਦੇਖਾ ਹੈ ਤਾਰੀਖ਼ ਕੀ ਨਜ਼ਰੋਂ ਨੇ,

ਲਮਹੋਂ ਨੇ ਖ਼ਤਾ ਕੀ ਥੀ ਸਦੀਓਂ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਪਾਈ'

ਅੱਜ ਪੁਨਰਗਠਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ 23 ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਵਿਅੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਸੂਬੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜੇਕਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੋਚੀਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਜੇ ਵੀ ਅਣਚਾਹੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲੇ ਹਨ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਸਬਕ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਕਾਰਾਤਮਕਤਾ, ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀਕਰਨ ਦਾ ਅੰਤ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਾਂਹਮੂਲਕ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਮਿਠੀ ਯਾਦ: ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ

ਕੰਗਾਲੀ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਏਨਾ ਹਸਮੁਖ, ਖੁਸ਼ਮਿਜ਼ਾਜ ਤੇ ਏਨਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਿਲ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਇਹ ਮੇਰੀ ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਬਾਹਰੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਇਹ ਹੈ ਮੇਰੀ ਫਿਲਮੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਉਹ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦ। ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਕਲਾ ਭੁੱਲ ਨਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਅਤਿਅੰਤ ਪਿਆਰੀ ਤੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖ ਮਾਰਦਾ।

ਕੋਈ ਜ਼ਮਾਨਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਤੇ ਮੈਂ ਇਕ ਸਹਿਤਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਰਨ ਦਾ ਖਾਹਿਸ਼ਮੰਦ ਸਾਂ। ਉਦੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਕਦੇ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜੀਵਨ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਕ ਅਦਾਕਾਰ ਦਾ ਪਾਰਟ ਵਧੇਰੇ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਸਕਾਂਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਉਦੋਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੰਚ ਉਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਪੁੰਨ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮੈਂ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਘੁਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਪ੍ਰਸਿਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਨੇ ਮੈਥੋਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਰਵਾਈ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਭਟਕਣ ਵਿਚ ਆਖਰ ਅਦਾਕਾਰ ਦਾ ਪਾਰਟ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਨਿਕਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਮੈਂ' ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਰੀਝ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਵੇਖੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੇ ਅਤੀਤ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਜਾਪਦੇ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਪਹਾੜੀ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਪਏ ਪੱਥਰ ਦੇ ਗੀਟੇ ਵਾਂਗ ਰਿੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਂਗਲੀ ਲਾਈ ਆਪਣੀ ਤੋਰੇ ਤੋਰਦਾ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਨਾਲੇ ਬੁੱਤ ਘਾਤੇ ਵਾਂਗ ਉਹਦੀ ਸ਼ਕਲ ਘੜ ਕੇ ਵੀ ਸੁਆਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਾ ਪੱਥਰ ਗੀਟਾ ਏਦੂੰ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਜਿਹੀ ਥਾਂ ਲੱਭੇ ਫੱਟ ਡੇਰਾ ਲਾ ਲਵੇ, ਪਰ ਏਨੀ ਗੱਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੇ ਕਿ ਥਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਜਿੱਥੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਹਿਣ ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਾ ਗੋਲ-ਮਟੋਲ ਗੋਲਾ ਹੀ ਨਾ ਬਣੇ ਧਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਸਤ ਦਾ ਕੋਈ ਥਾਂ ਟਿਕਾਣਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਚੇਟਕ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਦੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰ ਬੈਠੇ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਕੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਖਾਂਗਾ, 'ਕਾਸ਼! ਮੈਂ ਇਕ ਅਤਿ ਪਿਆਰਾ ਕਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ...'। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਖਾਹਿਸ਼ ਸ਼ਾਇਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਾਂਗਾ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਇੱਛਾ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਨਫਰਤ ਹੈ। ਅਦਾਕਾਰੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹਾਨ ਕਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਣਖੋਂ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਲਗਨ ਬਗੈਰ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਪਰ ਜੇ ਕਦੇ ਮਨ ਜ਼ਰਾ ਉਚਾਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਕਿ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਇੰਜ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਲਗਨ ਜੋ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜਰੂਰ ਹੈ। ਜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਵਾਂਗ ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਨੱਸ ਨਹੀਂ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤੌਰ ਨਾਲ ਫਿਲਮੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕ ਅੱਜ ਕੱਲ ਵਧੇਰੇ ਉਤੋਂ ਜਨਾਨਾ ਨਾਲ ਉਡੀਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕੀ ਪਤਾ, ਹੋ ਸਕਦੇ! ਇਹ ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ਫਹਿਮੀ ਹੀ ਹੋਵੇ।

ਪਰ ਨਹੀਂ ਕਈ ਵਾਰ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਨ ਉਮੀਦਾਂ ਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਖਿੜ-ਪੁੜ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਹ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਿਆਰੀ ਜਿਹੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਘੜਨ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਹੁਣ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਉਸ ਕਲਾ ਦਾ ਹੀ ਮਾਲਕ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕਲਾਤਮਕ ਛੁਹਾਂ ਨਾਲ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਕਦੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖ ਲੈਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਇੱਕ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਵਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ

ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹੀਂ ਸੌ ਸੰਤਾਲੀ 'ਚ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਜੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸੱਚ ਆਖਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਮੈਂ ਉਸ ਦਿਨ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਜ਼ਾਦ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਸਾਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਕੁਝ ਪੁਰਜੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਮ ਵਧੀਆ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਉਕਾ ਹੀ ਢਿੱਲ ਤੇ ਨਿਵਾਲ ਪਏ ਹਨ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਹੀ ਹਾਲ ਮੇਰੇ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਮਿਤਰਾਂ ਯਾਰਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਵੇਚ ਕੇ ਕਾਰ ਲੈਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਕਰਾਂ, ਇਸ ਅਤਿ ਪਿਆਰੇ ਮਿਤਰ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੜਨਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਓਨਾ ਹੀ ਅਸਿਹ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ

ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਏ, ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਨੇਹੀ ਮਿਤਰ ਲੇਖਕ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦਰ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਅੰਧੇਰੀ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਚੌਕ ਕੋਲ ਆ ਕੇ, ਮੇਰਾ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਜਵਾਬ ਦੇ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਕਲੱਚ ਦੇ ਤਾਰ ਦਾ ਟਾਂਕਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਹੁਣ ਮੁਰੰਮਤ ਬਗੈਰ ਇਸ ਚਲਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਡਾਢਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਸਵੇਰੇ ਵੀ ਘਰੋਂ ਬਗੈਰ ਕੁਝ ਖਾਧਿਆ-ਪੀਤਿਆ, ਬਗੈਰ ਨੂਤਿਆਂ ਧੋਤਿਆਂ ਤੁਰ ਪਿਆ ਸਾਂ। ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਐਵੇਂ ਜਿਹੇ ਹੀ ਪਾ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਗੱਪਾਂ ਜਿਉਂ ਚੱਲੀਆਂ ਟਾਈਮ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਹੁਣ ਦੁਪਹਿਰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਸੀ। ਕਤਕਦੀ ਧੁੱਪ ਤੇ ਉੱਤਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੀ ਅਸਹਿ ਗਰਮੀ ਜੋ ਹਰ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰ ਦੀ ਹਰ ਹਰਕਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਵਾਚਦੇ ਹਨ, ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਾਹਲਾ ਪੈਣ ਲੱਗਾ। ਕਮਬਖ਼ਤ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਉੱਤੇ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਕੁੜ੍ਹਦਾ ਮੈਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਏਧਰ-ਓਧਰ ਝਾਤੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਠੀਕ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਮਿਸਤਰੀ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਕਈ ਥਾਈਂ ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ। ਆਖਰ ਇਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੌਕ ਕੋਲ ਇਕ ਠੇਲ੍ਹੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਪਹਿਲੇ ਕਿਸੇ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵਿਹਲਾ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਅਕਸਰ ਬਾਪੂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਮੁੜ੍ਹਕੇ 'ਚ ਭਿੱਜਾ ਉਸ ਲੋਹੇ ਦੇ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਰੋੜਦਾ, ਆਖਰ ਉਸ ਠੇਲ੍ਹੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਪੁੱਜਾ। ਕਈ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਉਸ ਬੁੱਢੇ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਬੈਠਾ ਡਾਲਡੇ ਦਾ ਟੀਨ ਕੁੱਟਣ ਵਿਚ ਮਸਤ ਸੀ। ਉਸ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਜਿਹੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਮੇਰੇ ਤੇ ਸੁੱਟੀ ਤੇ ਫਿਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਜੁੱਟ ਪਿਆ। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਵੀ ਉਸ ਉਸੇ ਹੀ ਆਜੀਬ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਸੁਣੀ ਤੇ ਫੇਰ ਬਗੈਰ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਇਆਂ ਹੀ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, 'ਇਸ ਕੋ ਏਕ ਸਾਈਡ ਪਰ ਉਧਰ ਛੋਡ ਦੇ, ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਆ ਕਰ ਲੈ ਜਾਨਾ।' ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਟੀਨ ਕੁੱਟਣ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੜਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸਾਂ। ਉਸ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਚੁਭਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਲਿਆਕਤ 'ਤੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਹੋਣ ਲੱਗਾ, ਕਿੱਥੇ ਡਾਲਡੇ ਦੇ ਟੀਨ ਨੂੰ ਟਾਂਕੇ ਲਾਉਣੇ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਕਲੱਚ ਨੂੰ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਕੋਲ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਹੈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੀ ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਉਸ ਪਿਉ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਇਕ ਦਾ ਵੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਘੜੀ-ਮੁੜੀ ਬਸ ਏਨਾ ਹੀ ਆਖ ਛੱਡਦਾ, 'ਹਾਂ, ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਆ ਕਰ ਲੈ ਜਾਨਾ।'

ਗੁੱਸਾ ਤਾਂ ਏਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਜੇ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਉੱਥੇ ਛੱਡਣ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚਾਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦੀ ਚੰਗੀ ਖਬਰ ਲੈਂਦਾ, ਪਰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਲਈ। ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਉਸ ਦੇ ਦੱਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਟਿਕਾ ਕੇ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਮੈਂ ਫਿਰ ਆਖ ਬੈਠਾ, 'ਪੈਸੇ ਕਿਤਨੇ ਲੋਗੇ' ਅਤੇ ਫੇਰ ਉਵੇਂ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਹਮੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਗੂੰਜੀ, 'ਦੋ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦੇਨਾ ਔਰ ਕਿਆ'

ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਿਆ, ਮੇਰੀ ਕਾਫੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਰਾ ਰੋਅਬਦਾਰ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ, ਤਾਂ ਕਿ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖਲੋਤੇ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਅੱਪੜ ਜਾਏ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, 'ਦੇਖੋ ਦੋ ਘੰਟੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਆਨਾ ਤੋਂ ਹਮਾਰੇ ਲੀਏ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਗਾ। ਤੁਮ ਠੀਕ ਰਖਨਾ ਹਮ ਸ਼ਾਮ ਕੋ ਪਾਂਚ-ਛੇ

ਬਜੇ ਆ ਕਰ ਲੈ ਜਾਂਏਗੇ।'

ਬੇਧਿਆਨੀ ਜਿਹੀ ਵਿਚ ਉਸ 'ਅੱਛਾ' ਆਖਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਚੌਕ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਉਮੀਦ ਸੀ ਚੌਕ ਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਟੈਕਸੀ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ, ਪਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੀ ਹੱਥ ਲੱਗੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਬੱਸ ਸਟਾਪ ਸੀ। ਬੜਾ ਦਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਕੇ ਲਾਈਨ 'ਚ ਲੱਗ ਜਾਵਾਂ। ਲਾਈਨ ਕੋਈ ਲੰਬੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ



ਤੇ ਪੰਜਾਂ ਦਸਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਬੱਸ ਵੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਪਰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਜੋ ਮਗਰ ਲੱਗੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ, ਵਿਚਾਰੇ ਕੀ ਸੋਚਣਗੇ। ਇਕ ਕਾਮਯਾਬ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰ ਲਈ ਤਾਂ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ 'ਤੇ ਵੀ ਕਿਤੇ ਜਾਣਾ ਰੌਲ-ਰੱਧੇ ਦਾ ਮਸਾਲਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਤਾਂ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤੇ ਫਿਰ ਬਸ ਦੀ ਲਾਈਨ 'ਚ ਲੱਗਣਾ... ਉਫ! ਇਹ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਲਈ ਬੜੀ ਹਿਰਦੇ-ਵੇਧਕ ਗੱਲ ਸੀ। ਨਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ, ਮੇਰੇ ਬੱਸ ਸਟਾਪ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਹੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਿਕਰੇ ਕੱਸਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣ। ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਮੈਂ ਬੱਸ ਸਟਾਪ ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਬਸ ਆਈ ਤੇ ਤੁਰ ਵੀ ਗਈ ਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਗੁੰਮ ਉਥੇ ਹੀ ਖਲੋਤਾ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਏਸੇ ਵੇਲੇ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਖਵਾਜਾ ਅਹਿਮਦ ਅੱਬਾਸ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਦਿੱਸੇ। ਮੈਨੂੰ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆਇਆ। ਕਾਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹਿ ਤਾਂ ਗਿਆ, ਪਰ ਇਥੇ ਵੀ ਖੂਹ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਖਾਈ ਵਿਚ ਡਿੱਗਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਹੋਈ। ਅੱਬਾਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਸਾਥ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਲੋੜ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਅਪੜਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭੁਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਕਦੇ ਇਕ ਸਟੂਡੀਓ, ਕਦੇ ਦੂਜੇ, ਕਦੇ ਲੇਬਰਟਰੀ ਤੇ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸੱਤ ਵਜੇ ਤੱਕ ਇੰਜ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਫਿਰਦਾ-ਫਿਰਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਕਾ ਹੀ ਵਿਸਰ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਅੱਠ ਕੁ ਵਜੇ ਕਰੀਬ ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਘਰ ਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਕਦਮ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ। ਕਾਫੀ ਨੇਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਛੇਤੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਡਰ ਭਾਸਿਆ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਹ ਮਿਸਤਰੀ ਮੁੰਡਾ ਮੇਰਾ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਓਥੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਤੇ ਤੁਰ ਨਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਫਟਾ-ਫਟ ਅੰਧੇਰੀ ਵੱਲ ਟੈਕਸੀ ਦੁੜਾਈ।

ਅੰਧੇਰੀ ਚੌਕ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਕੁ ਹੋਟਲ ਖੁੱਲੇ ਸਨ। ਠੇਲ੍ਹੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੈਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਦੁੜਾਈ, ਉਸ ਲਾਈਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਸਨ ਤੇ

ਮੇਰਾ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਕਿਸੇ ਯਤੀਮ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਕੱਲਮ-ਕੱਲਾ ਸੜਕ ਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪਿਆ ਸੀ। ਟੈਕਸੀ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਲ ਗਿਆ, ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦੇ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟੇ ਨਾਲ ਲਿੱਬੜੇ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਦੀ ਹਾਲਤ ਠੀਕ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਭੈੜੀ ਜਾਪ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਾਂ ਇਸ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਜਰੂਰ ਤਸੱਲੀ ਜਿਹੀ ਹੋਈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੁੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੜਿਆ। ਮੈਂ ਕਲੱਚ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ, ਦਬਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ, ਉਹ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਫਿਰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਨਜ਼ਰੀ ਪਵੇ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਫੜਾਂ। ਏਸੇ ਵੇਲੇ ਇਕ ਬੀਰਾਨੀ ਚਾਹ ਵਾਲੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਚੋਂ ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਤੁਰੇ ਆਉਂਦੇ ਦਿੱਸੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਉਹੀ ਠੇਲੇ ਵਾਲੇ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਸੀ। ਤਸੱਲੀ ਹੋਣ ਤੇ ਮੈਂ ਟੈਕਸੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਸੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਉਵੇਂ ਹੀ ਲਾਪਰਵਾਹ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਖਿਆ 'ਅਰੇ ਸਾਹਬ, ਤੁਮ ਇਤਨਾ ਦੇਰ ਸੇ ਕਿਉਂ ਆਇਆ। ਤੁਮਾਰੀ ਵਜਾ ਸੇ ਤੋ ਆਜ ਹਮਾਰਾ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ।'

'ਮੁਝੇ ਅਫਸੋਸ ਹੈ, ਕੁਛ ਜਰੂਰੀ ਕਾਮ ਸੇ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ', ਮੈਂ ਏਨਾ ਹੀ ਆਖਿਆ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਉਣ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਐਸਾ ਕਿਹੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਉਸ ਨੇ ਕਿਤੇ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਕਰ ਕੇ ਨਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਵੱਧ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗਾ ਸੁ।

ਮੇਰੇ ਕਈ ਵਾਰ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਆਪਣਾ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਨਾ ਭੰਨਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਡਾਢਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਆਖਰ ਉਸ ਆਖ ਹੀ ਦਿੱਤਾ, 'ਅਰੇ ਸਾਹਬ, ਤੁਮਾਰਾ ਗਾੜੀ ਯਹਾਂ ਸੜਕ ਪਰ ਖੜਾ ਥਾ। ਕੋਈ ਸਾਲਾ ਟੰਕੀ ਕੀ ਕੈਪ ਉਤਾਰ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਅਬੀ ਹਮ ਦੇ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚ ਕੇ ਇਸ ਕੋ ਉਪਰ ਲਗਾਇਆ ਹੈ।'

ਟੰਕੀ ਵੱਲ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਗਈ। ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਚਮਕਦਾਰ ਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕੈਪ ਗਾਇਬ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਦੂਜੀ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ ਦੀ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਦੀ ਕੈਪ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਖੂੰਹਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵੀ ਮਿੱਟੀ ਕਰ ਸੁੱਟੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਬਿਲ-ਆਇਲ ਦੀ ਟੰਕੀ ਤੋਂ ਵੀ ਕੈਪ ਇਵੇਂ ਹੀ ਗਾਇਬ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਵੇਂ ਦੀ ਹੀ ਕੈਪ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਬੰਬਈ ਛਾਣ ਮਾਰੀ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਕੈਪ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੈਪ ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਮਿਲਦੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਕੈਪ ਗਾਇਬ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਵੇਚ-ਵਾਚ ਕੇ ਕਿਤੇ ਪੰਜ ਦਸ ਰੁਪਏ ਝਾੜ ਲਏਗਾ ਤੇ ਉੱਤੋਂ ਹਰਾਮੀ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ।

'ਤੁਮਾਰਾ ਕੈਸਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੂਆ ਮਾਸਟਰ ਦਸ ਬੀਸ ਰੁਪਏ ਕੀ ਮੇਰੀ ਕੈਪ ਗੁਮ ਹੋ ਗਈ ਔਰ ਬਜਾਰ ਮੇਂ ਆਜ ਕਲ ਯੇ ਮਿਲਤੀ ਬੀ ਨਹੀਂ। ਦੁਕਾਨ ਕੋ ਸਾਮਨੇ ਗਾੜੀ ਖੜੀ ਬੀ, ਕਿਆ ਤੁਮ ਉਸ ਕਾ ਖਿਆਲ ਭੀ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਤੇ ਥੇ' ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਭਰਿਆ ਪੀੜਾ ਮੈਂ ਵਰ੍ਹ ਪਿਆ।

ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, 'ਹਮ ਕੋ ਮਾਲੁਮ ਥਾ, ਤੁਮ ਐਸਾ ਹੀ ਬੋਲੇਗਾ। ਤਬੀ ਤੋ ਅਪਨੀ ਜੇਬ ਸੇ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕਰ ਕੇ ਦੂਸਰਾ ਫਿਟ ਕੀਆ ਹੈ। ਹਮ ਦੁਕਾਨ ਪਰ ਬੈਠ ਕਰ ਅਪਣਾ ਕਾਮ ਕਰੇਗਾ ਯਾ ਤੁਮਾਰੀ ਗਾੜੀ ਕੀ ਚੌਕੀਦਾਰੀ'

ਮਨ 'ਚ ਆਇਆ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਹਨੂੰ ਇਹਦੀ ਬੇਲਿਹਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸੁਆਦ ਤਾਂ ਚਖਾਵਾਂ, ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਜਾਂਚ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਇੱਕਲਾ ਸਾਂ, ਪਰਾਈ ਥਾਂ ਸੀ। ਉਹ ਦੋ ਜਾਣੇ ਸਨ ਤੇ ਚੰਗੇ ਛਟੇ ਹੋਏ ਲੋਫਰ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਨਾਲੇ ਕੀ ਪਤਾ ਗੱਲ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਹੋਰ

ਕਿੰਨੇ ਯਾਰ ਦੋਸਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜਿਉਂ-ਤੇੜਿਉਂ ਨਿੱਕਲ ਆਉਂਦੇ। ਗੱਲ ਠੱਪਣ ਲਈ ਮੈਂ ਕਲੱਚ ਦੀ ਮਜਦੂਰੀ ਦੇ ਦੋ ਰੁਪਈਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਰੁਪਏ ਉਸ ਲੀਚੜ ਦੀ ਕੈਪ ਦੇ ਵੀ ਧਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਸ ਬੜੇ ਸਾਹਾਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲੈ ਵੀ ਲਏ।

ਉਸਦੀ ਕਮੀਨਗੀ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਫਟਾਫਟ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਸਟਾਰਟ ਕਰਕੇ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਇਸ ਮਾਹੌਲ 'ਚੋਂ ਖਿਸਕ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰਾਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ। ਗੱਲਾਂ-ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਮੁੰਡੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਨਿਕਲ ਆਏ। ਮੈਂ ਮਨ 'ਚ ਬੜਾ ਕੁੜਿਆ, ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰ ਹੋਣਾ ਵੀ ਪਾਪ ਏ।

ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਕਿੱਕ ਮਾਰਦਿਆਂ ਹੀ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਸਟਾਰਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਨੇ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਤੋਂ ਕਾਰਬੋਰੇਟਰ ਸਾਫ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜ ਸੱਤ ਕਿੱਕਾਂ ਮਾਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਸਟਾਰਟ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤੇ ਹੁਣ ਜੇ ਛੇਤੀ ਸਟਾਰਟ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਚਿੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇੰਜਨ ਸਟਾਰਟ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਂ ਫਟਾਫਟ ਤੁਰਨ ਦੀ ਕੀਤੀ। ਕਾਹਲ 'ਚ ਬੱਤੀ ਜਗਾਉਣੀ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ।

ਕੁਝ ਅਗਾਂਹ ਜਾ ਕੇ ਮੈਂ ਬੱਤੀ ਦਾ ਸਵਿਚ ਆਨ ਕੀਤਾ। ਕਾਫੀ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਕੁਝ ਢਿੱਲਾ ਜਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪਿਛਲੀ ਬੱਤੀ ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਗਦੀ ਤੇ ਅਗਲੀ ਵੀ ਜਗਦੀ-ਬੁੜਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਤਾਂ ਧੀਰਜ ਹੋਇਆ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਚੁਰਾਹੇ ਤੇ ਕੋਈ ਪੁਲਸੀਆ ਨੰਬਰ ਨੋਟ ਕਰ ਬਹਿੰਦਾ ਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਰੁਪਏ ਹੋਰ ਗਵਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ।

ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹ ਜਾ ਕੇ ਐਕਸਲਰੇਟਰ ਦਬਾਉਂਦਿਆਂ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਹਾਰਨ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਟਨ ਨਾਲ ਜਾ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਬਟਨ ਵੀ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਤੋਂ ਢਿੱਲਤ ਮਾਲ ਹੀ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ ਇਹ ਹਾਰਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੱਜਦਾ। ਮੈਂ ਠੀਕ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਰਨ ਵਜਾਉਣਾ ਮੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਵੱਜਦਿਆਂ ਹੀ ਹਾਰਨ ਜੋਰ ਦੀ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਵੱਜ ਪਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਏਨੀ ਪਿਆਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਭੁੱਖੇ ਬਘਿਆੜ ਵਾਂਗ ਘੁੰਝ-ਘਾਉਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਹਾਰਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਐਨ ਮੇਰੀ ਸੀਟ ਦੇ ਬੱਲਿਓਂ ਦੀ ਨਿਕਲੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਖਾਹ-ਮਖਾਹ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਝੁਣਝੁਣੀ ਜਿਹੀ ਛਾ ਗਈ। ਜਿਵੇਂ ਬੇਧਿਆਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਮੈਂ ਕੋਈ ਐਸੀ-ਵੈਸੀ ਹਰਕਤ ਕਰ ਬੈਠਾ ਹੋਵਾਂ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਮਿਸਤਰੀ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁੱਸਾ ਬੜਾ ਆਇਆ, ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਘੜੀ-ਮੁੜੀ ਹਾਰਨ ਵਜਾਉਣ ਲਈ ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਾਹਲਾ ਪੈਣ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ ਅਵਾਜ਼ ਸੀਟ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਨਿਕਲਦੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਮੇਰਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ।

ਫੇਰ ਕੁਝ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇੰਜਨ ਅੱਜ ਬੜਾ ਸੋਹਣਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ। ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਰਾਤ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੈ, ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹਲਕਾ ਫੁਲਕਾ ਜਾਪ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਫਿਰ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਆਈ। ਚੈਨ ਦੇ ਚੈਨ ਬਾਕਸ ਨਾਲ ਰਗੜਨ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਖੜਖੜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਹੁਣ ਉਸਦਾ ਨਾਂ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਕਲੱਚ ਦਾ ਟਾਂਕਾ ਲਾ ਕੇ ਜਰੂਰ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਦੀ ਹੋਰ ਵੀ ਬੋੜੀ-ਬਹੁਤ ਮੁਰੰਮਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਏਨਾ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਮੋਟਰ-ਸਾਇਕਲ ਖਲਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪੁਰਜੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਾਚਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਪਿਛਲੀ ਬੱਤੀ ਵੱਲ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਪਿਆ, ਉਹ ਵੀ ਜਗਦੀ ਪਈ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸਨੇ ਇਸਦੀ ਵਾਇਰਿੰਗ ਵੀ ਠੀਕ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੋਬਿਲ-ਆਇਲ ਦੀ ਟੰਕੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਵੀ ਇਕ ਸਸਤੀ ਜਿਹੀ ਕੈਪ ਲੱਗੀ ਹੋਈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸਤੇ ਸਿਗਰਟ ਦਾ ਖਾਲੀ ਟੀਨ ਹੀ ਮੂਧਾ ਮਾਰ ਛੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਰੇਕ ਵੇਖੀ ਉਹ ਵੀ ਕਸੀ ਪਈ ਸੀ। ਚੈਨ ਵੀ ਐਨ ਟਿੱਚ ਸੀ। ਗੇਅਰ-ਬਾਕਸ ਵੀ ਠੀਕ ਕੀਤਾ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਨੀਟ ਘਪਲਾ

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪੰਧ ਦਾ ਖਾਕਾ ਘੜਨ ਵਾਲੇ ਨੀਟ (ਕੌਮੀ ਯੋਗਤਾ ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਟੈਸਟ) ਅਤੇ ਨੈੱਟ (ਕੌਮੀ ਯੋਗਤਾ ਟੈਸਟ) ਜਿਹੇ ਇਕਸਾਰ ਟੈਸਟਾਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਘਪਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁਝ ਆਖਿਆ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਟੈਸਟਿੰਗ ਅਥਾਰਿਟੀ (ਐੱਨ.ਟੀ.ਏ.) ਦੇ ਕਾਰਵਿਹਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਰੋਹ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੈਸਟਾਂ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਧਰਾਤਲ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਪੇਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਸਾਰੇ ਰੋਲੇ ਰੱਪੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਿਸ

ਅਵਿਜੀਤ ਪਾਠਕ

ਗੱਲ ਦੀ ਕਮੀ ਰੜਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਟੈਸਟਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਤਰਕ 'ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਕੋਚਿੰਗ ਸਨਅਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਯੁਵਾ ਮਨਾਂ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸੁਹਜਮਈ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਮੱਤ ਭੁੱਲੋ ਕਿ ਦੌਲਤ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੇਚੈਨੀ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਫੁਸਲਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਸ਼ਾਵੀ 'ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਯੋਧਾ' ਬਣਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ 'ਗੁਰਮੰਤਰ' ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਹੋੜ ਵਿਚ ਪਏ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਇੰਜਨੀਅਰ ਬਣ ਕੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਪੈਕੇਜ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਕੇ 'ਸਫਲ' ਅਖਵਾ ਸਕੇ।

ਅਜੇ ਵੀ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈਏ ਕਿ ਬਹੁ-ਚੋਣੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਐੱਮ.ਸੀ.ਕਿਊ.) ਕੇਂਦਰਿਤ ਇਕਸਾਰ ਟੈਸਟ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਗਹਿਰਾਈ, ਗਹਿਨ ਸੋਚ ਅਤੇ ਰਚਨਾਕਾਰੀ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਨਾਲ ਵਾਹ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸੂਝਵਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਰੁਚੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਪੰਜ ਆਪਸਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ 'ਸਹੀ ਉੱਤਰ' ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਓ.ਐੱਮ.ਆਰ. ਸ਼ੀਟ ਵਿਚ ਝਟਪਟ ਸਹੀ

ਪਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਨਾਤਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਜਾਂ ਭੰਬਲਭੂਸਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਤੇ ਨਵੇਂ ਸੁਆਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਰਚਨਾਤਮਿਕ ਗਹਿਰੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਵਕਤ ਦਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਐੱਮ.ਸੀ.ਕਿਊ. ਕੇਂਦਰਿਤ ਇਕਸਾਰ ਟੈਸਟ ਰੱਟਾ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ

ਸਰੀਰਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਸੂਖਮ ਫ਼ਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਮੈਡੀਕਲ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਗੁਣ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨੀਟ ਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਵਿਚ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ 180 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੈੱਟ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ 200

ਹੀ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਮੈਕਸ ਵੈੱਬਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦਿ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟੈਂਟ ਐਥਿਕਸ ਐਂਡ ਦਿ ਸਪਿਰਿਟ ਆਫ ਕੈਪੀਟਲਿਜ਼ਮ' ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸਾਲ ਦਾ ਘੋਟਾ ਲਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਹਰਗਿਜ਼ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ ਖਰੜੇ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਗਹਿਰੀਆਂ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਬਹਿਸਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਧੀਆਂ



ਤਰਕੀਬ ਨੂੰ ਆਤਮਸਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੌਕ ਟੈਸਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਐੱਮ.ਸੀ.ਕਿਊ.ਜ਼ ਦੀਆਂ ਅਮੁੱਕ ਲੜੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਅਭਿਆਸ ਜਾਂ ਮਕਾਨਕੀ ਰੁਟੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਅਕਾਦਮਿਕ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਰਚਨਾਤਮਿਕ ਸੋਚ ਲਈ ਮਹਾਨ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਮੁਰਸ਼ਦਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਾਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਕਸਾਰ ਟੈਸਟਾਂ ਲਈ ਕੋਚਿੰਗ ਰਣਨੀਤੀਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੀਟ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰੋ। ਕੀ ਇਹ ਵਾਕਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਅੰਦਰ ਮੈਡੀਕਲ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਕਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਡਾਕਟਰ ਬਣਨ ਦੀ ਰੁਚੀ/ਝੁਕਾਅ ਹੈ? ਡਾਕਟਰ ਬਣਨ ਲਈ ਸਾਇੰਸ ਦੇਖਣ ਪੜਤਾਲਣ ਦੀ ਗਹਿਰੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਮਰੀਜ਼ ਦੇ

ਮਿੰਟ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਸੰਭਾਵੀ ਡਾਕਟਰ ਦੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਲਾਟਰੀ ਹੈ ਜੋ ਮੈਡੀਕਲ ਕਿੱਤੇ ਲਈ ਸਹੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਝਟਪਟ ਹੀ ਲੱਖਾਂ ਯੁਵਾ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੀਟ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੇਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਤੇ ਮਾਨਵ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਖੋਜ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਆਪਨ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੱਰਥ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਐੱਮ.ਸੀ.ਕਿਊ. ਫਿਤਰਤ ਕਰ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਕਿਸੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਰੀਕ ਜਾਂ ਇਵੇਂ

ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜ ਲੱਭਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐੱਨ.ਟੀ.ਏ. ਜਿਹੀ ਮਸ਼ੀਨ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਚਨਾਤਮਿਕ ਸਰਪਲੱਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਰੇ ਤੱਥਮੂਲਕ/ਵਸਤੂਗਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੀ ਘੜ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਝਟਪਟ ਨਕਾਰਨ ਦੇ ਔਜਾਰ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋ ਸਕੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕਸਾਰ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਅਤੇ ਪਾਵਨ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ, ਬੇਚੈਨ ਅਤੇ ਨਾਖੁਸ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰਚਨਾਤਮਿਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੋੜੀ ਭਰ ਵੀ ਚਾਅ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹਿੱਸਾ ਕੋਚਿੰਗ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟਣ ਅਤੇ ਇਹ ਟੈਸਟ

ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਪੇਚ ਸਿੱਖਣ ਵਿਚ ਖਰਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਗਹਿਰਾਈ ਗੁਆ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕੋਟਾ ਫੈਕਟਰੀ ਸਿੱਖਣਯੋਗ ਗਿਣਦੀ ਹੈ; ਜਾਂ ਇਵੇਂ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫੈਸੀ ਆਈਏਐੱਸ ਕੋਚਿੰਗ ਕੇਂਦਰ 'ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ' ਤਸਲੀਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਦੇਹਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਾਕਈ ਚੰਗੇ ਡਾਕਟਰ, ਜਹੀਨ ਇੰਜਨੀਅਰ ਜਾਂ ਮਹਾਨ ਅਧਿਆਪਕ/ਖੋਜੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਟੈਸਟ ਨਾਕਾਮੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤਾਂ ਘੜਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ 'ਸਫਲਤਾ' ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਇੰਝ, 1 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਇਸ ਕੋਚਿੰਗ ਸਨਅਤ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਘਾਲੇ-ਮਾਲੇ ਰਚੇ ਮਿਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਮੂਮਨ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਹੈ, ਖਾਸਕਰ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਲੱਖਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜਨੀਅਰ, ਆਈ.ਏ.ਐੱਸ. ਅਫਸਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਧਿਆਪਕ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ? ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੰਗ ਉਪਲਬਧ ਹੈ? ਨੀਟ ਅਤੇ ਨੈੱਟ ਜਿਹੇ ਯੋਗਤਾ ਟੈਸਟਾਂ ਦਾ ਬਦਲ ਤਦ ਹੀ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰੀਏ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਤਦ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦੇਸ਼, ਇੱਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਕੇਂਦਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾਉਣ ਜਾਂ ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲ, ਕਲਪਨਾਸ਼ੀਲ ਖੋਜ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਜਾਂ ਦਾਖਲਾ ਟੈਸਟ ਲੈਣ ਵਿਉਂਤਣ ਦੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕੇ ਈਜਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਸਬਤਨ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਜੁਟਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹੀ ਇਕਮਾਤਰ ਰਾਹ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕੋਚਿੰਗ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਪ੍ਰਸੰਗਕ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਐੱਨ.ਟੀ.ਏ. ਦੇ ਟੈਕਨੋ ਮੋਨੋਜਰ ਇਸ ਮੂਲ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਸਮੱਰਥ ਹਨ?

ਐਤਕੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵੋਟ ਸ਼ੇਅਰ ਬਹੁਤ ਘਟਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਪਾਟੇ-ਧਾਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵੋਟ ਸ਼ੇਅਰ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸੱਤ ਜਿੱਤ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਹਨੇਰੀ ਝੁੱਲੀ, ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਝਾੜੀਆਂ ਉਹਲੇ ਲੁਕਦੀ ਵਕਤ ਕੱਟਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਆ ਕੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਹਾਸੀਏ ਉੱਤੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਹਾਸੀਏ ਤੋਂ ਵੀ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ

ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ

ਫੋਨ: +91-94176-52947

ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਚੁਣ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਨਵ ਏਕਤਾ ਤੇ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਨਫਰਤੀ ਅੱਗ ਉੱਠਣ ਦੀ ਨੋਬਤ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਝ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਧੁਰ ਹੇਠਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੱਕ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਕਰਾਵਾਏਗੀ? ਇਹ ਚੌਖਟਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਾਂਗ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਮੱਤ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਹਨ। ਪੰਜ ਵਿਚੋਂ

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੱਲ੍ਹ ਕਿਵੇਂ ਪੜ੍ਹੀਏ?

ਜਾਂ ਚਾਰ ਤਖਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਦੂਜੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲੇ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪੰਡਤਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ, ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਨਹੁੰ ਮਾਸ ਵਾਂਗ ਜੁੜੇ ਹਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕਿ ਅਮਿਤ ਸਾਹ (ਮੁਲਕ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ) ਜੋ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਣਾ ਲਵੇ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਇਹ ਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤਾਂ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਜਦੋਜਹਿਦ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਮੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉਹਦਾ ਰਾਹ, ਰਾਹ ਦਾ ਸਫਰ ਤੇ ਤਤਕਾਲੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਸਿੱਟੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਆਦਿ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਅਲੱਗ ਰਾਏ ਰੱਖੀ ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਰਾਰਤ ਜਨਸੰਘ ਦੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਚਰਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਉਝ, ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਨਲਾਇਕੀ ਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਅੱਜ ਬੇਪਰਦ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਸਭ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਦਫਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਭ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ

ਹੈ, ਚਾਹੇ ਅਧੂਰਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਸ਼ਾ ਆਧਾਰਿਤ ਬਣਿਆ ਪੰਜਾਬ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕੋਈ ਐਲਾਨਿਆ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਜਿਤਾਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਚੇਤ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕ ਦਰਦ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ, ਮੁੱਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ; ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੁਝ ਢੱਕਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜੋ ਵੀ ਢੱਕਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚਲੀਆਂ ਮਿਥਾਂ ਅਤੇ ਗਲਤਫਹਿਮੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਲੈਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਅਕਾਲੀਆਂ, ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ, ਆਮ ਪਾਰਟੀ ਪਾਰਟੀ, ਸਭ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲੇ ਸਮਰਥਨ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਠਿਕਾਣਾ ਬਣਾਇਆ। 5 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਿਸ ਦਿੱਲੀ ਪਰਤ ਰਹੇ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਬੱਸ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ। ਬੱਸ ਨੂੰ ਰਾਤੀਂ ਸਾਢੇ ਦਸ ਵਜੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਫਿਲਵਾਂ ਲਾਗੇ ਲਿੰਕ ਰੋਡ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਛੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਉਂ ਸੁਨੇਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅੰਕੜੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ

1981-91 ਵਿਚਕਾਰ 3871 ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ 6177 ਸਿੱਖ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਸਾਡਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ 21 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਤਮੂਆਂ ਨੇ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ, ਖਾਤਮੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਧੀਨ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਮਾਰੇ। ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਦਾ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਪਰ ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬਿਹਾਰ ਤਕ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਵੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਆਲਮੀ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਇਸ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗ਼ਲਤ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੱਕ ਫੈਸਲਾ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲਤ ਬੜੀ ਅਸਥਿਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚੋਂ ਰਾਜਸੀ ਲਾਹਾ ਖੱਟਣ ਨੂੰ ਕਾਹਲਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਲੱਗਿਆ ਐਨਐੱਸਏ ਇਕ ਸਾਲ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਮੋਰਚੇ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮਾਰਚ ਕੱਢਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਰਚ ਉਹੀ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ

ਮੁੱਦੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣਗੇ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਫਿਰਕੇ ਦਾ ਆਗੂ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰਨ ਦਾ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਪਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਹੱਥ ਕੰਡੇ ਅਤੇ ਏਜੰਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਭੜਕਾਹਟਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹਰ ਹਾਲ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਗਲਤ ਅਰਥ ਕੱਢੇਗੀ। ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਸਰੂਪ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅੱਸੀਵਿਆਂ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਭਰ ਨੇ ਵੀ ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੱਲ੍ਹ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵੀ ਜੋੜ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਜਿਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਏਜੰਡੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਅਕਾਲੀ ਕਦੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸੁਲਝਾਉਣ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਦੇ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਮੁੜ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅੱਜ ਲੋੜ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸਿਫਰ ਤਕ ਹੇਠਾਂ ਲਿਆਉਣ ਦੀ, ਇਸ ਦੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ; ਨਾਲ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੋਟਰਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਭ੍ਰਮਤ ਮੋਹ ਕੱਢਣ ਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰੱਖੀਏ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅੱਜ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੱਠਜੋੜ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਸਗੋਂ ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉੱਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਚੌਕਸ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਬੈਂਚ ਦੀਆਂ ਖਰੀਆਂ ਖਰੀਆਂ ਬਨਾਮ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਚੋਂ

24 ਜੂਨ ਨੂੰ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ-ਮੈਂਬਰੀ ਡਿਵਿਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ ਲਈ ਫੁੱਟਪਾਥਾਂ (ਪਟੜੀਆਂ/ਡੰਡੀਆਂ) ਅਤੇ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਾਈਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਲੰਘਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਟਪਟ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਜਸਟਿਸ ਐਮ.ਐਸ. ਸੋਨਕ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਕਮਲ ਆਰ. ਖਾਤਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਇਸ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੱਲਣ/ਲੰਘਣ ਲਈ ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਫੁੱਟਪਾਥ/ਰਸਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ।

ਬੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਨੂੰ ਝਾੜ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ



ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਡਮ
ਫੋਨ: 98766-55055

(ਸੁਰੱਖਿਆ ਹਿਤ) ਫੁੱਟਪਾਥਾਂ ਉਪਰ ਚਲਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਜੇ ਫੁੱਟਪਾਥ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਚੱਲਣਗੇ ਕਿੱਥੇ?

ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ, “ਨਾਗਰਿਕ ਟੈਕਸ ਭਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਾਹਾਂ/ਫੁੱਟਪਾਥਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵੇਗ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਰੋਹੜੀ/ਫੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਮਾਰਗਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਬੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਕੋਲ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਚਾਹ ਓਥੇ ਰਾਹ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਪੈਣਗੇ”।

ਬੈਂਚ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈਆਂ।

ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਜਾਂ ਵੀ.ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਸਭਿਆਚਾਰ ਤਹਿਤ ਇਹ ਲੋਕ ਬੜੀ ਤਾਮ ਝਾਮ ਨਾਲ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ। ਲਾਉ-ਲਸਕਰ, ਅਮਲਾ-ਫੈਲਾ, ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਦੀਆਂ ਪਰਤ ਦਰ ਪਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀ ਪਟੋਟੇ!

ਜਿਸ ਰਾਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਅਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਰਾਹ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੱਧਰੇ/ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਹੋਰ ਰੂਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਡਾਇਵਰਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ



ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹਤਿਆਤਨ ਸਬੰਧਤ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਸੜਕੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਹਿਤ ਸੜਕੀ ਆਵਾਜਾਈ ਬਦਲਵੇਂ ਰਾਹਾਂ ਬਾਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸਾਦਗੀ ਜਾਂ ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਭਲਾ ਦਗੜ ਦਗੜ ਜਾਂ ਲਲਾ ਲਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਹਦਾ ਹੋਇਆ?

ਇਥੇ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਿਦਿਅਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਗਏ ਸਾਂ। 80ਵਿਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ। ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਅਜੇ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਚੈੱਕ ਅਤੇ ਸਲੋਵਾਕ ਇਲਾਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਸਨ। 14-ਮੈਂਬਰੀ ਵਫਦ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਪਗੜੀਧਾਰੀ ਸਾਂ। ਬਲਕਿ ਉਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਦੇ ਕਿਆਮ ਦੌਰਾਨ ਸਾਨੂੰ ਦੂਸਰਾ ਪਗੜੀਧਾਰੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਅਸੀਂ ਕਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੈਲਾਨੀ ਸਥਲਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫਿਲਮੀ ਮੇਲੇ ਅਤੇ 'ਸਪਾਜ਼' (ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਦੇ ਚਸਮੇ) ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਾਰਲੋਵੇ ਵੇਵਾਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ, ਦੀ ਸੈਰ ਵੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਪਗੜੀਧਾਰੀ ਅਸੀਂ ਸਵਾ ਲੱਖ ਹੀ ਰਹੇ!

ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਉਸ ਮੁਲਕ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪਰਾਗ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਵਲਟਾਵਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਾਂ। ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਹੀ ਹਾਈਵੇਅ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਚੌਮਾਰਗੀ ਸੀ (ਛੇ-ਮਾਰਗੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਐ, ਹੁਣ ਪੂਰਾ ਚੇਤਾ ਨਹੀਂ, ਵੈਸੇ ਵੀ ਇਸ ਉਮਰ 'ਚ

ਚੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਚੋਰ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ)

ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਆਇਆ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਧਰੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੈਟਨ (ਪੁਲਿਸੀ ਡੰਡਾ) ਨਾਲ ਇੱਕ ਲੇਨ ਦਾ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਸਿਰਫ ਅੱਧੇ ਕੁ ਮਿੰਟ ਲਈ ਦੂਸਰੀ ਲੇਨ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਇੱਕ ਗੱਡੀ ਲੰਘੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਲੰਘਣ ਸਾਰ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਵਾਲੀ ਲੇਨ ਫਿਰ ਆਮ ਵਾਂਗ ਚੱਲਣ ਲਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਅਹੁ ਗਿਆ ਤੇ ਅਹੁ ਗਿਆ!

ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਈ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਬੜੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਓਥੇ ਉਦੋਂ ਕੋਈ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਲਭਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਦੁਭਾਸ਼ਣ ਕੋਲੋਂ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦਾ ਇੱਕ ਅਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਲੰਘ ਕੇ ਗਿਐ, ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਕੁ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇੱਕ ਲੇਨ ਦਾ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੂਸਰੀ ਲੇਨ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਮਾਲ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਹੀ ਅਡਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਨਾ ਕੋਈ ਪਾਇਲਟ, ਨਾ ਸਕਿਉਰਿਟੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਇਰਨ/ਹੁਟਰ। ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਹਟਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਕਹਿਣਾ ਤਾਂ ਕੀ ਸੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਤਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਈ ਤੂੰ ਕੌਣ ਐਂ ਤੇ ਇਥੇ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹੈਂ? ਉਹ ਵੀ ਜਦ ਮੈਂ ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ, ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪਗੜੀਧਾਰੀ ਸਾਂ!

ਹੁਣ ਜ਼ਰਾ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰ ਕੇ ਦੇਖੋ। ਤੁਸੀਂ ਅਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਦੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕੀ, ਦੂਰ ਦੂਰ ਵੀ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸੋਚ ਤਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਇਧਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ 20-25 ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਨਾਲ ਹਾਲ-ਹਾਲ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਾਦਗੀ ਅਤੇ ਤਾਮ-ਝਾਮ ਰਹਿਤ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਅਤੇ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਸਨ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਓਸੇ ਹੀ ਮੁਲਕ ਦੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਾਡੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਉਣਾ ਸੀ, ਜਾਣੀ ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ ਜਦ ਮੰਤਰੀ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਆਇਆ। ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਕੋਈ ਕਾਰ, ਨਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤੇ। ਮੰਤਰੀ ਕਾਰ 'ਚੋਂ ਉਤਰਿਆ, ਕਾਰ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਸਟੇਅਰਿੰਗ ਫੜੀ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਲਈ ਕਾਰ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਖੋਲ੍ਹੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚਮਚਾਮਈ ਉਚੇਚ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਢੋਂਗ ਕੀਤਾ। ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਉਤਰਨ ਮਗਰੋਂ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਕਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਥਾਂ ਉਪਰ ਪਾਰਕ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੀ ਜਿਸ ਥਾਂ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ, ਓਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ। ਕੋਈ ਇੱਕ ਕਦਮ ਵੀ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਮੰਤਰੀ ਆਪ ਅੱਗੇ ਅੱਪੜਿਆ ਤਾਂ ਮੇਜ਼ਬਾਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ।

ਠੰਢ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਗਰਮ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਗਏ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਨੂੰ ਉਝ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਠੰਢ ਲਗਦੀ ਐ। ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸੰਬੋਧਨੀ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਸੂਰਜ ਦੇਵਤਾ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਦੁਭਾਸ਼ਣ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਸੰਬੋਧਨ ਉਪਰੰਤ ਚਰਚਾ ਬਾਹਰ ਧੁੱਪੋਂ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੁਭਾਸ਼ਣ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਲਓ, ਕਰ ਲਓ ਗੱਲ! ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਾਂਗ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਆਪ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਧੁੱਪੇ ਲਿਆਏ! ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਅਹੁਲਣਾ ਤਾਂ ਭਲਾ ਕੀ ਸੀ!

ਹੁਣ ਜ਼ਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੰਤਰੀ ਉਪਰ ਢੁਕਾਓ। ਮੰਤਰੀ ਤਾਂ ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਚਮਚੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਉਪਰ ਡਿੱਗਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ!

75 ਸਾਲ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਾਡੀ ਗੁਲਾਮ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਸਾਡਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ!

ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਵੀ ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੋਵੇ-

“ਨਾ ਹੋ ਕਮੀਜ਼ ਤੋਂ ਪਾਉਂ ਸੇ ਪੇਟ ਢਕ ਲੋਗੇ, ਯੇ ਲੋਗ ਕਿਤਨੇ ਮੁਨਾਸਿਬ ਹੈਂ, ਇਸ ਸਫਰ ਕੇ ਲੀਏ”!

ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਤੇ ਮੰਡੀ ਵਰਤਾਰਾ

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅਰਹਰ ਦੀ ਦਾਲ, ਮੱਕੀ, ਕਾਲੇ ਛੋਲੇ ਤੇ ਬਾਜਰਾ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੇ 52 ਤੋਂ 77 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ



ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਬਾਪਤ ਲਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਉਹ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦੇ ਪਿੱਠਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦੇਣੇ। ਉੱਝ ਵੀ ਦਿਨ-ਪਰ ਦਿਨ ਵਧ ਰਿਹਾ ਖਾਦਾਂ, ਬੀਜਾਂ ਤੇ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸਾਹ ਸੂਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲਣਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮੰਡੀ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਪੱਖੀ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਉੱਕਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਉਪਜ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਅੱਧੇ ਮੁਲ ਉੱਤੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈਣਾ ਹੋਰ ਵੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਨੀਂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਏਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਵਸੋਂ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੇ

ਕਚਹਿਰੀਆਂ

ਦਿੱਲੀ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਕੇਸ ਅਧੀਨ ਈ ਡੀ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਉੱਤੇ ਮੁੜ ਕਿੱਤੂ ਪ੍ਰਤੂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਲਾਈ ਅੰਤਿਮ ਰੋਕ ਨੇ ਏਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਗੁੱਟ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਇਹ ਮੱਤ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹ ਲਗਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਜਿਹਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਗੈਂਗਸਟਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਹਰਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਵੇ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਸੁਝਾਓ ਮੰਨਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤੇ ਉਸਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨੰਬਰ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਨ ਲਈ ਗਲਤ ਰਾਇ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦਾ ਹੈਗਰਿਵਰ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਧਦੀ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਅੰਬਾਰ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਅੰਤਕਾਰ ਬੇਕਸੂਰੇ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਧਰਵਾਸ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਸਦੇ ਹੱਥਕੜੀ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਤੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਹੈ। ਤੁਰੰਤ!

ਪੰਜਾਬ ਆਰਟਸ ਕੌਂਸਲ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਆਰਟਸ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਆਰਟਸ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰ ਦੇ ਸ਼ਾਹਜਹਾਨ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ 1981 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹੀਓ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਗਾਰਡਨ ਵਿਚ ਇਮਾਰਤ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਕੋਮਲ ਕਲਾ ਨੂੰ ਪਰਨਾਏ ਮਹਾਰਥੀਆਂ ਦਾ ਰਾਹ ਦਸੇਰਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ, ਸ਼ੀਲਾ ਭਾਟੀਆ ਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਸਦੀ ਗੈਲਰੀ ਵਿਚ ਵਰਤਮਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਰਜਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਸਜਾਈਆਂ। ਇਹ ਗੈਲਰੀ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਮੁਲਕ ਰਾਜ ਆਨੰਦ, ਨੌਰਾ ਰਿਚਰਡ, ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਆਰਟਿਸਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ, ਬੜੇ ਗੁਲਾਮ ਅਲੀ ਖਾਂ, ਐਮ. ਏ. ਮਕਾਲਿਫ, ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ, ਫੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫੈਜ਼ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦੀ ਦਿੱਖ ਤੇ ਦੇਣ ਉੱਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਕਲਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਏਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਲਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸਦੀ ਅਰਥੀ ਨੂੰ ਮੋਢਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਆਰਟ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਇੱਕ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਕਵੀ ਤੇ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਵੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਉਸਦਾ ਕਲਾ ਪ੍ਰੇਮ ਹੀ ਸਮਝੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਉਂਦਿਆਂ ਸਾਰ ਉਸਨੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਪਈ

ਨਿੱਕ
ਸੁੱਕ



ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਅਸਾਮੀ ਵੱਲ ਵੀ ਤੁਰੰਤ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਦਰਜਾ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀਆਂ। ਹੁਣ ਜਸਵੰਤ ਜ਼ਫਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਗਤੀ ਵੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਫੜ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਰੁਲ-ਖੁਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਵਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਚੰਗੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲੈ ਕੇ ਇਸਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਜ਼ਿਲੂਣ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਜੱਜ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਥੱਲੇ ਅਜਿਹੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਸਕੇ। ਬਿਲਾਸ਼ੁਕ ਨਵੇਂ ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਉੱਤੇ ਚੋਖਾ ਭਾਰ ਆ ਪਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇਸਨੂੰ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਪਟ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅੰਤਿਕਾ

ਇੱਕ ਲੋਕ ਬੋਲੀ॥

ਭੋਣ-ਬੋਤਾ ਬੰਨ੍ਹਾ ਦੇ ਪਿੱਪਲ ਦੀ ਛਾਵੇਂ,

ਮੁੰਨੀਆਂ ਰੰਗੀਨ ਗਡੀਆਂ।

ਭਰਾ- ਮੱਥਾ ਟੋਕਦੇ ਅੰਮਾਂ ਦੀਏ ਜਾਈਏ,

ਬੋਤਾ ਭੈਣੇ ਫੇਰ ਬੰਨ੍ਹਾਗਾ।

ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਕ੍ਰਿਸਟਿਆਨੋ ਰੋਨਾਲਡੋ

ਕ੍ਰਿਸਟਿਆਨੋਂ ਰੋਨਾਲਡੋ ਦੀਆਂ ਕਿਆ ਬਾਤਾਂ! ਉਹ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਬਦਲੇ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਸਿਰਮੌਰ ਖਿਡਾਰੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਅਫਲਾਤੁਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦੈ। ਉਹ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਹਿਬੂਬ ਖਿਡਾਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖੇਡ ਕੇ ਕਰੋੜਾਂ ਕੀ, ਅਰਬਾਂ ਡਾਲਰ ਕਮਾਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਵਾਰ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਸਰਬੋਤਮ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਬੈਲਨ ਡੀਓਰ ਅਵਾਰਡ ਮਿਲ ਚੁੱਕੈ। ਕਦੇ ਉਹ ਮਾਨਚੈਸਟਰ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਲੱਬ ਦਾ ਮਾਣ ਸੀ, ਕਦੇ ਰੀਅਲ ਮੈਡਰਿਡ ਕਲੱਬ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੇ ਹੁਣ ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਅਲ-ਨਾਸਰ ਕਲੱਬ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਬਾਰੇ ਲੱਖਾਂ ਲਫਜ਼ ਲਿਖੇ ਗਏ ਤੇ ਵੀਹਾਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 39 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੈ ਪਰ ਤਾਕਤ ਤੇ ਫੁਰਤੀ ਪੱਚੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਗਭਰੂ ਵਰਗੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 2023-24 'ਚ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਲੱਬਾਂ ਦੇ 70 ਲੀਗ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ 64 ਗੋਲ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਉਹ ਉਂਗਲਾਂ 'ਤੇ ਗਿਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਮੈਚ ਖੇਡੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਲੱਬ ਲੀਗਾਂ ਤੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਏ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ 890 ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੋਲ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੋਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਖਿਡਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਪੁਰਤਗਾਲ ਦੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਟੀਮ ਦਾ ਪੰਜ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਮਾਨਚੈਸਟਰ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਫੁੱਟਬਾਲ ਕਲੱਬ ਅਤੇ ਸਪੇਨ ਦੇ ਰੀਅਲ ਮੈਡਰਿਡ ਕਲੱਬ ਦਾ ਵੀ ਚਹੇਤਾ ਖਿਡਾਰੀ ਰਿਹਾ। 2023 ਤੋਂ ਉਹ ਰਿਆਪ ਦੇ ਅਲ ਨਾਸਰ ਫੁੱਟਬਾਲ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡ ਰਿਹੈ ਜਿਥੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੋਲ ਕਰ ਰਿਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਕਮਾਈ 200 ਮਿਲੀਅਨ ਯੂਰੋ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹੈ।

6 ਫੁੱਟ 2 ਇੰਚ ਲੰਮੇ 83 ਕਿਲੋ ਵਜ਼ਨੀ, ਸੁਡੋਲ ਜੁੱਸੇ ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਨੈਣ ਨਕਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਫੁੱਟਬਾਲਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਸਟਿਆਨੋ ਰੋਨਾਲਡੋ ਡੋਸ ਸਾਂਤੋਸ਼ ਐਵੀਰੋ। ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ 5 ਫਰਵਰੀ 1985 ਨੂੰ ਪੁਰਤਗਾਲ ਦੇ ਮਡੀਰਾ ਟਾਪੂ 'ਤੇ ਫੰਚਲ 'ਚ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਟਾਪੂ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਂ 29 ਮਾਰਚ 2017 ਨੂੰ 'ਕ੍ਰਿਸਟਿਆਨੋ ਰੋਨਾਲਡੋ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰਪੋਰਟ' ਰੱਖ ਕੇ ਉਹਦਾ ਸਟੈਟੂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਰੋਨਾਲਡੋ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ।

ਉਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਕਹਾਣੀ ਡਿੱਗਿਆਂ ਫੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾਮਈ ਗਾਥਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਬਾਪ ਜੋਸ਼ ਅਵੀਰੋ ਡਿਨਿਸ ਬਾਗ਼ਬਾਨ ਤੇ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦਾ ਰਾਖਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਮਾਰੀਆ ਡੋਲੋਰਸ ਡੋਜ਼ ਸੈਂਟੋਸ ਏਵੀਰੋ ਸਾਧਾਰਨ ਕੰਮਕਾਜੀ ਔਰਤ ਸੀ। ਬਾਪ ਖ਼ੁਦ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖੇਡਣ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵੇਖਣ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਫਿਲਮ ਐਕਟਰ ਰੋਨਾਲਡ ਵਿਲਸਨ ਰੀਗਨ ਦਾ ਦੀਵਾਨਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸਟਿਆਨੋ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ

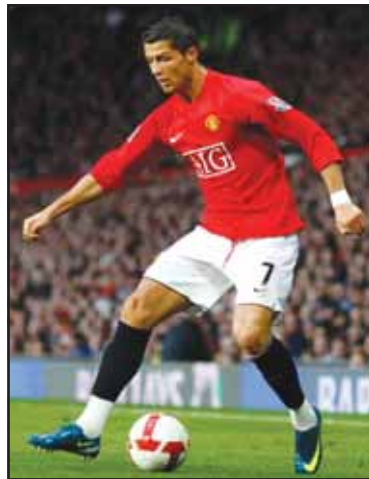
ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੀ। ਪਿਉ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਚਹੇਤੇ ਐਕਟਰ ਰੋਨਾਲਡ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਰੋਨਾਲਡੋ ਵਜੋਂ ਮੂੰਹ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਰੋਨਾਲਡੋ ਤੋਂ ਨੌਂ ਕੁ ਸਾਲ ਵੱਡੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਫੁੱਟਬਾਲਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਰੋਨਾਲਡੋ ਨਜ਼ਾਰੀਓ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਘਰਤ ਕੇ ਮੁੰਨੇ ਸਿਰ ਦਾ ਫੈਸ਼ਨ ਚਲਾਇਆ। ਕਲੱਬ ਲੀਗਾਂ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਵੀ ਗੁੱਡੀ ਚੜ੍ਹੀ ਰਹੀ। ਪੋਲੋ ਵਾਂਗ ਉਹ ਵੀ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ।

ਕ੍ਰਿਸਟਿਆਨੋ ਰੋਨਾਲਡੋ ਦਾ ਬਚਪਨ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ 'ਚੋਂ ਲੰਘਿਆ। ਉਹ ਚਾਰ ਭੈਣ ਭਰਾ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਸੀਮਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਮਸੀਂ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦਾ ਰੋਗ ਲੱਗ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਸਰਜਰੀ ਕਰਾਉਣੀ ਪਈ। ਰੋਨਾਲਡੋ ਨੂੰ ਸੁਰਤ ਸੰਭਲਣ ਤੋਂ ਹੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਦਾਅ ਲੱਗਦਾ ਉਹ ਫੁੱਟਬਾਲ ਨੂੰ ਕਿੱਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਫਿਰਦਾ। ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਅੰਡੇਰਿਨਗਾ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖੇਡਣ ਦੀ ਐਸੀ ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਕਿ ਆਏ ਦਿਨ ਉਹ ਅੱਗੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਮੰਨੀ ਪ੍ਰਮੰਨੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਲਗਨ ਨਾਲ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰੋਨਾਲਡੋ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਡੀਰਾ ਦੇ ਡੈਸਪੋਰਟੀਵੋ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਿਆ ਫਿਰ ਪੁਰਤਗਾਲ ਦੇ ਸਪੋਰਟਿੰਗ ਕਲੱਬ 'ਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਪੋਰਟਿੰਗ ਲਿਜ਼ਬਨ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ 2002 'ਚ ਸਪੋਰਟਿੰਗ ਲਿਜ਼ਬਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਟੀਮ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ। ਤਦ ਤਕ ਉਸ ਦਾ ਕੱਦ 6 ਫੁੱਟ 1 ਇੰਚ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਥਾਨਕ ਕਲੱਬ 'ਚ ਖੇਡਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 2003 'ਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪਾਵਰਹਾਊਸ ਮਾਨਚੈਸਟਰ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਨੇ ਸਾਈਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਥੇ ਉਸ ਦੀ ਖੇਡ ਨੇ ਨੇਹੀ ਲਿਆਂਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਸਰਬੋਤਮ ਫਾਰਵਰਡ ਖਿਡਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। 2007-08 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕੱਪਾਂ ਤੇ ਲੀਗ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ 42 ਗੋਲ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲਡਨ ਬੂਟ ਦਾ ਅਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਗੋਲਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਨਚੈਸਟਰ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਲੱਬ ਨੇ ਮਈ 2007-08 ਸੀਜ਼ਨ ਦੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਜਿੱਤੀ। ਫੀਫਾ ਨੇ ਰੋਨਾਲਡੋ ਨੂੰ ਵਰਲਡ ਪਲੇਅਰ ਆਫ਼ ਦਾ ਯੀਅਰ ਅਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ। 2009 ਦੀ ਚੈਂਪੀਅਨਜ਼ ਲੀਗ ਸਮੇਂ ਉਹ ਮਾਨਚੈਸਟਰ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਸੀ ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਟੀਮ ਫੁੱਟਬਾਲ ਕਲੱਬ ਬਾਰਸੀਲੋਨਾ ਨੂੰ ਹਾਰ ਗਈ।

ਅਗਲ ਸੀਜ਼ਨ 'ਚ ਸਪੇਨ ਦੇ ਰੀਅਲ ਮੈਡਰਿਡ ਕਲੱਬ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 80 ਮਿਲੀਅਨ ਪੌਂਡਾਂ 'ਚ ਖਰੀਦ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ 2010-11 ਸੀਜ਼ਨ ਦੇ ਲੀਗ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ 40 ਗੋਲ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਰਿਕਾਰਡ ਫਿਰ

ਗਜਬ ਦੇ ਛੁੱਟਬਾਲਰ ਲਿਊਨੈਲ ਮੈਂਸੀ ਨੇ ਤੋੜਿਆ। 2011-12 'ਚ ਰੋਨਾਲਡੋ ਨੇ ਲਾ ਲੀਗਾ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਦੇ ਲੀਗ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ 46 ਗੋਲ ਕੀਤੇ। 2013 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਵਰਲਡ ਪਲੇਅਰ ਆਫ਼ ਦਾ ਯੀਅਰ ਫੀਫਾ ਬਲੂਨ ਡੀਓਰ ਅਵਾਰਡ ਫਿਰ ਜਿੱਤਿਆ। ਮਾਨਚੈਸਟਰ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਵੱਲੋਂ ਉਹ 2006 ਤੋਂ 2009 ਤਕ ਤੇ 2021-22 ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ। ਸਪੇਨ ਦੇ ਰੀਅਲ ਮੈਡਰਿਡ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ 2009 ਤੋਂ 2018 ਤਕ ਅਤੇ ਇਟਲੀ ਦੇ ਜੂਵੇਨਟਸ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ 2018-21 ਤਕ ਖੇਡਿਆ। 2023 ਤੋਂ ਉਹ ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਅਲ ਨਾਸਰ



ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡ ਰਿਹੈ।

ਕਲੱਬਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਪੁਰਤਗਾਲ ਦੀ ਅੰਡਰ 15 ਦੀ ਕੌਮੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ 9 ਮੈਚ ਖੇਡਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 7 ਗੋਲ ਕੀਤੇ। 17 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਕੇ 7 ਮੈਚਾਂ 'ਚ 5 ਗੋਲ ਕੀਤੇ। 20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ 5 ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ 1 ਗੋਲ, 21 ਸਾਲ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ 10 ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ 3 ਗੋਲ ਤੇ 23 ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ 3 ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ 2 ਗੋਲ ਕੀਤੇ। 2003 ਤੋਂ ਪੁਰਤਗਾਲ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਦਿਆਂ 206 ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ 128 ਗੋਲ ਕੀਤੇ। ਫੀਫਾ ਫੁੱਟਬਾਲ ਕੱਪ ਉਹ 2006, 10, 14, 18 ਤੇ 2022 ਵਿਚ 5 ਵਾਰ ਖੇਡਿਆ। ਯੂਰੋ ਕੱਪ ਉਹ 2008, 12, 16 ਤੇ 2020 ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ। ਉਹ ਫਾਰਵਰਡ ਖਿਡਾਰੀ ਵਜੋਂ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹੈ ਤੇ ਫੀਫਾ ਕੱਪ ਵਿਚ ਪੁਰਤਗਾਲ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਵੱਡੇ ਅਵਾਰਡ, ਗੋਲਡਨ ਬੂਟ, ਗੋਲਡਨ ਬਾਲਾਂ ਤੇ ਗੋਲਡ ਕੱਪ ਮਿਲੇ।

ਫੁੱਟਬਾਲ ਖੇਡਣ ਬਦਲੇ ਉਸ ਦੀ ਫੀਸ ਸੁਣ
ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। 37
ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ 30 ਦਸੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਜਦੋਂ
ਉਸ ਨੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਕਲੱਬ ਅਲ-ਨਾਸਰ
ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਖੇਡਣ ਦਾ ਕਨਟ੍ਰੈਕਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ
ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਲੱਬ
ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ 20 ਕਰੋੜ ਯੂਰੋ ਤੇ ਦੋ
ਸਾਲਾਂ ਦੇ 40 ਕਰੋੜ ਯੂਰੋ ਦੇਵੇਗਾ। ਮਸ਼ਹੂਰੀਆਂ

ਦੇ ਪੈਸੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖ ਮਿਲਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਚੋਨਾਲਡੋ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਫੀਫਾ ਕੱਪ 2006 'ਚ ਖੇਡਿਆ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਗੋਲ ਇਰਾਨ ਦੀ ਟੀਮ ਸਿਰ ਕੀਤਾ। ਉਹ 2007 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸਤਾਨਾ ਮੈਚ ਖੇਡਣ ਵਾਲੀ ਪੁਰਤਗਾਲ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਬਣਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਹੈਟ-ਟ੍ਰਿਕ (ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਗੋਲ) 6 ਸਤੰਬਰ 2013 ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ 15 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਵੱਜਾ। ਪੈਰ, ਲੱਤਾਂ, ਗਿੱਟੇ-ਗੋਡੇ ਤੇ ਸਿਰ ਨਾਲ ਤਾਂ ਗੋਲ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਚੋਨਾਲਡੋ ਅੱਡੀ ਨਾਲ ਪਿਛਲਖੁਰੀ ਵੀ ਗੋਲ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2018 ਤੇ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਰੂਸ ਵਿਰੁੱਧ 4 ਗੋਲ ਕੀਤੇ ਸਨ ਤੇ ਸਪੇਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੈਟ-ਟ੍ਰਿਕ ਨਾਲ 3-3 ਗੋਲਾਂ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿੰਗਾਂ 'ਤੇ ਖੇਡ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਪੈਰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਚੱਲਣ ਤੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਧੇਰੇ ਗੋਲ ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤੌਜ਼-ਤਰਾਰ ਖਿਡਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਪੀਡ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਮੰਨੇ ਦੰਨੇ ਸਪਰਿੰਟਰਾਂ ਜਿੰਨੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਮਾਹਿਰ ਹੈ ਤੇ ਬੜਾ ਉੱਚਾ ਕੁੱਦ ਕੇ ਹੈਂਡਰ ਮਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿੱਕ ਨਾਲ ਬਾਲ ਹਵਾ 'ਚ ਘੁਮਾਉਣੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਧੇਰੇ ਗੋਲਚੀ ਉਹਦੀ ਬਾਲ ਦਾ ਟਪਲਾ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਡ੍ਰਿਬਲਿੰਗ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਸਾਨੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਕੋਲ ਵਿਰੋਧੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੇ ਗੋਲਚੀਆਂ ਨੂੰ ਬੀਟ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਜੁਗਤਾਂ ਹਨ। ਮੱਛੀ ਦੀ ਅੱਖ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਿਸਤ ਗੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗੋਲ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਉਸ ਦੀ ਡਾਈਵਿੰਗ ਤੇ ਕੁਝ ਕੱਬੇ ਸੁਭਾਅ ਕਰਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਖਿਡਾਰੀ ਉਸ ਤੋਂ ਕੰਨ ਭੰਨਦੇ ਹਨ। ਅਲੋਚਕ ਨਿੰਦਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਖੇਡ ਕਲਾ ਦਾ ਲੋਹਾ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਗੋਲ ਕਰ ਕੇ ਅਕਸਰ ਹਿੱਕ ਥਾਪਤਦਾ ਤੇ ਬਾਹਾਂ ਫੈਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਗੁੱਸਾ ਤੇ ਰੋਸ ਵੀ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਏਥੇ ਵੱਡੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੋਂਹਦਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟਰ ਦਾ ਮਾਈਕ੍ਰੋਫੋਨ ਹੀ ਝੀਲ 'ਚ ਚਲਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ।

ਰੋਨਾਲਡੋ ਦੀਆਂ ਕਈ ਆਦਤਾਂ ਅਲੋਕਾਰ ਹਨ। ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ 7-8 ਘੰਟੇ ਸੌਣ ਦੀ ਥਾਂ ਡੇਢ ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਨੀਂਦਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦੀ ਖੁਰਾਕ 6 ਵਾਰ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫੈਟ ਘੱਟ। ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ 3-4 ਘੰਟੇ ਕਸਰਤ ਕਰਦਾ ਤੇ ਖੇਡਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ 83 ਕਿਲੋ ਵਜ਼ਨੀ ਜੁੱਸੇ ਵਿਚ ਫੈਟੀ ਵਜ਼ਨ ਕੇਵਲ 6 ਫੀਸਦੀ ਜਦ ਕਿ ਵਧੇਰੇ ਵਜ਼ਨ ਪੱਠਿਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੱਠਿਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ 39 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਤੋਂ 14 ਸਾਲ ਛੋਟਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਆਹਿਆ ਵਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਚਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਬਾਪ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਅਵੱਲੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

**ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ
ਮਹਾਨ
ਖਿਡਾਰੀ**



ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661

ਫੋਨ: 647-785-1661

principalsarwansingh@gmail.com

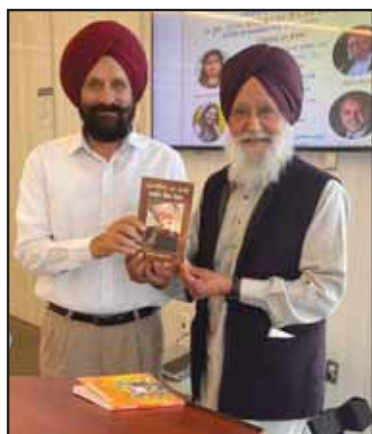
ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਜੋਜ਼ ਅਵੀਰੋ ਬਾਗ ਦਾ ਕਾਮਾ ਤਾਂ ਬੜਾ ਤਕੜਾ ਸੀ ਪਰ ਦਾਰੂ ਪੀਣ ਦਾ ਪੁੱਜ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਸ ਦੀ ਦਾਰੂ ਵਿੱਤੇ ਵਧ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਅਲਕੋਲਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਤੰਬਰ 2005 ਵਿਚ ਉਹ ਕੇਵਲ 52 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਜਿਗਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਸਰਬੋਤਮ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣਿਆ ਵੇਖ ਸਕਦਾ। ਉਸੇ ਖੇਡ ਦਾ ਜੀਹਦਾ ਉਹ ਆਪ ਸੌਂਕੀ ਸੀ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੀ ਹੋਈ ਮਿਤ੍ਰ ਕਰਕੇ ਰੋਲਾਨਡੋ ਨੇ ਕਦੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਪੀਤੀ। ਉਹ ਮਿੱਠੇ ਪੀਣੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ ਪਰ ਫੋਕਾ ਪਾਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਛੇ ਲੀਟਰ ਪੀਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਖੁਰਾਕ ਵਿਚ ਮੱਛੀ, ਆਂਡਾ, ਮਿਟ ਤੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਖਾਧ ਪਦਾਰਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਰੋਮਨ ਕੈਥੋਲਿਕ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਟੈਟੂ ਨਹੀਂ ਖੁਦਵਾਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਖੂਨ ਦਾਨ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਆਵੇ। ਖੂਨ ਦਾਨ ਨਾਲ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਿਹਤ ਲਈ ਖੱਲਾ-ਡੱਲਾ ਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਬਹੁੱਦ ਸੋਹਣਾ ਸੁਨੱਖਾ ਖਿਡਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਨੈਣ ਨਕਸ਼ ਰਾਹ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਰੰਗ ਗੋਰਾ ਨਿਸ਼ੇਹ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਮਸਤਾਨੀਆਂ ਹਨ। ਸੂਕੀਨ ਵੀ ਪੁੱਜ ਕੇ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਰੰਗੀਲੇ ਨੌਜਵਾਨ 'ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਕਤਰੀਆਂ ਦਾ ਮਰਨਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਮਿਲੀ ਮੁਟਿਆਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ 17 ਜੂਨ 2010 ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਰੋਨਾਲਡੋ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਰੋਨਾਲਡੋ ਜੂਨੀਅਰ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਅਮਰੀਕਨ ਕੁੜੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ 8 ਜੂਨ 2017 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੋੜੇ ਬੱਚੇ ਫਿਰ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਪੇਨ ਦੀ ਮਾਡਲ ਕੁੜੀ ਜੋਰਗੀਨਾ ਰੋਡਰਿਗਜ਼ ਉਹਦੀ ਦੋਸਤ ਬਣ ਗਈ। ਨਵੰਬਰ 2017 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਉਹਦੀ ਪਹਿਲੀ ਧੀ ਅਲਾਨਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। 2010 ਤੋਂ 2015 ਤਕ ਰੂਸੀ ਮਾਡਲ ਇਰੀਨਾ ਸ਼ਾਇਕ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਗਰਲ ਫਰੈਂਡ ਰਹੀ ਪਰ ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ। ਚਾਰਾਂ ਔਰਤਾਂ 'ਚੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਣਨ ਦਾ ਹੱਕ ਕੇਵਲ ਜੋਰਗੀਨਾ ਰੋਡਰਿਗਜ਼ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਲਾਈਫ ਸਟਾਈਲ ਤੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਕੈਰੀਅਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਣਨਾ ਹੋਵੇ ਉਹ 2015 'ਚ ਬਣੀ ਮੂਵੀ 'ਰੋਨਾਲਡੋ' ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ।

‘ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਬਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ’ ਪੁਸਤਕ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਭੇਟ

ਜੇ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਬੋਹੜ ਸੀ ਤਾਂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਸਰੂ ਦਾ ਰੁੱਖ ਸੀ। ਉਹ ਵਗਦੀਆਂ 'ਵਾਵਾਂ' ਦੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਝੁੰਮਦਾ, ਕਦੇ ਖੱਬੇ ਲਹਿਰਾਉਂਦਾ, ਕਦੇ ਸੱਜੇ ਤੇ ਕਦੇ ਵਾ ਵਰੋਲੇ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮਦਾ। ਉਹਦਾ ਤਣਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ ਤੇ ਜਤਨਾਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਝੱਖੜ ਤਫਾਨ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਿਲਾ ਸਕੇ।

ਦਰਗਾਹ' ਤਕ ਪੁੱਜਦਿਆਂ ਕੰਵਲ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰੰਗ ਵੇਖੇ ਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਏ। ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਉਹ ਹੀਰ ਗਾਉਂਦਾ, ਕਵਿਤਾ



ਲਿਖਦਾ, ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਤੇ ਵੈਲੀਆਂ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਦੀ
ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ, ਵੇਦਾਂਤ ਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਪੜ੍ਹਦਾ,

ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਦੇ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਤੇ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦਾ ਹਮਦਰਦ ਬਣਦਾ, ਪ੍ਰੋ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਿਤਾਰੇ ਮਾਰਕਸੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਵੱਲ ਮੋੜਾ ਪਾਉਂਦਾ, ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ, ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਹਮਦਰਦ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਚਿਠੀਆਂ ਲਿਖਦਾ ਪੰਥ-ਪੰਥ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੰਜਾਬ ਕੂਕਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਅਖੀਰ ਉਹ 'ਪੰਜਾਬ ਤੇਰਾ ਕੀ ਬਣੈ?' ਦੇ ਝੋਰੇ ਝੁਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ 'ਰੁੜ੍ਹ ਚੱਲਿਆ ਪੰਜਾਬ' ਤੇ 'ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ' ਵਰਗੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖਦਾ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ।

9 ਦਸਬਰ 2018 ਨੂੰ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਮਿਲਿਆ। ਸਰੀਰ ਭਾਵੇਂ ਕੁੱਝ ਝਮਵਿਆਂ ਲੱਗਾ ਪਰ 'ਮੈਂ ਕਾਇਮ ਹਾਂ' ਦੇ ਬੋਲ ਗੜ੍ਹਕਵੇਂ ਲੱਗੇ। ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਉਹਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਗਿੱਲ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕੋਠੀ ਉਵੇਂ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਗਿੱਲ ਦੀ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਵਾਲੀ ਮਸਕਰਾਹਟ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਦੋਂ ਉਹਦੀ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਠਾਕ ਸੀ। ਦਿਸਦਾ ਸਾਫ਼ ਸੀ ਪਰ ਸੁਣਦਾ ਉੱਚਾ। ਕੋਈ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਤਾਂ ਆਖਦਾ, “ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਝੈ।”

5 ਜਨਵਰੀ 2019 ਨੂੰ ਮੈਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਫਿਰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹੋ ਸ਼ਿਅਰ ਦੁਹਰਾਈ ਗਿਆ:

ਹਮ ਜੋ ਗਏ ਤੋਂ ਰਾਹ ਗੁਜ਼ਰ ਨਾ ਬੀ
ਤੁਮ ਜੋ ਆਏ ਤੋਂ ਮੰਜ਼ਲੋਂ ਲਾਏ' ...
ਰਾਤ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਰਿਹਾ। ਸਵੇਰੇ ਉਹਦੀ
ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵਜੋਂ ਇਕ ਕਾਗਜ਼ ਮੇਜ਼
ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਤਾਜ਼ਾ ਹੀ ਲਿਖਿਆ
ਸੀ। ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ ਪੈਡ ਦਾ ਅੱਧਾ ਵਰਕਾ ਸੀ। ਮੈਂ
ਤਹਿ ਕਰ ਕੇ ਬਣਾਏ 'ਚ ਪਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਉਤੇ
ਲਿਖੀ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਹੈ: ਕਾਲੀ ਗਾਨੀ ਮਿੱਤਰਾਂ
ਦੀ, ਗਲ ਪਾ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਹੋ ਜਾਹ। ਦੂਜੀ ਸਤਰ
ਹੈ: ਛੋਟੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਬੰਦ। ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਬੁਲੰਦ।
ਤੇ ਤੀਜੀ ਸਤਰ ਹੈ: ਸ਼ਕਤੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਦੀ
ਹੈ; ਤੇਰੀ ਆਈ ਮੈਂ ਮਰਜਾਂ, ਤੇਰਾ ਵਾਲ ਵਿੰਗਾ ਨਾ
ਹੋਵੇ। ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਵੀਹ ਕੁ ਸਤਰਾਂ ਹਨ

**ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੇ
105ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਵਸ 'ਤੇ**

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਦੂਜੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤਾਲਮੇਲ ਨਹੀਂ।
ਉਸਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਗੁਰਬਾਣੀ,
ਵਾਰਸ ਦੀ ਹੀਰ, ਸੂਫੀ ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ
ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਵਿਕਟਰ
ਹਿਊਗੋ, ਚਾਰਲਸ ਡਿਕਨਜ਼, ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਤੇ
ਟਾਲਸਟਾਏ ਆਦਿ ਲੇਖਕਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ।
ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਦਸਵੀਂ 'ਚ ਅਤ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਲਿਖਣ
'ਚ ਏਨਾ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਡੀ. ਲਿਟ.
ਦੀ ਆਨਰੇਰੀ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਆ।
ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਸਾਹਿਤ ਰਤਨ' ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ
ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ
ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਅਵਾਰਡ
ਦਿੱਤੇ। ਉਸਨੇ ਸਰਵਸੋਸ਼ਟ ਪਰਸਕਾਰ ਨਾਲ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 27 'ਤੇ)

ਉਹ ਵੇਗਮਤਾ ਲੇਖਕ ਸੀ ਤੇ ਲੋਹੜੇ ਦਾ ਉਪ ਭਾਵਕ। ਉਹਦੇ ਰੁਮਾਂਚਕ ਰਉਂ 'ਚ ਲਿਖੇ ਵਾਕ ਸਿੱਧੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਸਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੰਵਾਦ ਰਚੇ ਜੋ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਰਹੇ। ਉਹਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਭਿੰਨੀ ਰੁਮਾਂਚਕ ਸ਼ੈਲੀ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਪਾਠਕ ਪੱਤੇ। ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਗਿੱਲ ਉਹਦੇ ਨਾਵਲ 'ਰਾਤ ਬਾਕੀ ਹੈ' ਦੀ ਪੱਟੀ ਢੁੰਡੀਕੇ ਆ ਬੈਠੀ ਸੀ।

ਪ੍ਰਸਤਕ 'ਜੀਵਨ ਕਣੀਆਂ' ਤੋਂ 'ਧੁਰ

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

ਨੀਟ/ਨੈਟ ਦਾਖਲਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਘਪਲਾ- ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ 'ਵਿਕਾਊ ਮਾਲ' ਬਣਨ ਦੀ ਮਿਸਾਲ

ਦਾਖਲਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਤਿੱਖਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ

ਲੰਘੀ 5 ਮਈ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਹੋਈ 'ਅੰਡਰਗਰੈਜੂਏਟ ਕੌਮੀ ਯੋਗਤਾ ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ' (ਨੀਟ) ਦੇ ਪੇਪਰ ਲੀਕ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਿੱਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੋਸ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਮਸਲਾ

ਅਮਨ ਸੰਤਨਗਰ
ਫੋਨ: 99918-54101

ਕਾਫੀ ਭਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨੀਟ ਯੂਜੀ ਦੇ ਇਸ ਘਪਲੇ ਨੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਅਸਲੀ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨੰਗਿਆਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਆਦਿ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਅਦਾਰੇ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਕਾਊ ਮਾਲ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਉੱਤੇ ਪੰਛੀ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 5 ਮਈ ਨੂੰ ਨੀਟ ਯੂਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬੇਹੱਦ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਆਏ। 720 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਇਸ ਟੈਸਟ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਪੂਰੇ ਸੂਰੇ ਅੰਕ ਲੈ ਸਕਣਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮਾਅਰਕਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬੀਤੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋ-ਚਾਰ ਬੱਚੇ ਹੀ ਇਸ ਅੰਕ ਤੇ ਛੂਹ ਸਕੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਇਸ ਵਾਰ 67 ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ 720 ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ 180 ਸਵਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਇਸ ਟੈਸਟ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸਵਾਲ 4 ਨੰਬਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਲਤ ਜਵਾਬ ਦਾ ਇੱਕ ਨੰਬਰ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 720 ਤੋਂ ਬਾਅਦ 716 ਜਾਂ 715 ਅੰਕ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ 719, 718 ਨੰਬਰ ਜਾਣੀ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਅੰਕ ਆਏ। ਉਪਰ ਬਿਆਨੇ ਤੱਥਾਂ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੀ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਹੋਰ-ਫੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਟੈਸਟ 'ਕੌਮੀ ਟੈਸਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀ' (ਐਨਟੀਏ) ਨਾਮ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ 'ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਟੈਸਟ' (ਏਆਈਪੀਐਮਟੀ) ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸੀਬੀਐਸਈ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ 'ਕੌਮੀ ਟੈਸਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀ' ਨੇ ਕੰਟਰੋਲ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ ਪੇਪਰ ਲੀਕ ਤਾਂ ਹਰ ਸਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਵਾਰ ਬੱਸ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਵਾਪਰ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਸਲਾ ਦਬਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਇੱਕੋ ਕੇਂਦਰੀ ਟੈਸਟ ਨੀਟ ਦਾ ਆਉਣਾ ਵੀ 'ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਟੈਸਟ' ਅਧੀਨ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੋੜਨ ਦੀ ਵਧਵੀਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਅੰਗ ਸੀ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਘਪਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾ ਕੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਇਸ ਕੇਂਦਰੀ ਟੈਸਟ ਨੀਟ ਦਾ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਘਪਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ 'ਕੌਮੀ ਟੈਸਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀ' ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੇਪਰ ਲੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਸੈਂਟਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪੇਪਰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ਼ ਕੁੱਝ ਵਾਧੂ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਣਕਿਆਸੇ ਨੰਬਰਾਂ ਦਾ ਅੰਕਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। 67 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਅੰਕ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ 'ਕੌਮੀ ਟੈਸਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀ' ਨੇ ਇਹ ਬਹਾਨਾ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਪੇਪਰ ਸੌਖਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇੰਝ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਬਹੁਤੇ ਕੋਚਿੰਗ ਸੈਂਟਰਾਂ ਦੇ ਦੱਸਣ ਮੁਤਾਬਕ

ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਪੇਪਰ ਕੋਈ ਏਨਾ ਸੌਖਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਲੀਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰਾਂ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਾ, ਗਲਤ ਓਐਮਆਰ ਸੀਟਾਂ, ਤਕਨੀਕੀ ਦੇਰੀ ਆਦਿ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਖਾਮੀਆਂ ਵੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਹਿੰਦੀ ਮਾਧਿਅਮ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਸੈੱਟ ਫਤਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਜਦ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨਮਾਨੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੋਈ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਜੋ ਬਾਰੂਦੀ ਦੀ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਤਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਉਸਨੇ ਨੀਟ ਵਿਚ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਮਤਲਬ 720 ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਝੱਜਰ ਦੇ ਇੱਕੋ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਛੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ 720 (ਸੌ ਫੀਸਦੀ) ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਰੌਲ ਨੰਬਰ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਛੇ ਦੇ ਛੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਬੀਤੇ ਸਾਲ 650 ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 6,803 ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਸਾਲ ਵਧ ਕੇ 21,724 ਹੋ ਗਈ। ਮਤਲਬ ਕਿ ਸਿੱਧਾ 319.33% ਦਾ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਵਾਧਾ, ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿਚ।

'ਕੌਮੀ ਟੈਸਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀ' ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੱਕੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਖਿਤਕੀ ਕਈ ਵਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਖਿਤਕੀ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਫਿਰ ਮਿਆਦ ਵਿਚ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਰਹੱਸਮਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਇਹ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ। ਟੈਸਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਮਿਤੀ 14 ਜੂਨ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 10 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 4 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਐਨਟੀਏ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਰੌਲੇ ਰੱਪੇ ਵਿਚ ਇਹ ਮਸਲਾ ਸ਼ਾਇਦ ਦੱਬ ਜਾਵੇਗਾ। ਬੀਤੇ ਮਹੀਨੇ ਪੇਪਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਪਟਨਾ ਪੁਲੀਸ ਨੇ 13 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੇਪਰ ਲੀਕ ਕਰਨ ਦੇ ਜੁਰਮ ਹੇਠ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਿਹਾਰ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਪੇਪਰ ਲੀਕ ਸਬੰਧੀ ਇਸ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਐਨਟੀਏ ਨੇ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਇੰਝ ਵੀ ਦਾਲ ਨਹੀਂ ਗਲੀ। ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰੀਬਾਗ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਲੀਕ ਹੋਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿਚ ਮਿਆਰੀ ਸੰਚਾਲਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਸੀਬੀਐਸਈ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸਦੇ ਭੇਦ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ, ਸੰਜੀਵ ਮੁਖਿਆ ਵਰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਲੀਡਰ ਤੱਕ ਇਸ ਘਪਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੇ, ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਸਮ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਇਹ ਸਭ ਅੰਕੜੇ 'ਕੌਮੀ ਟੈਸਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀ' ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਪੂਰੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਗਰਕ ਜਾਣ ਦੀ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ, ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ, ਸਰਕਾਰਾਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਦਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਘਪਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਏ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਨੰਗੇਪਨ ਨੂੰ ਢਕਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੱਖਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋ ਵਾਪਰਿਆ ਉਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾਗੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਕਿ 1563 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਕੋਰ ਕਾਰਡ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਟੈਸਟ 23 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ। ਮਸਲੇ ਦੀ ਤਾਬ

ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਭੁਨਾਉਣ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਪਈਆਂ। ਐਨਟੀਏ ਵੱਲੋਂ 1563 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਟੈਸਟ ਲਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ 5 ਮਈ ਵਾਲੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ



ਦੁਬਾਰਾ ਟੈਸਟ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ। ਇਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜਿਸ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਐਕਟ ਨੂੰ ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਲਮਕਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਘੀ 23 ਜੂਨ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨਾਲ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਿਫਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਆਸ ਲਗਭਗ ਨਾਮਾਤਰ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਖਾਸਕਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਅੱਗੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਝੁਕਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਟੈਸਟ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੁਣ ਇਕ ਆਮ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਨੀਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭੁਗਤਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਮਹਿੰਗੀ ਕੋਚਿੰਗ ਸੈਂਟਰਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਸਾਲਾਨਾ ਫੀਸ ਲਗਭਗ 50,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਤੋਂ ਦੁੱਗਣੀ ਤਿੰਗਣੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਟੈਸਟ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਕਾਰਗਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਇਕੱਲੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ 400 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਚਿੰਗ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਕੱਲੇ ਨੀਟ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਤੋਂ 5,750 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਮਾਏ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੱਸ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਠੱਪੇ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਉਮਰ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਗਭਰੇਟ ਉਮਰ ਦਾ, ਜੋ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਪੜਾਅ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾਸ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਪੀੜ ਨੂੰ ਝੱਲਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਕੁੱਝ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੱਕ ਖਤਮ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਕੁ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਵੀ ਦੇਈਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ

ਕੀਮਤਾਂ ਅਜੇ ਬਚੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਟੀਚਾ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਹੀ ਮਾਅਨੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬੱਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿੱਥੇ ਅੰਕਾਂ ਤੱਕ ਪੁਚਾਉਣ ਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੈਸਟਾਂ ਤੱਕ ਆਮ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਵੀ

ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਾਧੂ ਅਬਾਦੀ ਨੂੰ ਉੱਚ-ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਇਹ ਦਾਖਲਾ ਤੇ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੂਰਰਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕ ਖੁਦ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾਖਲਾ ਤੇ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਪਾਸ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ ਕਾਰਨ ਉੱਚ-ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅਣਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਕਾਬਲੀਅਤ" ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਦੱਬਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸੀਮਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਅਬਾਦੀ ਹੀ ਪਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ, ਨੌਜਵਾਨ ਅਬਾਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਹੀਣੀ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਬਲੀਅਤ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਜਿਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਖੋਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾਖਲਾ ਤੇ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਹੀ ਨਿੱਜੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਕੋਚਿੰਗ ਸੈਂਟਰਾਂ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਵਸਤ ਬਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਿੱਜੀ ਅਦਾਰੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਚਿੰਗ ਸੈਂਟਰਾਂ ਦੀ ਫੀਸ ਭਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗਤਾ ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਚਿੰਗ ਸੈਂਟਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਤਬਕੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੱਕ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਯੋਗਤਾ ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਗੈਰ-ਵਾਜਿਬ ਹਨ। ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੀ ਵੀ ਇਹੋ ਮੰਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬੰਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ਼ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਰੁਚੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਇਹ ਦਾਖਲਾ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਟੈਸਟ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਥ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਭ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਲਈ ਇੱਕ ਤਿੱਖਾ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

(ਸਫਾ 23 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵਡਿਆਇਆ ਗਿਆ। ਸੈਮਸੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਦਿੱਲੀ ਰਾਹੀਂ ਟੈਗੋਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਅਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸ ਨੇ ਵੁੱਡੀਕੇ ਦੀ ਸਰਪੰਚੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰੀ, ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਕਨਵੀਨਰ ਰਿਹਾ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ 'ਚ ਖਚਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ। ਆਪਣੀ ਸੌ ਸਾਲ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਅੱਸੀ ਸਾਲ ਕਲਮ ਚਲਾ ਕੇ ਸੌ ਤੋਂ

ਵੱਧ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਹ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੋਰਡ ਦਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਰਿਹਾ। ਸਾਹਿਤ ਟ੍ਰਸਟ ਵੁੱਡੀਕੇ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ ਉਹਦਾ, ਜਿਸਨੇ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਅਵਾਰਡ ਦਿੱਤੇ। ਉਹ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਲੇਖਕਾਂ ਬਾਣਾ ਬਲਵੰਤ ਤੇ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਉਤੇ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ 1947 'ਚ ਹੋਏ ਕਤਲੇਆਮ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵੁੱਡੀਕੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੁਸਤਕ ਪੀਪਲਜ਼ ਫੋਰਮ ਬਰਗਾਤੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰ. 9872989313 ਤੇ 9876710809 ਹਨ।

ਆਦਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅੱਜ ਵੀ ਮੈਂ ਸਿਫਟ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਦਫ਼ਤਰ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਨੈਨਸੀ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਦਾ ਕੱਪ ਭਰਿਆ ਤੇ ਸਿੱਧੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਖਲੋਤੀ।

“ਸੈਂਡੀ! ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਈ ਖਾਲੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਭਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਉਸਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂਗੀ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਜਾਇਨ ਕਰ ਲਵੇ।” ਨੈਨਸੀ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰਦਿਆਂ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਰੌਸ਼ੀ ‘ਚ ਕਿਹਾ। ਨੈਨਸੀ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਮੈਨੇਜਰ ਸੀ।

ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਫ਼ਤਰ ‘ਚ ਇਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਨਵੀਂ ਪੋਸਟ ਕੱਢੀ ਗਈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਆਈਆਂ। ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਛਾਂਟਣ ਵਿਚ ਮੈਂ ਨੈਨਸੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਕਈ ਦਿਨ ਇੰ ‘ਟਰ ਵਿ ਉ ਚਲਦੇ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪੈਨਲ ਵਿਚ ਬੈਠਦੀ ਰਹੀ। ਮੇਰੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਪੈਨਲ ਲਈ



ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ

ਫੋਨ: 403-605-3734

ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੋ ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੈਰਿਟ ‘ਤੇ ਆਈ ਸੀ, ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸਭ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਉਸੇ ‘ਤੇ ਹੀ ਬਣੀ। ਉਸ ਕੁਝ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਲੋਹਤੇ ਦੀ ਚਮਕ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸਦਕਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸਨੇ ਹਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਤਸੱਲੀ-ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਰੋਮ ਰੋਮ ਉਸਦੇ ਵਧੀਆ ਇਨਸਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦਾ ਜਾਪਿਆ। ਉਸਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਜਦੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਗੁੱਡ-ਮਾਰਨਿੰਗ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਾ ਕਮਰਾ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਾਲੀ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬੈਠੀ ਮੈਨੇਜਰ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ‘ਚੋਂ ਆਏ ਨਿਗਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਪਰ ਮੈਂ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਉਸਦੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਵਿਚ ਭਿੱਜ ਗਈ ਸਾਂ।

ਲੰਚ ਟਾਈਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੈਨਸੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਫਿਰ ਆ ਖਲੋਤੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਵੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕੁਝੀ ਨਾਲ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦੀ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਚੈਕ, ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੈਣ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਹਰ ਭੇਦ ਛੂਪਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕਸਮ ਸਣੇ ਹੋਰ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਰਮੈਲਟੀਜ਼ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਆਉਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ‘ਚ ਸਾਂ। ਉਸਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਮੇਰੀ ਨਵੀਂ ਡਿਊਟੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਡਿਊਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਤੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸੀ, ਭਾਵ ਉਸਨੂੰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣੀ ਸੀ।

ਅਮ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣੀ ਇਕ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਬੋਝ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਚਾਅ ਜਿਹਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਸਿਫਟ ਵਰਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਵਰਕਰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਸਾਂ। ਬੱਸ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸਿਫਟ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਕਈ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਬੀਤ ਜਾਂਦੇ। ਸਾਲ ‘ਚ ਇਕ ਅੱਧ ਵਾਰੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੀਟਿੰਗ ‘ਚ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ। ਕਈਆਂ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵੀ ਯਾਦ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀਆਂ।

ਟਰੇਨਿੰਗ ਲੈ ਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਸਿਫਟ ਮਿਲੇ ਪਰ ਹੁਣ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤੇ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਸੀ, ਇਹ ਪੱਕਾ ਸੀ।

ਏਨੀ ਪਿਆਰੀ ਸੂਰਤ ਤੇ ਸੀਰਤ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਮਿਲਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸੁਭਾਗ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਸੁਭਾਗੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਸਾਂ।

ਸੋਮਵਾਰ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਸਮੇਂ ਸਿਰ

ਦਫ਼ਤਰ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਗੁੱਡ ਮਾਰਨਿੰਗ ਕਹਿਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਗਲਵੱਕਤੀ ਪਾ ਕੇ ਮਿਲੀ।

ਉਸਦੀ ਨਿੱਘੀ ਗਲਵੱਕਤੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਸੀ ਪਰ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਉਸ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਸਦਾ ‘ਲੀਜ਼ਾ’ ਨਾਮ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ।

ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇ ਕੁ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੈਨੇਜਰ ਅਤੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਦੀ ਰਗ ਰਗ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ਼ ਸੀ।

ਮੈਂ ਉਸ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਨਵੀਂ ਸਾਂ ਪਰ ਸਨੀਐਰਟੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਅੱਗੇ ਸਾਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਕੁਝ ਝੇਪ ਜਿਹੀ ਵੀ ਮੰਨਦੀ ਸੀ।

ਉਸਦਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਬਰੇਕ ਅਤੇ ਲੰਚ ਬਰੇਕ ‘ਤੇ ਜਾਣਾ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਿਹਨਤੀ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਕੀ ਮਜ਼ਾਲ ਉਹ ਕਦੇ ਲੇਟ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਏਧਰ ਏਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੈਫੀਟੇਰੀਏ ਵਿਚ ਲੰਚ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ। ਉਸਦੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਗੋਲ ਭੁਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਹੱਥ ‘ਚ ਫੜੇ ਨਾਈਫ ਅਤੇ ਫੋਰਕ ਨੂੰ ਪਲੇਟ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਆਈ ਲਾਈਕ ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਬੁਆਏਜ਼ ਵੈਰੀ ਮੱਚ।”

“ਸੱਚੀ”- ਮੈਂ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ। ਉਸਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣਾ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ।

ਪੱਛਮੀ ਸਭਿਅਤਾ ਵਿਚ ਜੰਮੀ-ਪਲੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕੁਝੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਵਾਕ ਨਿਕਲਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਮੁੰਡਾ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸਦਾ ਦੋਸਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਬੱਸ ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੀ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, “ਕੈਨ ਆਈ ਟਾਕ ਟੂ ਯੂ ਪਰਸਨਲ?”

“ਵਾਏ ਨਾਟ”, ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਇਕ ਪਿਆਰੀ ਮੁਸਕਾਨ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਫੈਲ ਗਈ।

ਉਸਦੇ ਫਿੱਕੇ ਗੁਲਾਬੀ ਰੰਗ ਤੇ ਦੋਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ‘ਚ ਪੈਂਦੇ ਟੋਇਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਸੋਹਣੀ ਲੱਗੀ। ਉਸਦਾ ਲੰਬਾ ਕੱਦ, ਛਾਂਟਵਾਂ ਸਰੀਰ, ਤਿੱਖੇ ਨੈਣ ਨਕਸ਼ ਤੇ ਗੋਰਾ ਗੁਲਾਬੀ ਰੰਗ ਤੇ ਮਨ-ਮੋਹਣੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਸਕਰਟਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚੀ ਰੱਖਦੇ।

“ਰੱਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਸਨ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ” ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਸੋਚਦੀ ਤੇ ਆਪੋ ਹੀ ਆਪਣੀ ਇਸ ਸੋਚ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਕੁਝੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਸੋਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਵਰਗੀ ਹੀ ਉਸਦੀ ਸੂਰਤ ਤੇ ਸੀਰਤ ਸੀ।

ਜਿਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਸਾਂ, ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੋਰਿਆਂ ਦਾ ਕਬਰਸਤਾਨ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲੰਚ ਟਾਈਮ ‘ਚ ਮੈਂ ਕਬਰਸਤਾਨ ਵਿਚ ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸਾਂ।

“ਤੁਹਾਨੂੰ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਬਰਾਂ ‘ਚੋਂ?” ਇਕ ਦਿਨ ਲੀਜ਼ਾ ਬੋਲੀ।

“ਡਰ ਕਾਹਦਾ!” ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ।

“ਪਰ... ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਡਰਦੇ ਆ” ਉਸਨੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਤੱਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਪਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਕਬਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਜੱਫਾ

ਪਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।”- ਮੈਂ ਕਿਹਾ।

ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਖਿੜਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਈਆਂ। ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਉਸਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿਵਿਆਂ ‘ਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਰ ਕੇ ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਬਣੇ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਚੰਬੜ ਜਾਣਗੇ।

ਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਗੱਲਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਬੁਆਏ ਫਰੈਂਡ ਇੰਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹੈ। ਉਹ ਕਬਰਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ



ਡਰਦਾ ਹੈ।

ਉਸਦੇ ‘ਪੰਜਾਬੀ’ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ।

“ਰੀਅਲੀ!” ਮੈਂ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ। “ਕੀ ਨਾਮ ਹੈ ਉਹਦਾ?”

ਲੀਜ਼ਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਇਕ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਸੁੱਟੀ ਤੇ ਕਿਹਾ, “ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਸਾਰੇ ਨੇਕ ਹੀ ਸੱਦਦੇ ਹਨ।”

“ਅੱਛਾ”- ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਈ ਕਿ ਮੁੰਡਾ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਹੈ। ‘ਮੱਲ੍ਹੀਆਂ’ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡ ਮੇਰੇ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦੇ ਇਹ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਸਾਕ-ਸਕੀਰੀ ਹੀ ਨਿਕਲ ਆਵੇ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਦਤ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਿੱਟਾਂ ਸਕਿੱਟਾਂ ‘ਚ ਸਕੀਰੀ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੋਚਦਿਆਂ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਦੂਸਰਾ ਸਵਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, “ਕਿਹੜੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੈ?”

ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰਾ ਸਵਾਲ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਿਆ।

“ਭਲਾ ਉਸਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ!” ਮੈਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਆਈ ਡੌਟ ਨੋਆ।”

ਲੀਜ਼ਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਦੋਸਤੀ ਸੀ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ। ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਭਾਵੁਕ ਹੋਈ ਨੇਕ ਬਾਰੇ ਕਈ ਕੁਝ ਕਹਿ ਗਈ ਕਿ ਨੇਕ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸੁਨੱਖਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਉਸ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਮੁੰਡੇ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਵਧ ਗਈ। “ਲੀਜ਼ਾ! ਕੀ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਜੰਮ-ਪਲ ਹੈ।” ਮੇਰਾ ਅਗਲਾ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਣ ਸਵਾਲ ਸੀ।

“ਨੋ ਨੋ! ਉਹ ਚੌਦਾ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਨੇ ਸਾਰੀ ਫੈਮਿਲੀ ਦਾ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਸਤਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਵਾਧੂ ਕਲਾਸਾਂ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣਾ ਤੇ ਲਿਖਣਾ ਸਿੱਖ ਗਿਆ ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।”- ਲੀਜ਼ਾ ਦੇ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ?”

ਉਹ ‘ਅਮਕੋ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ’ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਲੀਜ਼ਾ ਨੇ ਸਵਾਲੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, “ਭੂ ਯੂ ਨੋ ਹਿਮ?”

“ਨੋ...ਨੋ...ਆਈ ਡੌਟ।” ਮੈਂ ਕਿਹਾ।

ਮੈਂ ਲੀਜ਼ਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝ ਪੱਕੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਨੇਕ ਕੋਲ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੀਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਉਸਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ।

ਦਫ਼ਤਰ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਇਕ ਕਾਗਜ਼ ‘ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਡੈਸਕ ‘ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇ ਆਈ ਤੇ ਕਿਹਾ, “ਲੀਜ਼ਾ... ਇਹ ਆਪਣੇ ਬੁਆਏ ਫਰੈਂਡ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਵੀਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ, ਉਸਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਤੇ ਉਹ ਆਪ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ।”

“ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਵਾਂਗੀ। ਅੱਜ ਸ਼ਾਮੀਂ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਮੇਰਾ ਨਵਾਂ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੇਖਣ ਆਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅੱਜ ਰਾਤ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹੇ।”

ਉਸਦੇ ਡੈਸਕ ‘ਤੇ ਪਏ ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਖੜਕ ਪਈ। ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਦਿਆਂ ਫੋਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਡੈਸਕ ‘ਤੇ ਵਾਪਿਸ ਆ ਗਈ।

ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਵਕਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਾਟ ਤੱਕ ਇਕੱਠੀਆਂ ਆਈਆਂ ਤੇ ਗੁੱਡ ਨਾਈਟ ਤੇ ਹੈਵ ਏ ਨਾਈਸ ਵੀਕਐਂਡ ਕਹਿ ਕੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ‘ਚ ਬੈਠ ਗਈਆਂ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਉਹ ਕੁਝ ਬਦਲੀ ਬਦਲੀ ਜਾਪੀ। ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਹਾਵ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਦਿਸੇ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਨਜ਼ਰਾਂ ਚੁਰਾ ਕੇ।

“ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੋਣੀ ਹੈ!” ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਜੀਅ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਾਂ। ਪਰ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਗੋਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਕਾਹਦੀ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਮੋਹੇ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਹੁਣ ਉਹ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਕੰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਨਾ ਕਰਦੀ। ਨਾ ਉਹ ਕਦੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਬਰੇਕ ‘ਤੇ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲੰਚ ‘ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਆਖਦੀ। ਮੈਂ ਉਦਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੈਰਾਨ ਸਾਂ ਕਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਣ ਦੱਸੇ ਇਉਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਬੀਤ ਗਏ। ਪੁਲੀਸ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ‘ਚ ਨਵੀਂ ਪੋਸਟਿੰਗ ਆਈ ਤੇ ਮੈਂ ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਉਹ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਲੀਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਚੇਤੇ ‘ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਈ।

ਤੇ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਢੇਰ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਛਾਂਟੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਚੰਗਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਕੁਝੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਸੀ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਦਿਮਾਗ ‘ਚ ਆਇਆ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨੈਗੇਟਿਵ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂ ਪਰ ਆਤਮਾ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਾਮੀ ਨਾ ਭਰੀ।

ਪੁਲੀਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਸਦਾ ਗਲਵੱਕਤੀ ਪਾਉਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਅਚੰਭਾ ਸੀ ਓਥੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰਿਆ ਪੈਗਾਮ ਵੀ ਸੀ। ਹੱਸਣ ਹਸਾਉਣ ਲਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਂ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਪਣਤ ਨਾ ਦਿਖਾਈ। ਨਾ ਹੀ ਉਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੁਆਏ ਫਰੈਂਡ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਛੇਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

ਉਹ ਕਈ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਤੁਰਦੀ ਫਿਰਦੀ ਰਹੀ। ਕੰਮ ਸਿੱਖਦੀ ਰਹੀ। ਆਪਣੀ ਕਾਪੀ ‘ਤੇ ਆਪਣੇ ਨੋਟਸ ਲਿਖਦੀ ਤੇ ਕੰਮ ‘ਚ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਲਾਉਂਦੀ। ਵਿਚ ਵਿਚ ਨੈਨਸੀ ਵੀ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੰਗੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ।

ਦਸ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੀ ਨਿਗਾਹ ਉਸਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ‘ਤੇ ਪੈ ਗਈ। ਹੱਥ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ

ਟੈਟੂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

“ਇਹ ਤਾਂ ਖੰਡਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ?” ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

ਮੈਂ ਹੋਰ ਗਹੁ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਖੰਡਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਟੈਟੂ ਵੱਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਦੇਖ ਲਿਆ।

ਲੀਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਇਸ ਖੰਡੇ ਵਾਲੇ ਟੈਟੂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਹੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਨੇ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਗੱਲ ਛੇੜ ਲਈ।

“ਦਿਸ ਟੈਟੂ!”ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਖੜਕ ਪਈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਟਰੇਨਿੰਗ ‘ਤੇ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪ ਫੋਨ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਟੈਟੂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਲੀਜ਼ਾ ਕੁਝ ਵੱਖਰੇ ਮੁਛ ਵਿਚ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਉਸਨੂੰ ਹੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸੋਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਦੱਸਣ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ “ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਾਮ ਵਾਲੀ ਸਲਿੱਪ ਨੇਕ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਬੁਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਮੁੰਡਾ ਗੋਰੀ ਨਾਲ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਵਿਆਹ ‘ਚ ਅੜਿੱਕਾ ਪਾਉਣਗੇ। ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਮਤਲਬ ਰੱਖ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।” ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਹ ਇਕੋ ਸਾਹ ਹੀ ਕਹਿ ਗਈ।

ਮੇਰਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਉਸ ਪਾਗਲ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹ ਕੱਢੀ।

ਲੀਜ਼ਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ।

“ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕੁਝ ਉਪਰੀਆਂ ਜੇਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਰੋਜ਼ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਨੇ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਮੇਰੇ ਸੰਬੰਧ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।”

“ਹੁੰ” ਮੈਂ ਹੁੰ ਕਹਿ ਕੇ ਹੀ ਸਾਰ ਲਿਆ ਪਰ ਉਹ ਬੋਲਦੀ ਹੀ ਗਈ।

“ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦ-ਜਾਨ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਲਾਈਫ ਤੇ ਮੇਰਾ ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ ਨੇਕ।” ਨੇਕ ਨਾਮ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ।

ਉਹ ਬੋਲਦੀ ਹੀ ਗਈ। “ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ‘ਤੇ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕ ਜਿਹਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਪਰ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭੁਲੇਖਾ ਜਾਂ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਸਮਝ ਕੇ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।”

ਮੈਂ ਲੀਜ਼ਾ ਦੀ ਗੱਲ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੀ ਤੇ ਕਿਹਾ, “ਹਾ! ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਉਸਦੀ ਹਰ ਮਾੜੀ ਆਦਤ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।”

“ਹੁੰ” ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘੁੱਟ ਭਰੀ। ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਆ ਗਈ ਤੇ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, “ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ‘ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਯੋਗ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਵੋਹ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਅੱਹ ਕਰਨਾ ਹੈ।” ਲੀਜ਼ਾ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਇਕੋ ਸਾਹ ਕਹਿ ਗਈ।

ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਵਾਕ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਲੰਬਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਨਾ ਟੋਕਦੀ। “ਤੇ ਆਹ ਟੈਟੂ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੌਕ ਆਇਆ?” ਮੈਂ ਆਪਣੇ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਿਆ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ ‘ਤੇ)

ਫਰਾਂਸ 'ਚ ਔਰਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਨਾਵਲ – ਔਰਤ ਦੁਖਿਆਰੀ

ਲੇਖਕ: ਮੋਪਾਸਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ – ਨਿਰਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਕੁਕਨੁਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਜਲੰਧਰ

ਪੰਨੇ- 96 ਮੁੱਲ- 150 ਰੁਪਏ

ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਮਹਾਨ ਲੇਖਕ ਮੋਪਾਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਨਾਵਲ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਜਟਿਲ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਮੁਹੱਬਤੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਸੂਖਮ ਈਰਖਾਵਾਂ, ਤਣਾਵਾਂ, ਟਕਰਾਵਾਂ, ਦੁਬਿਧਾਵਾਂ ਤੇ ਸ਼ੰਕਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿੱਦਤ ਬਿਆਨੀ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਛਾਪ ਛੱਡਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ



ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਰਾ

ਫੋਨ: 89682-82700

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ

ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਵੀ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੁਕਨੁਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪਿਆ ਤੇ ਨਿਰਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਕੀਤਾ ਉਸਦਾ ਨਾਵਲ 'ਔਰਤ ਦੁਖਿਆਰੀ' ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਰੰਭਕ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਧਰਾਤਲ 'ਤੇ ਔਰਤ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਿਰਜਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਵਲ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਹਿਜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਪਸੰਦ ਕਹਾਉਂਦੇ ਸਮਾਜ ਵੀ ਵਧੇਰੇ

ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿਲੇ ਤੇ ਨਿਆਂ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਨਾਵਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਜੀਨੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਤਸਵੀਰ ਉਭਾਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਾਂਗ ਉਥੇ ਵੀ ਔਰਤ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਦਸ਼ਾ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਪਿਤਾ, ਭਰਾ ਜਾਂ ਪਤੀ ਦੇ ਰਹਿਮ ਕਰਮ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਜੀਨੇ ਦਾ ਮੇਲ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਗੁਆਂਢੀ ਜੂਲੀਅਨ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਹਫਤੇ ਕੁ ਭਰ ਲਈ ਪ੍ਰੇਮੀ-ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਵਜੋਂ ਵਿਚਰਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਵੀ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੂਲੀਅਨ ਦਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕਰ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਜੂਲੀਅਨ ਉਪਰੋਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਭਿਅਕ ਤੇ ਦਿਆਨਤਦਾਰ ਮਨੁੱਖ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਬੇ-ਹੱਦ ਕਠੋਰ, ਸੰਵੇਦਨਹੀਣ, ਚਰਿੱਤਰਹੀਣ, ਲਾਲਚੀ ਤੇ ਕੰਜੂਸ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਅੱਖ ਜੀਨੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬੈਰਨ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਵੀ ਹੈ। ਜੀਨੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਤੇ ਲਾਲਚੀ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹਨੀਮੂਨ ਟੂਰ ਸਮੇਂ ਹੀ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਬੰਦ ਹੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਜੂਲੀਅਨ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕਰਦਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਦੀ ਨੌਕਰਾਣੀ ਰੋਜ਼ਾਲੀ ਨਾਲ ਜਬਰੀ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਕੁਕਰਮ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਗਰਭਮਈ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਇਸ ਕਾਰਨਾਮੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਚਲਣ 'ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਜੀਨੇ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਸਬੰਧ ਟਕਰਾਉ ਪੂਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਵਿਖਾਈ ਵਕਤੀ ਹਲੀਮੀ ਤੇ ਜੀਨੇ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰੀ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਬੰਧ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੂਲੀਅਨ ਦੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਜੀਨੇ ਪੈਰ-ਪੈਰ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀ

ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਇਕ ਹੋਰ ਗੁਆਂਢਣ ਔਰਤ ਕੌਮਤੈਸ ਨਾਲ ਵੀ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੌਮਤੈਸ ਦੇ ਪਤੀ ਕੌਮਤੋ ਵੱਲੋਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ



ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਜੂਲੀਅਨ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਨਾਲ ਜੀਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਤੋਂ ਤਾਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਸਿਕ ਯਾਤਨਾਵਾਂ ਭੋਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸਦੀ ਅਗਲੀ ਜੀਵਨ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇੱਕ ਦੁਖਿਆਰੀ ਮਾਂ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪਾਲ ਲਮਾਰੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਉਸਨੂੰ ਦੁਖਿਆਰੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੀਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਸਹਿਣ ਕਰਕੇ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਹਰ ਸੁੱਖ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਪਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਸੱਟੇਬਾਜ਼ੀ ਵੱਲ ਹੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੱਟੇਬਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਉਤਾਰਣ ਲਈ ਉਹ ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੁਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਲੈਕਮੇਲ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਉਸਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਜਣੇਪੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬੁਢਾਪੇ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਬਣਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਵ-ਜਨਮੀ ਬੱਚੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਉਸ 'ਤੇ ਹੀ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਨੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਉਭਰਵਾਂ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੁਖਿਆਰਾ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਿਗਾਨੇ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਨੌਕਰਾਣੀ ਰੋਜ਼ਾਲੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸਦੇ ਸੁੱਖ-ਆਰਾਮ ਦਾ ਪੂਰਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਤਰਾਵਾਂ-ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਨਾਵਲ ਉਸਦੀ ਜੀਵਨ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅੰਤ ਇਸ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਉਕਤੀ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, 'ਜਿੰਨੀ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਨੀ ਚੰਗੀ ਜਾਂ ਮਾੜੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।'

ਇਹ ਨਾਵਲ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਤੱਕ ਧਰਮ ਜਾਂ ਚਰਚ ਵੱਲੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਰੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਬੇ-ਲੋੜੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਭਰਵੀਂ ਸੰਵਾਦਕ ਚਰਚਾ ਛੇੜਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਾਵਲ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗਲਪਨਿਕ ਰਚਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨਾਰੀ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਦਸ਼ਾ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਵਲ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਨੁਵਾਦਕ ਨਿਰਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਏਨਾ ਸੁਚੱਜਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਨਾਵਲ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਾਂ ਵਰਗੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਇਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਨਾਵਲ ਹੀ ਲੱਗੇਗਾ। ਨਾਵਲ ਵਿਚਲਾ ਕਹਾਣੀ ਰਸ ਇਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

“ਲੈ ਸੁਣ..... ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਟੈਟੂ ਵਾਲੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟੈਟੂ ਬਣਵਾ ਲਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਵੀ ਬਣਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਰੋਣ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।” ਕਹਿੰਦੀ ਕਹਿੰਦੀ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਭਾਰੀ ਹੋ ਗਈ।

ਏਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਪੁਲੀਸ ਅਫਸਰ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਆ ਧਮਕਿਆ।

ਪੁਲੀਸ ਅਫਸਰ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਲੀਜ਼ਾ ਦਾ ਟੈਟੂ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਫੜ ਲਿਆ। ਉਸਦੇ ਟੈਟੂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਆਰ ਯੂ ਸਿੱਖ?” ਤੇ ਉਹ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਹੱਸ ਪਿਆ।

ਲੀਜ਼ਾ ਨੇ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ। ਪੁਲੀਸ ਅਫਸਰ ਦਾ ਮੋਢੇ ਉਤਲਾ ਰੋਡੀਓ ਬੋਲ ਪਿਆ ਤੇ ਉਹ ਹੌਲੇ ਹੌਲੇ ਕਰਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਲੀਜ਼ਾ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਟੈਟੂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਖੰਡੇ ਦਾ ਟੈਟੂ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਉੱਠਿਆ ਸਵਾਲ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਭਤਭਤ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਲੀਜ਼ਾ.... ਮੈਨੂੰ ਟੈਟੂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਹੈ..... ਸੋਹਣਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦਾ ਤੇਰੇ ਤੇ ਨੇਕ ਦੇ ਵਿਆਹ ਨਾਲ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ?” ਮੈਂ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਨੇ ਪੁੱਛ ਲਿਆ।

ਲੀਜ਼ਾ ਹੱਸ ਪਈ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਾਫੀ ਵਾਲਾ ਕੱਪ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਦੋਨਾਂ ਕੱਪਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਪਾ ਲਈ ਤੇ ਦੋਬਾਰਾ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਆ ਬੈਠੀ। ਲੀਜ਼ਾ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਸਨੇ ਕੁਰਸੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਮੇਰੇ ਬਰਾਬਰ ਬਿਲਕੁਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਰ ਲਈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਅਗਾਂਹ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਹਾਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੇ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਟਿਕਾ ਲਈਆਂ।

ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਵਾਲਾਂ ਤੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਪਲ ਉਹ ਚੁੱਪ ਰਹੀ ਤੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਟੈਟੂ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਕਰ ਕੇ ਬੋਲੀ, “ਆਰ ਯੂ ਸਿੱਖ ਟੂ?”

“ਯੈਸ ...ਯੈਸ.....!” ਮੈਂ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਲੀਜ਼ਾ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਹੋਰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜ ਲਿਆ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਹੌਂਸਲੇ ਕਿਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਉਸਨੇ ਡੈਸਕ ਤੋਂ ਨੈਪਕਿਨ ਚੁੱਕਿਆ, ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਨੂੰ

ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਭਾਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲੀ, “ਨੇਕ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੇਰੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਲੇ ਪਿਆਰ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਅਤੇ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਇਹ ਉਸਦੇ ਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਅਸੀਸ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਵਿਆਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਲਈ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ।”

“ਹੈ।” “ਮੈਂ ਹੋਰਾਨੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ।

“ਇਕ ਦਿਨ ਨੇਕ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣੀ ਤਾਂ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਨੇਕ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਮਝਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਆਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਕਲ ਗਈ ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਬੇਹੁਦਾ ਜਿਹੀ ਮੰਗ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ।”

ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਉੱਚੀ ਦੇਣ ਨਿਕਲ ਗਿਆ.... “ਮੰਗ...ਮੰਗ!” ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਲੈਣ ਦੇਣ ਭਾਵ ਦਾਜ ਦਹੇਜ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ!

ਲੀਜ਼ਾ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਅੱਕ ਦੀ ਡੋਡੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ, ਤੇ ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆਂ ਉਸਨੂੰ ਧੁੜਧੁੜੀ ਆ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਉਸਨੇ ਕਾਫੀ ਦੀ ਘੁੱਟ ਭਰੀ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਉਸ ਘੁੱਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਰੱਖੀ ਰੱਖਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਦਾ ਸਵਾਦ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਦੀ ਘੁੱਟ ਭਰੀ ਸੀ।

ਉਸਨੇ ਕੋਲ ਪਈ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਦੋਬਾਰਾ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਜਾਹਿਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, “ਕੀ ਕਿਹਾ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ?”

“ਹਾਂ..... ਹਾਂ... ਉਹ ਬੁੱਢੀ ਔਰਤ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਪਲੋਸਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਨੇਕ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ - ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤੇਰਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਆਉਂਦਾ.... ਤੂੰ ਇਉਂ ਕਰ ਨੇਕ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਮਤਲਬ ਕਿ ਨੇਕ ਦੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਪੱਕਾ ਕਰਵਾ ਦੇ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨਾਲ ਤਲਾਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਨੇਕ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਮੇਰੇ ਭਤੀਜੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਤੂੰ ਵਿਆਹ ਕੱਚਾ ਹੀ ਕਰਵਾਉਣੈਂ। ਬੱਸ ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਨੀਂ ਭਿਣਕ ਨਾ ਪਵੇ। ਕੰਮ ਕੁਮ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਬਣਦਾ ਕੰਮ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਆ।”

ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਫਿਰ ਨਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝਦੀ ਹੋਈ ਦੋਬਾਰਾ ਫੁੱਟ ਪਈ, “ਨੇਕ ਦੀ ਮਾਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਹਿ ਕੇ ਮੇਰਾ ਟੈਟੂ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਪਲੋਸਣ ਲੱਗ ਪਈ ਤੇ ਟੈਟੂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, “ਧੀਏ ਆਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੁਹਾਡੀ ਰਾਖੀ ਕਰੇਗਾ।”

ਲੀਜ਼ਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸੰਨਾਟਾ ਛਾ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਸੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ ਕਿ ਲੀਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੌਸਲਾ ਦਿਆਂ। ਮੈਂ ਬੋਲਣ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਲੱਭ ਰਹੀ ਸਾਂ ਪਰ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਏ ਕਿਤੇ ਲੁਕ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਲੀਜ਼ਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੰਬਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਤੇ ਸਿਸਕੀਆਂ ਭਰਨ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਕਤ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਤਾੜੀ ਮਾਰੀ ਤੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਉਠ ਕੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈ।”

“ਓ ਮਾਈ ਗਾਡ!” ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਨਿਕਲਿਆ। ਮੈਂ ਲੀਜ਼ਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਲਗਾਤਾਰ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸਾਂ।

ਲੀਜ਼ਾ ਨੇ ਫਿਰ ਕਾਫੀ ਦੀ ਘੁੱਟ ਭਰੀ। ਖਿੱਚਵਾਂ ਜਿਹਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਤੇ ਬੋਲੀ, “ਨੇਕ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਆਇਆ ਪਰ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਇਕ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ। ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹ ਮੈਂ ਟੈਕਸੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਪੁੱਜ ਗਈ।” ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਹੇ, ਲੀਜ਼ਾ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉਠ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਗਲਵੱਕਤੀ ਪਾ ਲਈ।

ਲੀਜ਼ਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੇਕ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਮਿਲੀ ਪਰ ਹਰ ਵਾਰ ਉਸਨੇ ਏਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਾਮੇ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਮੰਗਵਾ ਦੇ ਤੇ ਫਿਰ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਤੈਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਧੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਗੋਰੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਏਨਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਕਰਵਾ ਦੇ। ਪਰ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰ ਕਿਸੇ ਝੂਠ ਦੀ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ ਭਰ ਸਕਦਾ। ਕੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਠੀਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਝੂਠ ਬੋਲਾਂ? ਝੂਠਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਵਾਂ!

ਹੁਣ ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਨੇਕ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਇਸ ਲਈ ਪਾਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਮੇ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਮੰਗਵਾ ਸਕੇ ਤੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਵਰਤ ਸਕੇ। ਦਰਅਸਲ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਰਚਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਰਚਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਉਹ ਪਲ ਭਰ ਲਈ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਈ। ਲਗਾਤਾਰ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਹਿੱਕ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਇਕ ਲੰਬੇ ਸਾਰੇ ਹਉਕੇ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪੀੜ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲੱਗ

ਗਿਆ। ਉਹ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਮਾਰੂ ਪੀੜ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹਉਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ ਹੰਝੂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਤੇ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਪਈਆਂ ਫਾਈਲਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਏ।

ਦਫਤਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਠੀਕ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮੈਂ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਫਾਈਲਾਂ ਤੋਂ ਹੰਝੂ ਪੁੰਝ ਦਿੱਤੇ।

“ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣ ਨੇਕ ਮਿਲਦਾ ਹੈ?” ਮੈਂ ਨੈਪਕਿਨ ਨੂੰ ਗਾਰਬੇਜ਼ ਬਾਕਸ ਵਿਚ ਸੁੱਟਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਨੋ ਨਾਟ ਐਟ ਆਲ.... ਹੁਣ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਜੋ ਸ਼ਰਤ ਸੀ, ਮੈਂ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਏਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਮੇ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਹੀ ਮੰਗਵਾਉਣਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ।”

“ਰਾਈਟ..... ਯੂਅਰ ਮੰਮ ਇਜ਼ ਰਾਈਟ.....” ਮੈਂ ਕਿਹਾ।

“ਜੇਕਰ ਨੇਕ ਮੈਨੂੰ ਅਸਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮਾਮੇ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲਿਆਉਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ!”

“ਯੈਸ ਲੀਜ਼ਾ!” ਮੈਂ ਵੀ ਉਸਦੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਲੀਜ਼ਾ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਮਿੱਟ ਕੁ ਲਈ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਪਏ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਲਕੀਰਾਂ ਵਾਹ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਚੁੱਪ ਸਾਂ।

ਦਫਤਰ ਦੇ ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਖੜਕੀ। ਲੀਜ਼ਾ ਨੇ ਫੋਨ ਚੁੱਕਿਆ। ਅੱਗੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ‘ਸੋਰੀ ਰੌਗ ਨੰਬਰ’ ਕਹਿ ਕੇ ਫੋਨ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਲੀਜ਼ਾ ਹੱਸ ਪਈ। ਉਸਦੇ ਹਾਸੇ 'ਚ ਉਸਦੀ ਪੀੜ ਛਣਕਦੀ ਸੀ।

ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਹੱਥ 'ਤੇ ਬਣੇ ਟੈਟੂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਪਈ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਨੇਕ ਨੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਇਹ ਟੈਟੂ ਬਣਵਾ ਕੇ ਮੇਰੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕੱਢਣ ਲਈ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੂਹਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਹਰ ਧਰਮ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਧਰਮ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਪਾਪ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦਾ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਮੇਰਾ ਹੀ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਪਿਆਰ ਵਰਗੇ ਸੋਹਣੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦਾ ਵੀ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਹੈ। ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਭੁੱਲਣਾ ਪਰ ਹੁਣ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਨਫਰਤ ਹੈ ਉਸਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ.....।”

“ਹਾਂ” ਇਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ।” ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਟੈਟੂ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਫੜਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੀਜ਼ਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਲੀਜ਼ਾ ਇਸ ਟੈਟੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਤੋਂ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ।

ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਤੱਤਤੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਵੀਜਨ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਫਲ ਮਿਲੇਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਗਰ ਚੰਡੋਰਾ ਫੇਰਦੀ,-

ਕਵੀਜਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ, ਕੁਤੀਓਂ ਕਰੋ ਉਪਾਓ
ਇਹ ਸੋਨੇ ਦੇ ਹੋਣ ਪਏ, ਤਾਂ ਵੀ ਨੇੜੇ ਨਾ ਜਾਓ।

ਪਰ ਫਸ ਗਈ ਤਾਂ ਫਟਕਣ ਕੇਹਾ? ਉਖਲੀ 'ਚ ਸਿਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਮੋਹਲਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਡਰ? ਕਵੀ ਮਹਾਸ਼ੇ ਨੇ ਰਾਤ ਦਿਨ ਗੋਤੇ ਮਾਰਿਆ ਕਰਨੇ ਕਦੀ ਮੇਰੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਤੇ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰੋਣੇ ਰੋਇਆ ਕਰਨੇ,

ਹੇ ਹੁਸਨ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਮਾਨ ਨਾ ਕਰ
ਮੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਪਈ ਲਲਕਾਰ ਨਾ ਤੂੰ।

ਤੇਰੇ ਨੈਣਾਂ ਦਾ ਡੰਗਿਆ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ
ਮੀਮ ਮਰੇ ਨੂੰ ਗੋਰੀਏ ਮਾਰ ਨਾ ਤੂੰ।

ਜਦੋਂ ਮਿਲਣਾ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ:

ਤੇ ਤੇਰਿਆਂ ਨੈਣਾਂ ਦਾ ਪੁਟਿਆ ਹਾਂ
ਭਾਵੇਂ ਰੱਖ ਲੈ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਮਾਰ ਦੇ ਤੂੰ।

ਲਾਮ ਲਾਂਬੂ ਕਲੇਜੇ ਦੇ ਵਿਚ ਮੱਚਣ
ਭਾਵੇਂ ਸਾੜ ਦੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਠਾਰ ਦੇ ਤੂੰ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਪੁਛਿਆ ਕਵੀਜਨ, ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੀ ਕਰੇਗਾ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਮੀਨਾਕਸੀ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਹੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਰਾਜਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਲਤਨਤਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਅਕਾਸ਼ ਦੇ ਤਾਰੇ ਤੋੜ ਲਿਆਵਾਂਗਾ ਤੇ ਤੇਰੇ ਵਾਲਾਂ 'ਚ ਜੜ ਦਿਆਂਗਾ। ਮੈਂ ਪਤਾਲ ਦੇ ਹੀਰੇ ਕੱਢ ਲਿਆਵਾਂਗਾ ਤੇ ਤੇਰੀ

ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੀਰ

ਝੋਲੀ ਭਰ ਦਿਆਂਗਾ, ਐ ਮੇਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਮਲਕਾ ਤੂੰ ਇਹ ਨਾ ਪੁੱਛ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਕੀ ਕਰਾਂਗਾ? ਬਸ ਏਨਾ ਸਮਝ ਲੈ ਕਿ ਤੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸੱਤਰੰਗੀ ਪੀਘ ਝੂਟਿਆ ਕਰੇਂਗੀ। ਮੈਂ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਕਵੀ ਪਤਨੀ ਬਣ ਗਈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਹੀ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ, ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।”

ਜੀਮ ਜੇ ਆਖੋ ਮੈਨੂੰ ਸੋਹਣੀਏ ਤੂੰ
ਮੈਂ ਸੱਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਹੀ ਤੋੜ ਸੁੱਟਾਂ।

ਸੂਰਜ ਚੰਨ ਦੇ ਨੇ ਵਖੋ ਵੱਖ ਵੇਲੇ
ਹੁਕਮ ਕਰੇਂ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਸੁੱਟਾਂ।

ਮੈਂ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਕਵੀਜਨ ਮੈਂ ਆਂਢਣਾਂ-ਗੁਆਂਢਣਾਂ ਦੇ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਵੇਖੇ ਹਨ। ਕਾਲੀਆਂ ਕਲੋਟੀਆਂ ਵੀ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਲੱਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਈਆਂ ਦੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਚੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲਾ ਹਨ, ਕਈ ਇਸਤਰੀਆਂ ਹੀਰੇ ਦੇ ਨਗ ਲਈ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗੋਦੇ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਹਾਰ ਪਾਇਆ। ਕਵੀਜਨ ਆਪਣੇ ਰੰਗ 'ਚ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ,

ਮੇਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਮਲਿਕਾ ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਹਵੇਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੋਹਿਨੂਰ ਦਾ ਹੀਰਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆਵਾਂ, ਮੈਂ ਮਲਕਾ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦਾ ਤਾਜ ਤੇਰੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿਆਂ। ਮੈਂ ਬੰਬਈ ਕਲਕੱਤੇ ਦਾ ਸਰਾਫਾ ਬਜ਼ਾਰ ਖਰੀਦ ਲਿਆਵਾਂ। ਸ਼ਿਅਰ ਅਰਜ਼ ਹੈ,

ਗਾਫ਼ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਕਾਹਨੂੰ ਗੱਲ ਕਰਨੀ
ਗਹਿਣੇ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਤੇਰੇ ਪਾ ਦੇਈਏ।

ਛਾਪ ਛੱਲਾ ਵੀ ਆਪਣਾ ਲਾਹ ਦੇ ਤੂੰ
ਚੋਰੀ ਚਾਰੀ ਦੇ ਡਰ ਮੁਕਾ ਦੇਈਏ।

ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੁਕੀ। ਉਹ ਦਿਨ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਹ ਦਿਨ ਆਵੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਗਹਿਣੇ ਨਹੀਂ ਮੰਗੇ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਸੰਗਦਿਆਂ ਸੰਗਦਿਆਂ ਕਿਹਾ,

“ਕਵੀਜਨ ਸਾਡੀ ਗਵਾਂਢਣ ਬਨਾਰਸ ਤੋਂ ਬੜੀਆਂ ਵਧੀਆ ਵਧੀਆ ਸਾੜੀਆਂ ਲਿਆਈ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਇਕ ਦੇ ਸਾੜੀਆਂ ਹੀ ਲੈ ਦਿਓ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੀਨਾਕਸੀ, ਸਾੜੀਆਂ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਤੇਰੇ ਲਈ ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਸਾੜੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਦਰੋਪਤੀ ਵਰਗੀ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਚੀਰ ਹਰਨ ਕਰਨ, ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਲਾਜ ਕਾਇਮ ਰਹੇ। ਸਾੜੀ ਬਨਾਰਸ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਲਕੱਤੇ ਦੀ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬੰਬਈ ਦੀ, ਜੈਪੁਰ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ-ਬੱਸ ਨਿਰਾ ਕੱਪੜਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡੋ। ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣੋ,

ਕਾਫ਼ ਕੱਪੜੇ ਕਾਸ ਨੂੰ ਮੰਗਦੀ ਏਂ,
ਤੈਨੂੰ ਮਖਮਲ ਤੇ ਰੇਸ਼ਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਨੀ।

ਲੀਰਾਂ ਵਿਚ ਲਪੇਟਿਆ ਹੁਸਨ ਚੰਗਾ,
ਖੰਦਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਾਸੇ ਦੀ ਬੋਤ ਹੈ ਨੀ।

ਗਹਿਣੇ ਵੀ ਛੱਡੋ-ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਛੱਡੋ, ਜੋ ਮਿਲਿਆ ਪਾ ਲਿਆ, ਜੋ ਪਾਇਆ ਹੰਢਾ ਲਿਆ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਲ ਵੇਖਦੀ ਸਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮਕਾਨ ਸਾਨੂੰ ਟਿੱਚਰਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬਾਬੂਆਂ ਨੇ ਦਸ-ਦਸ ਮਰਲੇ ਦੇ ਮਕਾਨ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਅਸੀਂ? ਅਸੀਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਬਰਸਾਤੀ ਵਿਚ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਕਵੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਕਦੀ ਆਪਣਾ ਵੀ ਮਕਾਨ ਪਏਗਾ? ਅੱਗੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪਏਗਾ? ਤੂੰ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਏਂ ਜਦੋਂ ਕਹੋਂ ਅਲੂਦੀਨ ਦੇ ਲੈਪ ਵਾਂਗ ਮਹਿਲ ਖੜੇ ਕਰ ਦਿਆਂ, ਮੀਨਾਕਸੀ ਤੇਰੇ ਲਈ ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਲੈ ਫੇਰ ਗ਼ੌਰ ਨਾਲ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣ ਅਰਜ਼ ਕੀਤਾ

ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਸਰਸੀ ਲੇਖਕ ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੀਰ, ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, “ਸੋਚ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਆਦੀ ਬਣਾਓ, ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡਾ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਤਬਾ ਬਖਸ਼ੇਗੀ”। ਉਹ ਉੱਚ-ਕੋਟੀ ਦੇ ਵਕੀਲ, ਲੇਖਕ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰੇ ਅਤੇ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1991 ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਹਾਸਰਸੀ ਰਚਨਾ ਛਾਪਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਜੇ:

ਮੀਮ ਮਹਿਲ ਮਕਾਨ ਕੀ ਫੂਕਣਾ ਹੈ
ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਵਾਜਾ ਨਾ ਵੱਜਦਾ ਹੈ।
ਲੱਦ ਗਏ ਸਵਾਤਾਂ ਦੇ ਬੜੇ ਮਾਲਕ,
ਫੱਕਰ ਝੁੰਗੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੱਜਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣਿਆ, ਦਾਦ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਈ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਗਈ, ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਘਰ ਦੁਲਹਨ ਵਾਂਗ ਸਜਿਆ ਵੇਖਿਆ। ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਡੈਕੋਰੇਸ਼ਨ ਪੀਸ ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ ਲੱਗੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਨਿਗੂਣੀ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ-ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੰਜ ਸੱਤ ਡੈਕੋਰੇਸ਼ਨ ਪੀਸ ਮੰਗਵਾ ਲਵਾਂ। ਇਹ ਸੋਚਦਿਆਂ ਸੋਚਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਹਿ ਹੀ ਦਿੱਤਾ, ਕਵੀਜਨ ਪਟਿਆਲੇ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੋ ਚਾਰ ਡੈਕੋਰੇਸ਼ਨ ਪੀਸ ਲੈ ਆਉਣੇ। ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੀਨਾਕਸੀ ਜੀ, ਮੰਗਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚੱਜ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਮੰਗਿਆ ਕਰੋ। ਮੇਰੀ ਮਲਿਕਾ ਤੇਰੇ ਲਈ ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ-ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ-ਕਾਬਿਲੇ ਦਾਦ ਸ਼ੇਅਰ ਹੈ:

ਸੀਨ ਸਜ ਸਜਾਵਟਾਂ ਝੂਠੀਆਂ ਨੇ
ਘਰ ਵਿਚ ਜੇ ਝੁੱਜਦੀ ਭੰਗ ਹੋਵੇ।
ਚਿੜੀਆਂ, ਤੋਤੀਆਂ, ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕੀ
ਕਰਨਾ?

ਘਰ ਵਾਲੀ ਦਾ ਕੋਸਰੀ ਰੰਗ ਹੋਵੇ।

ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਵੀਜਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਬੜੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਕਾਰ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ-ਕਾਰਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਥੋਂ ਵੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਕਵੀਜਨ ਆਪਾਂ ਕਾਰ ਹੀ ਲੈ ਲਈਏ। ਕਵੀਜਨ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਸ ਪਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਗਲੀਏ ਕਾਰ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਤੇਰੇ ਲਈ ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ-

ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੇ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰਿਆ ਨਾ ਜਾਏ।
ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੇ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਵਕਤ ਡੰਡਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਿਆ ਹੋਵੇ, ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੇ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕਣਾ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੇ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਨਿਰੇ ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਹੀ ਹੋਣ। ਅਸੀਂ ਐਸੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬੇਕਾਰ ਚੰਗੇ ਹਾਂ। ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ?

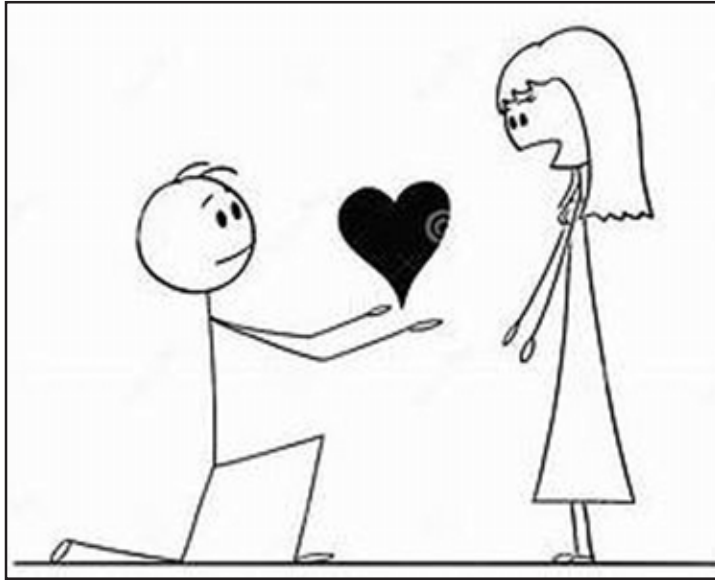
ਮੀਮ ਮੋਟਰਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਟਮਟਮਾਂ ਦੇ,
ਫੋਕੇ ਜਿਹੇ ਰਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰੀਏ?
ਰੇਲਾਂ ਮੋਟਰਾਂ 'ਤੇ ਕਰਨਾ ਸਫਰ ਕਰ ਲਓ,
ਜਿਹੜੇ ਵੱਜੇ ਨਾ ਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰੀਏ?

ਮੈਂ ਸਬਰ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਇੱਕ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੰਢ ਆਈ। ਮੇਰੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਭਰਾ ਸੀ-ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਨੂੰ ਹੱਥੀ ਖਿਡਾਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਭੈਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਕੁਝ ਦੇਣਾ ਲੈਣਾ ਵੀ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਬੜੇ ਚਾਅ ਪਰ ਅਧੀਨਗੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਕਵੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਜੀ ਬੜੀ ਮਸਤੀ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਚੰਨ ਜੀ ਤੁਹਾਡਾ ਚਕੋਰ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ ਅੱਜ ਏਸੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ੇਅਰ ਸੁਣੋ:

ਸੀਨ ਸਾਦੀਆਂ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਚਾਅ ਚੜਿਆ,
ਸ਼ਾਦੀ ਆਪਣੀ ਦੇ ਕੋਲ ਭੁੱਲ ਗਈ ਏ।
ਸੀਨ ਸੋਹਣੀਏ ਸਾਡੀ ਜਵਾਨੀ ਉਤੇ,
ਤੂੰ ਤਾਂ ਵਾਂਗ ਹਨੇਰੀ ਦੇ ਝੁੱਲ ਗਈ ਏ।

ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਵਸਦਾ ਰਸਦਾ ਘਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਮਹਿਮਾਨ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ? ਮੇਰੇ ਪੇਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਜਾਲ ਵਿਵਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਭੂਆ ਦੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਸਾਲੇ ਦੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਭਣੇਈਏ ਦੇ ਸਾਲੇ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਤੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਮਾਮੀ ਦੇ ਦਦਿਓਰੇ ਦੀ ਧੀ ਦੇ ਜੇਠ ਦੇ ਸਾਲੇ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆ ਗਏ। ਮੈਂ ਕਵੀ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਦਾਣਾ-ਪਾਣੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਤੇ ਟਹਿਲ ਸੇਵਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ। ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ

ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਖਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਜੀਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੀਹਦੇ ਸਦਕੇ ਸਾਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮਿੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼



ਕਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅੱਗੇ ਰੱਖੀ।

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸਿਆਣੇ ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ,
ਘਰ ਖਾਧਾ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ-ਚਿੜੀਆਂ ਖਾਧਾ ਖੇਤ,
ਦਾਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੇ? ਹਰ ਕੋਈ ਮੰਗਣ ਹੋਤ।

ਮੀਨਾਕਸੀ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਰਾ ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ:

ਭੇ ਭੂਤਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣ ਕੇ,
ਜਿਥੇ ਲਟਕਦੇ ਹਾਂ ਉਥੇ ਲਟਕ ਜਾਵਣ।
ਖੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਜੋ ਵੀ ਮਿਲੇ ਏਥੇ,
ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬਹਿ ਕੇ ਵੈਸਾ ਝਟਕ ਜਾਵਣ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਆ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਪਾਈ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਵੱਡੇ ਹਸਪਤਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਖਾਉਣੀਆਂ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਹਰ ਦਿਨ-ਦਿਹਾਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਗੱਢੇ ਬਖਸ਼ਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਬੜੀ ਅਧੀਨਗੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਕਵੀ ਰਾਜੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੁਝ ਦਿਨ ਏਥੇ ਠਹਿਰਨਗੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਟੋਕ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੀਨਾਕਸੀ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੀ ਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੀ? ਦਾਸ ਦੀ ਤਾਂ ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਲਈ ਤੁਹਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਥਾਏ ਸ਼ਿਅਰ ਅਰਜ਼ ਹੈ:

ਸੀਨ ਸੱਸ ਤੇ ਸੀਨ ਹੀ ਸੱਪ ਰਲ ਕੇ,
ਜਦੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਂਵਦੇ ਨੇ।
ਸਮਝਦਾਰ ਲੋਕੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਸ ਵਾਲਾ,
ਚੇ ਚੰਨੀਏ ਟੈਂਟਾ ਮੁਕਾਵੰਦੇ ਨੇ।

ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਬੜਾ ਉਦਾਸ ਸੀ, ਸੋਚਦੀ ਸਾਂ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਜਾਈਏ ਕਿੱਧਰ? ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਕ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੜੀ ਵਧੀਆ ਫਿਲਮ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰੇ ਫਿਲਮ ਹੀ ਦੇਖ ਆਈਏ। ਮੈਂ ਝਿਜਕਦਿਆਂ ਝਿਜਕਦਿਆਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਆਈਏ। ਕਵੀਜਨ ਉਛਲ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਇਹ ਬੜਾ ਵਧੀਆ 'ਆਈਡੀਆ' ਹੈ। ਮੀਨਾਕਸੀ ਤੂੰ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਰੋਂਦੀ ਏਂ। ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇਖੋ ਬਾਈਸਕੋਪ ਦੇਖੋ, ਸਰਕਸ ਦੇਖੋ, ਥੀਏਟਰ ਦੇਖੋ, ਪੁਤਲੀਆਂ ਦਾ ਨਾਚ ਦੇਖੋ ਜਾਂ ਬਾਂਦਰਾਂ ਦਾ ਖੇਡ ਦੇਖੋ, ਰਿੱਛ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣੋ ਜਾਂ ਤੋਪ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੋਤੋ ਦੇ ਕਰਤਬ ਵੇਖੋ, ਨਾਂਗੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਜਲੂਸ ਦੇਖੋ ਜਾਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਜਨਾਨੀਆਂ ਦਾ ਸਿਆਪਾ ਦੇਖੋ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਦੇਖੋ ਜਾਂ ਰਾਕਟਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਦੇਖੋ-ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਜੀ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇਖੋ ਪਰ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਕੁਝ ਨਾ ਦੇਖੋ ਤੇ ਕੰਮ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣੋ:

ਸੀਨ ਸਿਨਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ,

ਨਿਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਉਥੇ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ।

ਜੀਹਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਥਾ ਆਖਦੇ ਨੇ,

ਨਾ ਉਹ ਅੱਜ ਹੁੰਦੀ ਨਾ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਹੁੰਦੀ।

ਸਭ ਗਏ ਲੇਖ ਤੇ ਮਚ ਗਈ ਮੈਂ, ਇਕ ਦਿਨ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਝੀਲ 'ਤੇ ਹੀ ਲੈ ਚਲੋ। ਬੋਲੇ, ਉਹ ਡਾਰਲਿੰਗ, ਉਹ ਡਾਰਲਿੰਗ, ਤੇਰੇ ਲਈ ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ-ਝੀਲ ਕਹੋਂ ਝੀਲ, ਦਰਿਆ ਕਹੋਂ ਦਰਿਆ, ਪਹਾੜ ਕਹੋਂ ਪਹਾੜ, ਸਮੁੰਦਰ ਕਹੋਂ ਸਮੁੰਦਰ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਕਹੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਕਹੋਂ, ਜਿੱਥੇ ਕਹੋਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ-ਸਭ ਤੋਂ ਸਸਤੀ ਸੈਰ ਝੀਲ ਦੀ ਹੈ। ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੋਣਕ ਝੀਲ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਬੂਆਂ ਦੇ ਖੀਸੇ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਝੀਲ ਹੀ ਵਿਖਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਰਾਣੀਏ ਇਹ ਝੀਲ ਵੀ ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਸ਼ੈਅ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਬੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਕੱਢਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਗੰਗਾ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪਿੰਜਰ ਹੱਥ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਝੀਲ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੂਡ ਠੀਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣੋ। ਅਰਜ਼ ਕੀਤਾ ਜੇ:

ਝੇ ਝੀਲ ਤੇ ਚਲਣਾ ਚਲੇ ਚਲੇ,
ਛੇ ਛਾਲ ਨਾ ਕਿਧਰੇ ਮਾਰ ਦੇਣੀ।

ਪਿਛੋਂ ਤਤਫਦੇ ਨਾ ਅਸੀਂ ਰਹਿ ਜਾਈਏ,
ਤੇਰੇ ਪੇਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈ ਜਾਏ ਤਾਰ ਦੇਣੀ।

ਕਰਵਾ ਚੋਬ ਦਾ ਵਰਤ ਆ ਗਿਆ, ਮਹੱਲੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੇ ਵਰਤ ਰੱਖਣਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ ਰੱਖ ਲਵਾਂ। ਵਰਤ ਲਈ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਸਾਮਾਨ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਵੀ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਆਗਿਆ ਦੇਵੇ ਤੇ ਕੁਝ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਕਰੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਰਵਾ ਚੋਬ ਦਾ ਵਰਤ ਰੱਖ ਲਵਾਂ। ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਦੇ-ਲਿਖਦੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਝਾਕ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਸੁੱਖਾਂ ਲੋਚਦੀ ਏਂ ਮੀਨਾਕਸੀ, ਸਾਡੀ ਤੇਰੇ ਲਈ ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਵੇਖ ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਮੌਕੇ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣਾਈਏ, ਅਰਜ਼ ਕੀਤਾ ਜੇ:

ਵੇ ਵਰਤ ਦਾ ਬੜਾ ਰਵਾਜ ਪੁੱਠਾ,
ਭਾਵੇਂ ਹਾਜ਼ਮੇ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਠੀਕ ਸੱਜਣੀ।
ਕਰਵਾ ਚੋਬ ਹੋਵੇ, ਕਰਵਾ ਅੱਠ ਹੋਵੇ,
ਭੁੱਖੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕਾਹਦੀ ਤਰੀਕ ਸੱਜਣੀ।
ਇਕ ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਚਾਅ ਕਿਰਦੇ ਗਏ, ਜੇ ਵੀ ਹਸਰਤ ਉਨੀ ਉਸ ਦਾ ਮੈਂ ਆਪ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਸੁਟਿਆ। ਮਨ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਜਾਨ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਵੇ, ਕਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨੀ ਮੰਗਣਾ। ਹੋਰ ਤਾਂ

ਹੋਰ ਘਰ ਦੀਆਂ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋੜਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਾਹ ਲਗਦਿਆਂ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਪਰ ਰਸੋਈ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਸੀ, ਨਾ ਲੱਕੜਾਂ, ਨਾ ਕੋਇਲੇ, ਨਾ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ-ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਤਪੇ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਤਪੇ? ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਮੇਰੇ ਸਿਰਤਾਜ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਬਾਲਣ ਨਹੀਂ ਲੱਕੜਾਂ, ਕੋਲੇ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਤਪਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਲਿਆਵੇ। ਕਵੀਜਨ ਫਿਰ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ,

ਵਾਹ! ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਾਹ! ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਲੱਕੜਾਂ, ਕੋਲੇ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਪਾਤਸ਼ਾਹੇ ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

ਲੱਕੜਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲ ਸਾਡੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਚਾਹਵੇਂ ਸ਼ਾਹੀ ਲੱਕੜ ਹਾਰਾ ਬਣ ਵਖਾਵਾਂ, ਚੰਨਣ ਦੀਆਂ ਕਹੋਂ ਚੰਨਣ ਦੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਤੋੜ ਲਿਆਵਾਂ-ਕਿੱਕਰ ਦੀਆਂ ਕਹੋਂ ਕਿੱਕਰ ਦੀਆਂ ਲਾਹ ਲਿਆਵਾਂ।

ਰਹੀ ਗੱਲ ਕੋਇਲੇ ਦੀ- ਲੱਕੜ ਦਾ ਕੋਇਲਾ ਜਾਂ ਪੱਥਰ ਦਾ ਕੋਇਲਾ? ਜਿਹੜਾ ਕਹੋਂ ਟਰੱਕਾਂ ਦੇ ਟਰੱਕ ਲਿਆ ਦਿਆਂ ਪਰ ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਆ, ਕੋਇਲਿਆਂ ਦੀ ਦਲਾਲੀ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਟਰੱਕ ਲਿਆ ਕੇ ਕੀ ਕਰਨੇ ਆਂ। ਇਹ ਕੰਮ ਡੀਪੂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੋਇਲੇ ਦੀਆਂ ਕਸਰਾਂ ਕੱਢ ਦਿਆਂਗਾ। ਰਹੀ ਗੱਲ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ, ਅਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੇ ਖੂਹ ਲੱਭ ਪਏ ਹਨ। ਭਾਰਤਵਰਸ ਵਾਲੇ ਐਨਾ

ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਕੀ ਕਰਨਗੇ? ਆਖਰਕਾਰ ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੱਚਣਾ ਹੈ-ਇਸ਼ਨਾਨ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂਗੇ ਪਰ ਛੱਡ ਗੱਲਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀਆਂ। ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਆਪਣਾ “ਸਵਿਚ ਆਨ” ਕਰੋ ਤੇ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣੋ। ਲੱਕੜਾਂ 'ਤੇ ਕੇਹਾ ਢੁਕਵਾਂ ਸ਼ਿਅਰ ਹੈ ਮੀਨਾਕਸੀ ਜੀ:

ਲਾਮ ਲੱਕੜਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇਤ ਕੇ ਤੇ,
ਸਾਡਾ ਮੂਡ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ ਦੇ ਨੀ ਵੱਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ,
ਸਾਡਾ ਖੁੰਡ ਹੀ ਪਾੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਮੈਂ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣ ਕੇ ਜ਼ਰਾ ਦੁਖੀ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਗੁੱਸੇ ਭਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ। ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਹੈ:

ਲੱਕੜੀ ਜਲ ਕਰ ਕੋਇਲਾ ਭਈ
ਕੋਇਲਾ ਜਲ ਕਰ ਖਾਕ।

ਮੈਂ ਪਾਪਣ ਐਸੀ ਜਲੀ
ਕੋਇਲਾ ਭਈ ਨਾ ਖਾਕ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਮਾਪੇ ਸਦਾ ਜਿਉਂਦੇ

ਕੌਣ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮਾਪੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ? ਨਹੀਂ! ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਮਾਪੇ ਤਾਂ ਸਦਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ, ਸਾਡੀ ਰੂਹ ਵਿਚ, ਸੋਚ ਵਿਚ, ਹੋਸ਼ ਵਿਚ, ਲੋਚ ਵਿਚ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗੋਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੇ।

ਮਾਪੇ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਚਾਵਾਂ ਵਿਚ, ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ, ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਵਿਚ, ਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਬਿਰਾਜਮਾਨ।

ਮਾਪੇ ਸਾਥੋਂ ਵਿੱਛੜ ਕੇ ਵੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵਿੱਛੜਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਪੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਅਕਸਾਂ ਵਿਚ, ਨਕਸ਼ਾਂ ਵਿਚ, ਹਰਫ਼ਾਂ ਵਿਚ, ਅਰਬਾਂ ਵਿਚ, ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਦਰਸਾ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ।

ਮਾਪੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੇ, ਸਗੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ। ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਵਿਚ, ਕਦੇ ਧਰਮ ਵਿਚ, ਕਦੇ ਔਖਾਂ ਵਿਚ ਉਤਰੀ ਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਭਰਮ ਵਿਚ।

ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਵਿਸਾਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਸਰ ਹੀ ਜਾਪਦਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਪਿਆਰਦੇ ਹੋਣ, ਦੁਲਾਰਦੇ ਹੋਣ, ਨਿਹਾਰਦੇ ਹੋਣ, ਵਿਸਥਾਰਦੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦੇ ਹੋਣ।

ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਪਿਆਂ ਕਰਕੇ। ਮਾਪੇ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਵਜੂਦ ਹੀ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪਤੀ/ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਾਣੀ ਅਖਵਾਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੁੰਦੇ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਛਾਵਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਧੁੱਪਾਂ ਠਾਰਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਸਾਹਵਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਹਾਰਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸਾਡਾ ਧਰਵਾਸ ਬਣਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁੱਭ-ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਚਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਧਾਰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸੀਸ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਬਖਸ਼ੀਸ਼।

ਮਾਪੇ ਸਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਬਾਬਾ-ਬਿਰਖ। ਇਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਪਕਿਆਈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ। ਮਾਪੇ ਜਿਉਂਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਵੇਂ-ਨਕੇਰੇ। ਇਕ ਮੁੱਕ ਭੈਅ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਤੰਦ ਨੂੰ ਪੀਢੀ ਰੱਖਦਾ। ਮਾਪੇ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਵਿੱਸਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਖੂਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸਫ਼ੈਦ, ਆਪਣਿਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕਬਰਾਂ ਪੁੱਟਦੇ। ਨਿਰਮੋਹੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਪੀੜ ਵਿਚ ਪੀੜ-ਪੀੜ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਸਾਇਆ ਕਿੰਨਾ ਅਹਿਮ ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ। ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਲਈ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਮਾਪੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਘੋਂ ਬੁਰਕੀ ਕੱਢ ਕੇ ਦਿੰਦੇ। ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਕਰਦੇ। ਪਰ ਕੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਅਦਬ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡੰਗੋਰੀ ਬਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖਨ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਅਰਪਣ।

ਕੁਝ ਕੁ ਬੱਚੇ ਸਰਵਣ ਪੁੱਤ ਹੁੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਤਾਮੀਰਦਾਰੀ ਲਈ ਅਰਪਿਤ ਕਰਦੇ। ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੇ ਛੱਡ ਕੇ ਘਰ ਆਇਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਨਾਲੀ ਫਟ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕਦਮ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਪੁੱਤਰ ਫਲਾਈਟ ਵਿਚ ਸੀ। ਜਦ ਉਹ ਟੋਰਾਂਟੋ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਉਤਰਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੇਰਾ ਡੈਡੀ ਅਚਨਚੇਤੀ ਬਹੁਤ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁੜਦੀ ਫਲਾਈਟ 'ਤੇ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਦਿਨ-ਰਾਤ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਕੈਨੇਡਾ ਪਰਤਿਆ ਜਦੋਂ ਬਾਪ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜੇਹੀ ਔਲਾਦ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ। ਕੁਝ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਬਾਪ ਅਚਨਚੇਤੀ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਬੇਟੀ ਵੀ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦਾਦੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲ

ਪਈ ਜਿਵੇਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ/ਦਾਦੀ, ਨਾਨਾ/ਨਾਨੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਝਿੜਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਜਦ ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲਿੰਬੜੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕੰਧਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਪ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਡਿਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਚੁਲ੍ਹਾ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਪੇਂਟਰ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਬਾਪ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਰੰਗ ਕਰਵਾਉਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਬੇਟਾ ਜ਼ਿੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਦੇ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਟਾਉਣ ਦੇਣੇ। ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਓਵੇਂ ਹੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਉਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਕੇ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਹਿਚਕਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਨਾ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਤੁਰ ਵਰਨਾ ਡਿਗ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗੀ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋਇਆ ਉਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਨਮੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਇੰਝ ਕਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾ ਡਿਗਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇੰਨੀ ਜਲਦੀ ਮੌਤ ਹੁੰਦੀ।

ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਮਾਪੇ ਜਦ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਖੁਨਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਕਮੀਨਗੀਆਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਦੇ ਬੁੱਢੇ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਜਦ ਕੋਈ ਸਰਦੀ-ਪੁੱਜਦੀ ਔਲਾਦ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਛੱਡ ਆਵੇ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਮਰਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਬੀ ਨੂੰ ਮੋਢਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਟਾਲਾ ਵਟਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਜਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਬੇਕਦਰੀ, ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਅਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਚੌਧਰ ਦਾ ਫੋਕਾ ਮਾਣ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਔਕਾਤ ਭੁੱਲ ਗਈ ਅਤੇ ਔਕਾਤ ਭੁੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਕਾਤ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਯਾਦ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੀ।

ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਦਾ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮਾਤਾ ਸਲੂਕ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਦ ਅਸੀਂ ਬੁੱਢੇ ਹੋ ਗਏ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬਹੁਤ ਨਾਸ਼ੁਕਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਗਤੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣਤਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਪਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ।

ਮਾਪੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਹਰਦਮ ਰਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਘ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਯਖ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਕੋਸ਼ਾ ਕਰਦੇ। ਪਰ ਜਦ ਮਾਪੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਥੋਂ ਵਿੱਛੜ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ, ਖੇਤ, ਹਵੇਲੀ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਘਰ ਵੀ ਤੁਹਾਥੋਂ ਖੁੱਸ ਜਾਂਦਾ। ਬਚਪਣ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਰੀਕ ਬਣੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਕਦੋਂ ਆਪਣਿਆਂ ਦੀ ਦਸਤਕ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਘਰ ਆਉਣ ਲਈ ਨਿਉਂਦਾ ਦਿੰਦੇ। ਇਕ ਚੁੱਪ ਤਣ ਜਾਂਦੀ, ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਸੁੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਚੁੱਪ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰਲਾ ਬੰਦਾ ਚੁੱਪ ਗੜ੍ਹਪ ਹੋਇਆ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਵੀ ਗੁਫ਼ਤਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸਿਵੇਂ ਨੂੰ ਬਾਲਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੇਕਣ ਦਾ ਦਰਦ, ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਜਦ ਸਿਵੇ ਦੇ ਠੰਢਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਬੁਣੀਆਂ ਘੁਤਿਤਾਂ ਦਾ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ। ਸ਼ਾਇਦ

ਹੁਣ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਹਤੱਪਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਦਾ ਸਦਮਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਹੜੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਦੇ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬੀਤੇ ਨੂੰ ਚਿਤਵਣਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਪੇ ਲਾਡ-ਲਡਾਉਂਦੇ, ਤੁਹਾਡੀ ਉਂਗਲ ਫੜ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਸਿਖਾਉਂਦੇ, ਸਕੂਲੇ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪਾਉਂਦੇ, ਘਰ ਦੇ ਕੰਮਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਉਂਦੇ, ਕਦੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਦਿੰਦੇ, ਕਦੇ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਅਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਧਰਦੇ ਜੋ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਾਡੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨਿਖਾਰ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਦਾ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦ ਅਸੀਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ, ਘਰ ਜਾਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਮਾਪੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹੁੰਦੇ। ਘਰ, ਗਲੀ, ਹਵੇਲੀ ਜਾਂ ਖੇਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਾ ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ।

ਘਰਾਂ, ਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਬਰਾਂਡਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਅਮੀਰੀ ਨਹੀਂ। ਅਮੀਰੀ ਦੇਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਘਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਅਦਬ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਪਸਰੀ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ।

ਮਾਪੇ ਮਾਣ ਹੁੰਦੇ ਕਿਸੇ ਘਰ ਦਾ, ਦਰ ਦਾ, ਇਸ ਦੇ ਬਨੇਰਿਆਂ ਦਾ, ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰਦੇ ਸਵੇਰਿਆਂ ਦਾ। ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਧੜਕਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਾਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਮਾਪੇ।

ਮਾਪੇ ਸਾਡੀ ਮਰਿਆਦਾ, ਸਾਡੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਰੰਗ, ਸਾਡੇ ਅਦਬ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੁੱਲਾਂ ਦਾ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਸੋਚ-ਤਰਜੀਹਾਂ ਦਾ ਦਰਸਾਰਾ।

ਮਾਪੇ ਕੀ ਹੁੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਕੀ ਵਾਪਰਦਾ, ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਜਦ ਮਨੁੱਖ ਖੁਦ ਮਾਪੇ ਬਣਦੇ।

ਮਾਪੇ ਮਾਨਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਸਾਡੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ, ਸਾਡੇ ਅਚਾਰ-ਵਿਹਾਰ, ਸਾਡੇ ਮਾਪਾਂ ਤੇ ਰਫ਼ਤਾਰ ਦੀ, ਸਾਡੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ। ਸਾਡੇ ਸੋਚ-ਸਫਰ ਅਤੇ ਜੀਵਨੀ ਸਫਰ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ।

ਮਾਪਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਂਦ, ਹਾਸਲ, ਹਸਤੀ, ਹਦੂਦ, ਹਰਫਨਮੋਲਤਾ, ਹਰਦਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ਤਾ, ਹੱਸਮੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਜਵਾਬੀ, ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਲੱਗਦੀ।

ਮਾਪੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ ਸੰਗਮ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਿਚੋੜ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਦਾ ਹਾਸਲ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸੱਚ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਮੰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਾਮੀਰਦਾਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਨਪਦੇ ਭਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਧਾਰ।

ਮਾਪੇ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਉਣ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੀਲੇ ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਕੀ ਅਰਥ ਹੁੰਦੇ?

ਮਾਪੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਨੂੰ ਪਾਲਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਿੰਦੇ। ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਿਵਾਜਦੇ। ਉਹ ਸਾਡੀ ਵਾਤ, ਛੱਤਰੀ। ਸਿਆਲਾਂ 'ਚ ਮਘਦੀ ਧੂਣੀ ਵਰਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚਲਾ ਨਿੱਘ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਧਰੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਡਾਂਟ-ਡਪਟ ਕਰ ਕੇ ਰੁਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਦੇ ਮਾਪੇ ਨੂੰ ਕੋਲੋਂ ਬੈਠਿਆਂ ਰੋਂਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪਛਤਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖਣਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਅਣਜਾਣ ਰਹਿੰਦੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਦੇਸੀ ਤੌਰ, ਬੂਹੇ ਦੇ ਕੋਲ ਖੜ ਕੇ ਉਡੀਕਦਿਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਵੀ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸੁੱਕੇ ਬਿਰਖ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਦੇ ਖਤਮ ਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਨਾ ਹੀ ਆਸ ਮੁੱਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਪੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਿਆਂ

ਸ਼ਬਦ ਜੋਤ



ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ

ਫੋਨ: 216-556-2080

ਦੇ ਪਰਤਣ ਦੀ ਆਸ ਅਤੇ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾਉਣ ਦੀ ਰੀਝ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਰਦੀ।

ਮਾਪੇ ਮਰ ਵੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ, ਸਦਾ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ। ਸਾਡੇ ਹੋਸਲੇ, ਹਠ ਤੇ ਹਿੰਮਤ ਦੇ ਵਿਚ, ਤੇ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ। ਸਾਡੀ ਤਕਦੀਰ, ਤਹਿਜੀਬ ਤੇ ਤੱਕਣੀ 'ਚ, ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਪਨਪ ਦੇ ਚਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚ। ਸਾਡੇ ਸੁਪਨੇ, ਸੋਧ ਅਤੇ ਸਫਲਤਾ 'ਚ, ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ 'ਚ ਪਈਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚ। ਸਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤੇ, ਸਕੀਰੀ ਅਤੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਚ, ਸਾਡੇ ਖੂਹ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਡੰਡੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ। ਪੁਰਾਣੇ ਘਰ 'ਚ ਉਗੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ, ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਪਾਈਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਨੂੰ ਕਦੇ ਜੇ ਹੱਥ ਲਾਵਾਂ, ਜਾਪੇ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦੁਲਾਰਾ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੀ ਆਵੇਗੀ ਖੁੰਡੀ ਕਦੇ ਕੰਮ ਤੇਰੇ, ਸਹਿਜ-ਮਤੇ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਗਿੱਲੀ ਵੱਟ ਤੇ ਕਦੇ ਮੈਂ ਤਿਲੁਕਿਆ ਜੇ, ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਬਾਂਹੋਂ ਫੜ ਉਠਾਲਿਆ ਸੀ। ਜਦ ਮੈਂ ਅੰਦਰੋਂ-ਬਾਹਰੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਸਾਂ, ਮਾਂ ਨੇ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ।

ਕਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਵਾਉਣਾ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬਲਾਵਾਂ ਟਾਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਰੱਬ ਅੰਗੇ ਅਰਦਾਸ।

ਕਦੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਲੱਗਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਚੁੰਨੀਆਂ ਔਖਾਂ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਨਿਹਾਰਦੀ ਬੁੱਢੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਤੱਕਣਾ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਔਖਾਂ ਵਿਚ ਉਤਰੀ ਨਮੀ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਾਗ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧੋ ਦੇਵੇਗੀ। ਸੀਨੇ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਕੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਤੋਰਨ ਵਾਲੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਉਡੀਕਦੇ ਨੇ ਮਾਪੇ।

ਮਾਪੇ ਖ਼ਾਲੀ ਜੇਬ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਕੁਬੇਰ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਡਾਂ ਅਤੇ ਦੁਲਾਰਾਂ ਦਾ ਹੱਸ ਹੱਸ ਭਰਦੇ ਹਰਜਾਨਾ। ਆਪਣੇ ਚਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛਿਛਕਾਰ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਾਹ ਸਕਦੇ। ਖੁਦ ਕਮਾਈ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਐਸ਼ ਤਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ, ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਹੀ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਹੇਠ ਰਿੜ੍ਹਦਿਆਂ ਰਿੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਉਂਗਲੀ ਫੜ ਕੇ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਫ਼ਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਹ-ਅਸਵਾਰ ਤਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬੱਚਾ। ਪਰ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਸਦਾ ਬੱਚਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਸਦਾ ਸੁਮੱਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਆਖਾ ਮੰਨਦਿਆਂ ਭਾਵੇਂ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਲਈ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮਾਪੇ ਤਾਂ ਮਾਪੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ।

ਪੁੱਤ ਭਾਵੇਂ ਕਪੁੱਤ ਬਣ ਜਾਵੇ ਪਰ ਮਾਪੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕੁ-ਮਾਪੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਜੁ ਹੁੰਦੇ। ਭਲਾ ਆਪਣੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖ ਹੋ ਸਕਦਾ?

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਇੱਕ ਕੋਇਲਾ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਹੀਰਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇੱਕ ਕੋਇਲਾ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਆਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਜੇ ਕੋਇਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰਲਾ ਸੇਕ ਬਾਹਰਲੇ ਸੇਕ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ ਹੋਵੇ, ਕੋਇਲਾ ਹੀਰਾ ਤੇ ਬਾਹਰਲਾ ਸੇਕ ਅੰਦਰਲੇ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਇਲਾ ਸੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਇਲਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਆਪਣਾ ਅੰਦਰਲਾ ਸੇਕ ਤੇਜ਼ ਰਖੋ, ਭੀਤਰ ਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਮਘਦਿਆਂ ਰਖੋ। ਲਓ ਫੇਰ ਇਕ ਸ਼ੇਅਰ ਅਰਜ਼ ਹੈ:

ਕਾਫ਼ ਕੋਇਲੇ ਦੀ ਘਰ ਵਿਚ ਕਾਨ ਹੋਵੇ, ਕੰਮ ਫੇਰ ਅੰਗੀਠੀ ਦਾ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਕੋਲੇ ਮੁੱਕ ਗਏ ਆ ਕੋਲੇ ਮੁੱਕ ਗਏ ਆ ਰੋਣਾ ਰੋਜ਼ ਰਹਿੰਦਾ, ਏਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ।

ਲੈ ਹੁਣ ਅਗਲਾ ਸ਼ਿਅਰ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਕਾਲੀਦਾਸ ਵਰਗੇ ਮਹਾਂ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਸ਼ਿਅਰ ਨਹੀਂ

ਸੁਝਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਾਬਿਲੇ ਗ਼ੌਰ ਸ਼ਿਅਰ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹੋਂ:

ਮੀਮ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦਾ ਆਇਆ ਤੋੜਾ, ਕਿਹੜੇ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਪੀਏ ਭਰ ਆਵਾਂ। ਡਾਲ ਡੀਪੂਆਂ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਭੀੜ ਦਿਸੇ, ਦੇ ਬੋਤਲਾਂ ਕੀ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਆਵਾਂ?

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤੂੰ ਯਕੀਨ ਕਰ ਜਾਨ, ਤੇਰੇ ਲਈ ਸਾਡੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਸਿਆਲਾ ਆ ਗਿਆ ਘਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਗਲ ਕੋਈ ਕੱਪੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪਣਾ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਸਾਰ ਲਿਆ ਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਝੱਲਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਕਮੀਸ ਵੱਟ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਪੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਹੀ ਦਿੱਤੀ। ਕਈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਜੀ, ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਕੀ ਨੇ ਦੋ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲ ਨੇ, ਇੱਕ ਲੜਕਾ ਤੇ ਇੱਕ ਲੜਕੀ-ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਸਹਿਜਾਦੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸਤਿਕਾਰੇ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਾਡਾ ਦੀਵਾਨ ਛੱਪਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੀ-ਛੀ

ਗਰਮ ਤੇ ਬਾਰਾਂ-ਬਾਰਾਂ ਠੰਢੇ ਸੂਟ ਸਵਾ ਦਿਆਂਗੇ ਪਰ ਅਜੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

ਬੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਫਿਕਰ ਖਾਵੇ, ਥਾਂ ਬਿਸਕੁਟਾਂ ਦੇ ਝੰਗੇ ਚੱਬਦੇ ਨੇ। ਭਾਲ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਰਾਸ਼ਨ ਲਕੋ ਗਿਆ ਉਹ, ਕੈਸੇ ਰੰਗ ਇਹ ਸੋਹਣੀਏ ਰੱਬ ਦੇ ਨੇ।

ਵੇਖ ਲਈ ਕਵੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ, ਕਰ ਲਿਆ ਉਸ ਨਾਲ ਨਿਭਾ, ਕਦੀ ਕਦੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਤਰਸ ਆਉਣਾ, ਵਰਨਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮਰ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਏਥੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕੁਝ ਦਿਸਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੇਰੀਆਂ ਔਖਾਂ ਅੱਗੇ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਹਨੇਰਾ ਸੀ। ਮਰ ਜਾਣ ਨੂੰ ਮੈਂ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਸਮਝਦੀ ਸਾਂ ਪਰ ਡੁਬਦੀ ਨੂੰ ਤਿਣਕੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸਦਾ। ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਮੇਰੀਆਂ ਔਖਾਂ ਅੱਗੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਝੁਲੇ ਪਿਆ ਕਰਨੇ ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਕਵੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਤਫ਼ਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਉਸ ਦੀ

ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਹੱਥੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸਾਂ। ਉਹ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਲੋਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਯੁੱਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਖੀਰ ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਮੈਨੂੰ ਸੰਖੀਆ ਲਿਆ ਦਿਓ। ਉਹ ਖਿੜਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਸੰਖੀਆ ਕਿਉਂ? ਤੇਰੀ ਆਈ ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਂ ਤੇਰਾ ਵਾਲ ਵਿੰਗਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸੱਜਣੀ ਔਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਤੱਕ ਤੇਰੇ ਲਈ ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ, ਜਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ, ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਨ ਤੇਰੇ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਛੱਡ ਸੰਖੀਏ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਗ਼ੌਰ ਨਾਲ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣ। ਇਹ ਐਸਾ ਸ਼ਿਅਰ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕਰਰ ਕਰਦੀ ਫਿਰੋਂਗੀ:

ਸੀਨ ਸੰਖੀਆ ਮਿਲੇ ਨਾ ਸਾਫ਼ ਕਧਰੇ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਮਿਲਾਵਟਾਂ ਭਾਰੀਆਂ ਨੇ। ਸਾਨੂੰ ਨਾਲ ਹੀ ਸੋਹਣੀਏ ਲਈ ਜਾਣਾ, ਸੁਰਗਾਂ ਵਾਸਤੇ ਜੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਨੇ।

ਅੱਜ ਦੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਹੋਕਾ

ਸਭਿਅਤਾ ਬਚਾਉਣ ਖਾਤਰ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਮੇਲਨ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਸੰਨ 1935 ਵਿਚ 21 ਤੋਂ 25 ਜੂਨ ਤੱਕ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ, ਅਤਿ-ਯਥਾਰਥਵਾਦੀਆਂ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਹਸਤੀਆਂ, ਉਦਾਰਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਅੱਗੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਸੀ। ਬੁਲਾਰੇ 'ਸਰਗਰਮ ਲੇਖਕ' ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਲਾ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਥਾਂ 'ਪਲੇਡ ਮਿਊਚੁਅਲਿਟੇ' ਵਿਚ ਹੋਈ ਬੈਠਕ ਪੈਰਿਸ ਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਈ

ਨੀਰਾ ਚੰਦੋਕ

ਸੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਨਾ ਉੱਠਦੀ ਦੇਖੀ ਸੀ।

1930 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਚਿੰਤਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਿਆਸੀ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਸਿਰਫ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਕੈਫ਼ਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਕਾਰਨ ਫੈਲੀ ਬੇਚੈਨੀ ਨੇ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਆਂਦਰੇ ਜਿਡੇ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰੇਕ ਕੋਲ "ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।" ਆਂਦਰੇ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

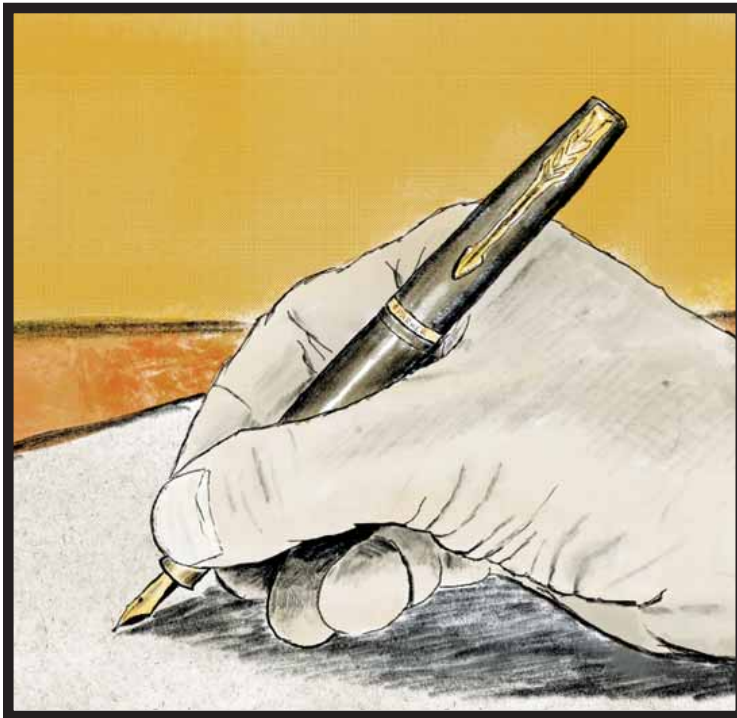
1948 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਆਪੀ ਐਲਾਨਨਾਮੇ 'ਚ ਵੀ ਇਹੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਦ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕੋਲ "ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਮੁਆਇਨੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।" ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਹਿਰਾਇਆ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਦੂਰ ਕਿਉਂ

ਨਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ। ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਆਪੀ ਹਨ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਕਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਲੰਬੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਇਕਾਈਆਂ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਨਾਗਰਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੁੰਨ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਰੱਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੂਤ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿੰਘਰ ਰਹੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ 'ਵਿਆਪਕ, ਢਾਂਚਾਗਤ ਤੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ' ਗਰਦਾਨਿਆ ਸੀ। ਆਲਮੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਦੂਤ ਫਰਨਾਂਡ ਡੀ ਵਾਰੇਨੋਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਿਰ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਮੰਡਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਥਿਰਤਾ, ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਇਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਤੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਧਾਰਮਿਕ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦਾ ਲੱਛਣ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨੀਪੁਰ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਵੀ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਾਈ ਕੁੱਕੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ

ਉਭਾਰਿਆ ਸੀ।

ਕਈ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫ਼ਰਤੀ ਭਾਸ਼ਣਾਂ, ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। 'ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਵਾਚ' ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਲਮੀ ਰਿਪੋਰਟ-2024 ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਿਰੰਤਰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤੇ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੱਕਾਂ



ਦਾ ਆਦਰ-ਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ (ਲੋਕਤੰਤਰ) ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਸਾਰੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੋਰਨਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਨਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਲਈ 'ਗੁਆਂਢੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ' ਨੂੰ ਬਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ

ਕੋਡਰ ਨੂੰ ਹਾਲੀਆ ਆਮ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਘਟੇ ਆਪਣੇ ਕੱਦ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ 'ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ' ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਦਰੁਸਤੀ ਨਿਆਂ ਵੱਲ ਵਧੇਗੀ। ਸੋਧਕ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਨਿਵਾਰਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਪੁਨਰ ਵੰਡ ਦੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਪੁਨਰ ਵੰਡ ਸਬੰਧੀ ਨਿਆਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਵੰਡ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੋਧਕ ਜਾਂ ਸੁਧਾਰਕ ਨਿਆਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਮੀ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਤੇ ਕਤਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰੀਰਕ ਘਾਣ ਅਤੇ ਨਫ਼ਰਤੀ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਤੇ ਅਪਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਾਨਵੀ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਰੂਪ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦੀ ਵੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪੱਖ ਅਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜ 'ਚ ਨਿਆਂ ਬਹਾਲੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ ਜੋ ਕਈ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਗਾਂ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ

ਬਹੁਤੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀਵਾਦ ਅੱਗੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ। ਸੁਧਾਰਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਮਾਇਨਾ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਦਰੁਸਤੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਸੋਧਕ ਨਿਆਂ ਵਿਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਨਰ ਵੰਡ ਸਬੰਧੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਨੈਤਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਬੂਲਦੀ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਨੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਆਫੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਚਨ ਦੇਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਨੀ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ, ਜਾਨ ਤੇ ਜਿਸਮ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੋਧਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਗਾਂ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ, ਦਰਮਿਆਨ ਸੰਤੁਲਨ ਮੁੜ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਵੇ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਮੁੜ ਉਸਰੇ।

ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਵੇਂ ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ 25 ਨਵੰਬਰ 1949 ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੁਤੰਤਰਤਾ, ਸਮਾਨਤਾ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ, "ਇਹ ਤ੍ਰਿਮੂਰਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦਾ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਮੂਲ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ..." ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਨਤਾ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਚੌਕੀਦਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਪਏਗੀ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ 'ਚ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ: "ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਚ ਦੋਸਤਾਨਾ ਭਾਵ ਹੋਣਾ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਇਕ ਮੰਨਣਾ। ਇਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਏਕੇ ਤੇ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਦੀ ਮਾਲਾ ਵਿਚ ਪਰੋਂਦਾ ਹੈ।" ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਤ੍ਰਿਮੂਰਤੀ ਵਿਚ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਐੱਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਿਜ਼ਾਜ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਵੱਲ ਕਦਮ ਵਧਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਲਈ ਰੂਸ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ

ਮਾਸਕੋ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੁਆਲੇ ਬਣੀ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਕੰਧ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸਵੇਰ ਸਾਰ ਸੂਰਜ ਦੀ ਚਮਕ ਨਾਲ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਾਹ ਮਾਰਦੀ ਮੋਸਕਵਾ ਨਦੀ; ਨਦੀ ਦੇ ਪਾਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਾਂਗ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਸਟਾਲਿਨ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਯੂਕਰੇਨਾ ਹੋਟਲ। ਨਦੀ ਦਾ ਉਹ 'ਕੁਜ਼ਨੇਤਸਕੀ ਮੋਸਤ' ਪੁਲ ਜੋ ਅਕਤੂਬਰ 1993 ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ

ਜਯੋਤੀ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਰੂਸੀ ਟੈਂਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਵੱਲ ਬੰਦੂਕਾਂ ਤਾਣ ਲਈਆਂ ਸਨ।

ਰਤਾ ਕੁ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮਲੋਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਹੁਣ ਸਫ਼ੇਦ ਅਤੇ ਸੁਨਹਿਰੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਨਹਾਤਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਾਕੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਸੰਕਟ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਰਸਿਡੀਜ਼ ਬੈਂਜ਼ ਕਾਰਾਂ, ਮੈਕਡੋਨਲਡਜ਼ ਬਰਗਰ ਅਤੇ ਮੈਕਸਿਮਜ਼ ਪੇਸਟਰੀਜ਼ ਜਿਹੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਬੁੱਤ ਨਦਾਰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਝਾਉਲਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੂਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਖੇਡ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਯੂਕਰੇਨ ਵਿਚ ਰੂਸ ਦੀ ਜੰਗ ਛਿੜੀ ਨੂੰ ਢਾਈ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਪਰ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਾਸਕੋ 1990ਵਿਆਂ ਦੀ ਅਫਰਾ-ਤਫਰੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ਬੂਤ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਇਕਮੁੱਠ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਰੂਸੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੂਤਿਨ ਨਾਲ ਇੱਕ ਰੋਜ਼ਾ ਸਿਖਰ ਵਾਰਤਾ ਲਈ ਮਾਸਕੋ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਲੋਕ ਜੰਗ ਤੋਂ ਅਫ਼ੁੱਤੇ

ਹਨ। ਜੰਗ ਵਿਰੋਧੀ ਜਜ਼ਬਾਤ ਜੋ ਬਹੁਤੇ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇ ਤਾਂ ਵੀ ਅਹਿਮ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਰੂਸੀਆਂ ਅਤੇ ਯੂਕਰੇਨੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਰਬੇਡੋਕਸ ਚਰਚ, ਸਲਾਵ ਨਸਲ, ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਹੱਦੋਂ ਪਾਰ ਵਡੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ।

ਕੁਝ ਕੁ ਵਿਚਾਰ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਾਤਿਰ ਲੋਕ ਗੋਲੀ ਖਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਜੰਗ ਹੁਣ ਯੂਕਰੇਨੀਆਂ ਅਤੇ ਰੂਸੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਤਰਕ ਦੀ ਲੁਕਵੀਂ ਜੰਗ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਫਰਵਰੀ 2022 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਯੂਕਰੇਨੀਆਂ ਕੋਲ ਰੂਸ ਦੇ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮੱਰਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਪੂਤਿਨ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਯੂਕਰੇਨ ਨੂੰ ਦਰਤ ਕੇ ਜਿੱਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਜਾਣਗੇ ਲੇਕਿਨ ਇੰਝ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪੱਛਮ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਰੂਸ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਯੂਕਰੇਨ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬਣੇ ਡਰੋਨਾਂ ਨੇ ਰੂਸ ਦੇ ਧਰ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਉਹ ਮਾਸਕੋ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਬਰਤਾਨੀਆ, ਫਰਾਂਸ, ਪੋਲੈਂਡ ਅਤੇ ਰੋਮਾਨੀਆ ਜਿਹੇ ਕਈ ਨਾਟੋ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਭਾੜੇ ਦੇ ਫੌਜੀ ਯੂਕਰੇਨੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਫੌਰੀ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀਆਂ ਲਈ ਯੂਕਰੇਨ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਉਤਰਨਾ ਜ਼ਲਦਬਾਜ਼ੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਪਰ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਟੋ ਦੇ

ਭਾੜੇ ਦੇ ਫੌਜੀ ਵਧੇਰੇ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਯੂਕਰੇਨੀ ਵਰਤਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਅਫਰਾ-ਤਫਰੀ ਦੇ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਸਕੋ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੱਛਮੀ ਕੂਟਨੀਤੀਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਦੇ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜੇਕ ਸੁਲੀਵਨ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਤੇ ਸੂਖਮ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਕੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਰੂਸੀ ਆਗੂ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾਉਣ ਕਿਉਂ ਚੱਲੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਰੂਸ ਵਿਚਕਾਰ ਦੁਵੱਲਾ ਵਪਾਰ ਜੋ ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 10 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਸੀ, ਵਧ ਕੇ ਅੱਜ 70 ਅਰਬ ਡਾਲਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰੂਸੀ ਤੇਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਮੁਨਾਫੇ 'ਤੇ ਸੋਧ ਕੇ ਮੁੜ ਯੂਰਪੀ ਰਿਫਾਈਨਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਜਾਣ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਯੂਰਪੀ ਵਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਮਾਸਕੋ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਤੋਂ ਪੱਛਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਬੋਰਡ ਨਦਾਰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਯਕੀਨਨ, ਸਸਤਾ ਰੂਸੀ ਤੇਲ ਮਿਲਣ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਵਿਡ ਮਹਾਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰਵੀਂ ਮਦਦ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਬਹੁਤ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮੁੱਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਉਰਜਾ ਦੀਆਂ 80 ਫੀਸਦੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਬਾਹਰੋਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਜੇ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸੋਚੇ ਕਿ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ, ਖਾਸਕਰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ।

ਯਕੀਨਨ, ਮੋਦੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਖ਼ਬਰ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਸਕੋ ਫੇਰੀ 'ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਆਪਣੇ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਚੰਗਾ ਸੌਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਅਮਰੀਕੀਆ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਨਾਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ; ਅਮਰੀਕਾ ਅਜੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮੁਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਤੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਹਿਮ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਮੋਦੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਧੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਰੋਤ ਵੀ ਹੈ।

ਬਹੁਗਲ, ਰੂਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਗਈ ਹੈ। 1990ਵਿਆਂ ਦੇ ਗਹਿਰੇ ਕੌਮੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਉਲਟ ਹੁਣ ਰੂਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਦਰਸਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੇ ਟੋਟੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਰੂਸੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬੋਰਿਸ ਯੇਲਤਸਿਨ ਨੇ ਇਸ ਆਸ ਨਾਲ ਪੱਛਮ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਏ ਸਨ ਕਿ ਰੂਸ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਭਿਆਲ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰੋਆਮ ਦੋਇਮ ਦਰਜੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਕਹਿ ਕੇ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਮਾਸਕੋ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲ ਸੰਸਥਾ ਪ੍ਰਿਮਾਕੋਫ ਰੀਡਿੰਗਜ਼ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਈ ਸਾਂ, ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੱਛਮ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਦੇ ਡਰੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਭੌਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਿਆ ਸਗੋਂ ਆਨਲਾਈਨ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੀ ਕਰ ਸਕੇ ਜਦੋਂਕਿ ਰੂਸੀਆਂ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਾਰੂ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਪਰ ਭਰਵਾਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ।

ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ

ਸਾਲ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਪੂਤਿਨ ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਕਿਉਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ 20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਰਸਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਪੂਤਿਨ ਨੇ ਰੂਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖਣਿਜ ਭੰਡਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇਕ ਲੇਖੇ 1990ਵਿਆਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਕੇ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਤਰਫ਼ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੱਛਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਚੀਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਜਿਹੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਕਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੂਸੀ ਬ੍ਰਾਂਡ ਵਜੋਂ ਮਾਰਕਿਟ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੂਤਿਨ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਜਿੱਤ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਨੂੰ ਉਸ ਸਾਂਝੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਪੱਛਮ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਲੋਕ ਰੂਸ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਮਾਸਕੋ ਦੀ ਫੇਰੀ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮੋਦੀ ਲਈ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਕੀ ਸਬਕ ਹੈ? ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਸਬਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਖੱਬੇ ਜਾਂ ਸੱਜੇ ਝੁਕੇ ਮੱਧ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਹੀ ਚਲਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬੁੱਧ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਇਡਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਟਰੰਪ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪੂਤਿਨ, ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੈਰਮਕਦਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਚੋਣੇ ਰੱਖੇ, ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਦਲਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਜ਼ ਵਾਧਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਫਿਲਮ 'ਬੀਨੀ ਬੀਨੀ ਚਦਰੀਆ'



ਫਿਲਮ 'ਬੀਨੀ ਬੀਨੀ ਚਦਰੀਆ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ, ਫਿਲਮ ਦਾ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਰਿਤੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ।

ਵਾਰਾਣਸੀ (ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਂ ਬਨਾਰਸ) ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਰਿਤੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਫਿਲਮ 'ਬੀਨੀ ਬੀਨੀ ਚਦਰੀਆ'

ਕੁਦਰਤ ਕੌਰ

ਬਣਾਈ ਹੈ ਜੋ ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਦੀਦਾਰ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫਿਲਮ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਖੁਬ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਮਿਲੀ ਹੈ ਪਰ ਰਿਤੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਤਰੱਦਦ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਚ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਮੰਚ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਮੀ ਨਾ

ਭਰੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਫਿਲਮ ਯੂਟਿਊਬ 'ਤੇ ਪਾ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕ ਇਹ ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਸਕਣ।

ਅਜਿਹੇ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਮੰਚ ਰਿਤੇਸ਼ ਦੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਸਾਰਾ ਮਸਲਾ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਹੈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਵਾਰਾਣਸੀ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਉਥੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਆਸਥਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰਿਤੇਸ਼ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਵਾਰਾਣਸੀ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਬਹੁ-ਰੰਗ ਅਤੇ ਧੜਕਦੇ ਦਿਲ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਇਹ ਫਿਲਮ ਅਜਿਹੀ ਡਾਂਸਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਧਰ, ਸ਼ਾਹਦਾਬ ਨਾਂ ਦਾ ਜੁਲਾਹਾ ਕਿਸੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਸੈਲਾਨੀ ਨਾਲ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਹੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੂੰਹ-ਮੁਹਾਂਦਰਾਂ ਵੀ ਉਭਰਦਾ ਹੈ। ਰਿਤੇਸ਼ ਨੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਸੂਖਮ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਸੇ ਬਹੁਰੰਗੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦੀ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਤਾਰੀਫ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਰਿਤੇਸ਼ ਵਾਰਾਣਸੀ ਵਿਚ ਹੀ ਜੰਮਿਆ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਜਵਾਨ ਹੋਇਆ। ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਹ ਬੀਏਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ

ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਰਾਣਸੀ ਅੰਦਰ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀ ਬੜਾ ਕੁਝ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਰਿਤੇਸ਼ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਤੇ ਸੰਤ ਕਬੀਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲਿਖਾਰੀ ਸਾਅਦਤ ਹਸਨ ਮੰਟੋ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਰਿਤੇਸ਼ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਫਿਲਮ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਅਜਿਹੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰ ਰਹੇ

ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਕ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਦਾ ਆਨੰਦ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਾਣੀਏ? ਉਹਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸੌਂਤੀ ਸਿਆਸਤ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾ ਰਹੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ! ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਦੇਖੋ ਜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਨਾਰਸ ਮੈਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਜਿਹੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾ ਸਕਿਆ ਹਾਂ।”

ਸ਼ਰੂਤੀ ਹਾਸਨ ਦਾ ਭਾਸ਼ਾਈ ਦਰਦ



ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰ ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਦੀ ਧੀ ਸ਼ਰੂਤੀ ਹਾਸਨ ਦਾ ਦਰਦ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਫੁਲਕਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬੋਲਣ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਦਾ ਕਈ ਲੋਕ ਮਖੌਲ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸ਼ਰੂਤੀ ਦੇ ਬੋਲਣ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਤਾਮਿਲ ਦਾ ਵਾਹਵਾ ਅਸਰ ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਹ ਲਹਿਜਾ ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਛੁਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਟੋਕਦੇ ਹਨ।

ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਵੀ, ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਕਿੱਥੇ ਜੰਮਦਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਗੇ ਮਸਲੇ ਤਾਂ ਜਨਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਥੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ।

ਸ਼ਰੂਤੀ ਹਾਸਨ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ 'ਡੈਕੋਇਟ: ਏ ਲਵ ਸਟੋਰੀ' ਵਿਚ ਰੁੱਝੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਤਮਿਲ ਫਿਲਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ 'ਚੇਨਈ ਸਟੋਰੀ' 'ਤੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛੁਕ ਵੀ ਹੈ।

ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਫਿਲਮ



ਫਿਲਮ 'ਸ਼ਰਮਾ ਜੀ ਕੀ ਬੇਟੀ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਫਿਲਮ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਤਾਹਿਰਾ ਕਸ਼ਿਅਪ ਖੁਰਾਣਾ।

ਫਿਲਮ 'ਸ਼ਰਮਾ ਜੀ ਕੀ ਬੇਟੀ' ਤਾਹਿਰਾ ਕਸ਼ਿਅਪ ਖੁਰਾਣਾ ਦੀ ਬਤੌਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਤਾਹਿਰਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਦਾਕਾਰ ਆਯੂਸ਼ਮਾਨ ਖੁਰਾਣਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਤੌਰ ਲੇਖਕ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਣ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਫਿਲਮ 'ਸ਼ਰਮਾ ਜੀ ਕੀ ਬੇਟੀ' ਵਿਚ ਸਾਕਸ਼ੀ ਤਨਵਰ, ਦਿਵਿਆ ਦੱਤਾ, ਸੈਆਮੀ ਖੇਰ, ਸ਼ਾਰਿਬ ਹਾਸ਼ਮੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵੀਨ ਡਬਾਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਏ ਹਨ। ਤਾਹਿਰਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਤਿੰਨ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਰਨੇਮ ਇਕੋ ਹੀ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਸੰਵਾਦ ਬਿੰਦੂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤਾਹਿਰਾ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਉਹ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

Golden State Realty

Real Estate and Loans Under One Roof

ਘਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਡੀਲ ਤੇ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਲੋਨ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

Selling Homes from Gilroy to Sacramento, CA

Call us before visiting new model homes to save big time.

ਪਿਛਲੇ 37 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਜ਼ਨਸ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ

Time to buy new home in Tracy, Manteca, Lathrop and Stockton

Pinnacle Award Winner 2014, 2015, 2016 & 2017

Grand Master Award Winner: 2018-2021, Platinum Award 2022

Call for Listing Special 2024

Ph: 510-304-9292 or 408-666-8279



Anmol Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02062952



Armaan Singh Gill
Sales Agent
Bre. # 02161166
Ph: 510-709-7987



Jaswinder (Jassi) Gill
M.Sc (PAU)
CA BRE# 00966763
Broker/Owner



Harjot Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02036421
Ph: 408.413.8350



Rakesh Pabla
REALTOR
Lic no: 01507068
Ph: 408.531.5464

Fremont Office: 86 Pilgrim Loop, Fremont CA 94539
Tel: 510-440-9292

Visit us @ www.jassigill.com
for hot listings

Recent Sales

1. 1783 Egret ct
Hayward CA 94545

2. 15740 Via Castana
Morgan Hill
CA 95037

3. 3104 Salisbury court
CA 94555

4. 1672 Northgate
Manteca CA 95336

5. 819 Saint Rufina Lane
Unit 19
Morgan Hill CA 95037

6. 26676 Campeche
St Hayward CA 94545

7. 1777 Osage Ave
Hayward CA 94545

8. 2249 moody ave
Hayward ca 94545

9. 9714 Fall Valley Way
Sacramento CA 95829

10. 3597 Skyline dr
Hayward
CA 94542

11. 1549 -1561 Landess Ave
Milpitas CA 95035

12. 11401 Rampart Dr
Dublin CA 94568

13. 7790 Squirrel
Creek Cir
Dublin CA, 94568

14. 2798 Tostalinda Dr
Tracy CA 95377

15. 1216 Cliff Swallow Dr
Patterson CA
95363-8732

16. 3626 Platt ct S
Pleasanton CA 94588

Purchase Loan and Refinance

Call Sukhveer (Sukhi) Gill Ph: 510-207-9067

DHMS, Loan Broker

CA BRE Lic.#01180969
NMLS# 352095